

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

KADAR
SE ILUZIJA
RAZBLINI
V NIČ...

Sobota, 11. maja 1963
št. 18, leto XXI

RAZMIŠLJANJA O POTREBI USTANAVLJANJA KADROVSKO-SOCIALNIH SLUŽB

USTANOVITEV SLUŽBE NI KONEC TEMVEČ ZAČETEK AKCIJE

Porazni podatki o majhnem številu strokovnjakov v proizvodnji so spodbudili več razprav o nujni okrepitvi kadrovske-socialnih služb v podjetjih. O tej problematiki je skupno z okrajno gospodarsko zbornico razpravljalo tudi predsedstvo Okrajnega sindikalnega sveta v Kopru. Z razliko od nekaterih drugih posvetovanj so se problema lotili pri jedru — to je — pri proizvodnji.

PROIZVODNJA DIKTIRA POTREBE PO KADRIH

Ne bi mogli reči, da je to običaj, vendar dogaja se, da skušamo pogosto problem razrešiti organizacijsko, shematično! Ugotovljena potreba po boljši kadrovske sestavi podjetja je porodila idejo po ustanovitvi kadrovske-socialne službe. Ta služba je vsekakor potrebna,

toda samo služba še ni »čarobna palica«, s katero bomo urejali vse kadrovske-socialne probleme.

Zato pozivi in sama ustanovitev takih služb še ne pomenijo konca, ampak začetek akcije. Tudi v tistih redkih delovnih organizacijah, kjer te službe že imajo, ugotavljajo, da so jim v večini primerov le razkrije

probleme, analizirale stanje, medtem ko razrešitev težav zahteva skrb vsega kolektiva. Zato tudi strokovno najbolj izdelane sheme pomenijo samo ustanovitev delovne skupine, ki bo opozarjala in tudi izvrševala nekatere naloge, v nobenem primeru pa ne bo sposobna samostojno ugotavljati potreb po perspektivnih potrebah strokovnjakov.

Tisti, ki mislijo, da lahko strokovnjak-psiholog ali celo inženir iz te službe predvidi vse potrebe, izdelava profile kadrov, živijo v zmoti. Vsak nov stroj, vsaka nova proizvodna rešitev zahteva nove kadre, nova znanja. Kakšne kadre, kakšna znanja, to pa morajo in lahko ugotavljajo tehnično proizvodne službe. Seveda pa tehnične službe niso najbolj primerne, da v praksi izpeljejo solanje. Za to je potreben bodisi izobraževalni center, kadrovska služba ali pa, kadar gre za posamične primere, tehnični strokovnjak, ki priučijo delavca nove delovne operacije.

BOLJŠA KADROVSKA SESTAVA — SPOZNANJE NUJNOSTI

Uvodoma smo zapisali, da so spoznanja o porazno nizkem številu strokovnjakov v podjetjih spodbudila razprave. Žal pa je večina razprav ostala v tisku, večinoma so o tem razpravljali na republiških, okrajnih in občinskih posvetih, manj pa v delovnih organizacijah.

Ob tem postaja čedalje bolj jasno, da je večina dosedanjih razprav samo signal, opozorilo za akcijo, kajti še tako dokumentirane statistike ne bodo razrešile težav, če se ne bodo zganili v delovnih kolektivih.

Marsikdo se celo vprašuje, kako je mogoča tolikšna kratkovidnost, brezbriznost proizvajalcev. Kako morejo delavski sveti, upravni odbori mirno preko spoznanja, da nimajo v podjetju nikogar s fakultetno izobrazbo, da komaj premorejo enega ali dva tehnikarje? Hkrati pa spoznavamo, da se moramo vključiti v mednarodno menjavo. Kako je to mogoče?

Osnovni vzrok za te slabosti je najbrž treba iskati v zelo pavšalnem, da ne rečemo brezskrbnem spremljanju stroškov proizvodnje. Dokler bo delovni organizaciji vseeno, kakšni so stroški proizvodnje, dokler je konkurenca ne bo prisilila na znižanje, dokler se tudi dohodki proizvajalcev ne bodo oblikovali v večji odvisnosti od delovnega uspeha, od rezultatov gospodarjenja, do takrat interes za odkrivanje notranjih rezerv ne bo občutno porasel. Dokler ima delavec občutek, da se njegovi dohodki oblikujejo samo za delo, ki ga opravlja, do takrat njegov interes za odkrivanje proizvodnih rezerv ne bo narasčal. In dalje: dokler delavcu ne bo jasno, kakšno delo opravlja inženir, tehnik, predvsem, kakšen je ekonomski uspeh tega dela, do takrat tudi ne bo zavzet za sprejemanje novih strokovnjakov, za štipendiranje, za sodelovanje z znanstvenimi ustanovami. Dokler v delovni organizaciji ni premagan občutek, da gre po starem dovolj dobro, do takrat tudi ne bo zavestnih težej po spremembah, po izboljšanju.

(Nadaljevanje na 2. strani)

INTEGRACIJA IN MONOPOL

O integraciji je bilo v zadnjem razdobju res že veliko povedanega. In vendar se integracijska gibanja v našem gospodarstvu večkrat začno razvijati v smer, ki s sprejetimi načeli nima nič skupnega. To pomeni, da je integracija našega gospodarstva težak in dolgotrajen proces, ki bo zdaj tu, zdaj tam spraval na površje vprašanja, s katerimi se bo treba temeljito ukvarjati, če bomo hoteli, da bo integracija dejansko dosegla svoj pravi ekonomski cilj: povečanje produktivnosti in izboljšanje poslovanja. Med taka vprašanja vsekakor sodijo tudi monopolistični pojavi, s katerimi se že srečujemo v naših integracijskih gibanjih.

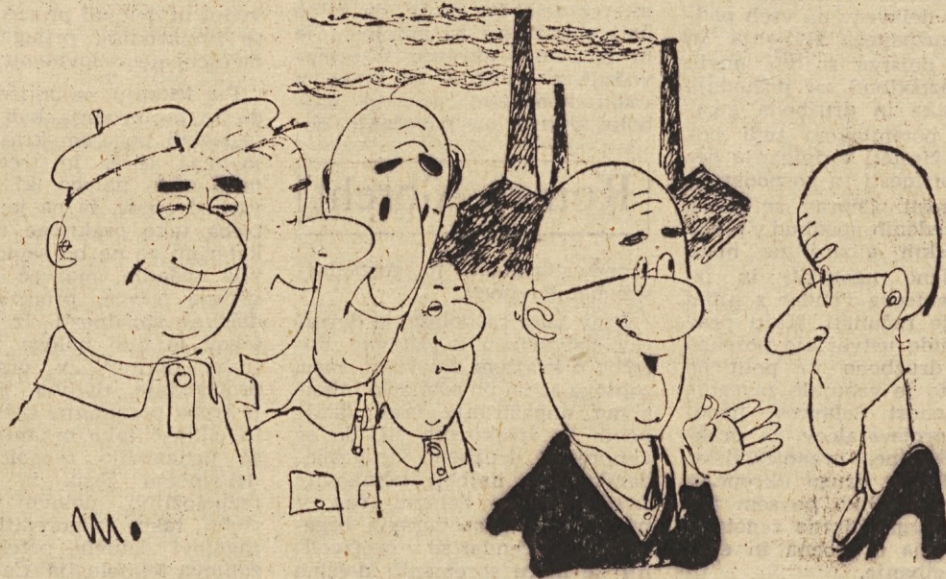
Vzemimo dvoje približno enako močnih podjetij, ki proizvajata iste izdelke in si medsebojno tudi konkurirata. V bolj ali manj ostri konkurenčni borbi za uspeh na trgu sta si obe podjetji prizadevali povečati in modernizirati proizvodnjo, izboljšati kvaliteto, osvojiti nove izdelke, povečati produktivnost, znižati cene itd. Poslovanje v pogojih konkurence še zdaleč ni bilo lahko in enostavno, vendar pa je oba kolektiva naučilo, kako je treba premagovati ekonomske težave. Te izkušnje pa so zelo dragocene predvsem zato, ker bosta morala stopiti oba kolektiva v še hujši konkurenčni boj z inozemskimi konkurenti na svetovnem trgu, če se bosta hotela še nadalje razvijati, saj bo domači trg prej ali pozneje postal za njuno proizvodnjo preozek.

Skoraj odveč bi bilo poudarjati, da v takem položaju ne bo treba resno misliti na izvoz niti na raziskave niti na razvoj proizvodnje, saj bo pro-

daja na domačem trgu kljub nekoliko slabši izrabi še vedno zagotavljala zadosten dohodek.

Navedenemu primeru bi bilo mogoče očitati marsikaj: da je pretiran, črnobel, neživljenjski, da prikazuje samo skrajnosti itd. Zoper konkurenco namreč poznamo celo vrsto raznih ugovorov — od najbolj primitivnih »zakaj naj si podjetja konkurirajo, ko so vsa sredstva tako ali tako družbena last in konkurenca samo škoduje družbi« do najbolj rafiniranih »enotni nastop na trgu zagotavlja podjetjem in družbi večji ekonomski učinek« itd.) Zato se tudi mnogokrat zdi, da delamo gospodarstvu veliko uslugo z integracijo, ki izločuje »nepotrebno« konkurenco.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Korenita preobrazba

— Toliko so nas kritizirali zaradi profila kadrov — pa smo naročili vsem mojstrom, naj si obrijejo brke!

Karikatura: MILAN MAVER

V OKVIRU

V zadnjem času smo slišali tudi nekaj pripomb na račun našega lista. Tako so nekateri bralci želeli več zabavno informativnih strani v stilu »Nedeljskega dnevnika«, nekateri si želijo obširno zunanjepolitično rubriko, spet tretji — pisanje o njihovem kolektivu in zadnji: politični aktivisti (mislimo le na tiste, ki so želje izrazili), da bi dajali več napotkov za konkretno politično delo.

Če začnemo odgovarjati lepo po vrsti: »Delavska enotnost« bo iskala svoje mesto kot politični list za člane sindikatov, za organe proizvajalcev. Zato ne moremo ustreči želji nekaterih bralcev, da bi večali zabavne strani lista. Prvič, ker menimo, da je naša naloga prvenstveno — politična, drugič, ker zabavno časopisje že imamo, in tretjič, ker nam materialni položaj ne dovoljuje, da bi večali obseg lista. (Mimogrede: lastna cena enega izvoda »Delavske enotnosti« je 83 dinarjev. Razliko od dejanske in prodajne cene pokrivamo z družbeno dotacijo in oglasi.)

Prav tako ne nameravamo uvesti zunanjepolitične rubrike. Menimo, da ima skoraj sleherni naročnik našega lista tudi radijski sprejemnik, kjer dobi obilo zunanjepolitičnih vesti in tudi komentarjev. Večina bralcev je tudi

MED ŽELJAMI IN MOŽNOSTMI

naročena na dnevnik, ki prav tako objavlja obilico zunanjepolitičnega gradiva. Z našimi skromnimi silami bi lahko samo ponavljali komentarje večjih novinarskih hiš, kar ne bi imelo pravega smisla.

Kar pa zadeva očitek, da premalo pišemo o delovnih kolektivih in sindikalnih organizacijah, o delu samoupravnih organov, se z njim strinjamo! Kot ste lahko v zadnjem času opazili, pišemo več o delovnih kolektivih in v bodoče nameravamo razmerje v korist prispevkov iz delovnih organizacij še povečati.

Radi bi pa odgovorili tudi na naslednji očitek: pišite bolj preprosto, ne tako učeno. Morda res nekateri naši prispevki, predvsem na prvi in tretji strani, izzvene malo bolj učeno. Nam in našim sodelavcem se zdijo dovolj razumljivi. Največkrat smo trdno prepričani, da ni mogoče posameznih gospodarskih problemov napisati bolj preprosto. Najbrž se pri tem motimo. Eno pa drži: kadar pišemo, predpostavljamo, da so bralci znane vsaj osnovne besede in pojmi politične ekonomije. Pa če se o tem motimo, bomo skušali popraviti. S prvim junijem bomo v naš list uvedli stalno rubriko: »Ekonomske leksikone«, kjer bodo naši strokovnjaki poljudno razlagali posamezne ekonomske termine in pojme. Najboljša pot pa bo ta, da se bodo naši bralci izobraževali, mi pa trudili, da bomo pisali čim bolj preprosto in razumljivo.

Nemogoče pa se nam zdi, da bi ustregli želji tistih bralcev, ki bi radi konkretnih napotkov za svoje politično delo. Tega nismo sposobni — in tudi če bi bili — velike koristi si od tega ne bi obetali.

Zdi se nam, da je proces samoupravljanja, novi družbeni odnosi, ki v zvezi s tem nastajajo, tako razgibal naše politične organizacije, da so začele samostojno, odvisno predvsem od konkretnih prilik, v katerih živijo, obravnavati svojo problematiko. Prav zato se pogosto deset sindikalnih organizacij ukvarja z desetimi različnimi problemi. In kako naj potem z enega samega mesta nakazujemo probleme in naloge? To se nam zdi polnoma nemogoče in tudi nekoristno.

Drugo pa je seveda takrat, kadar se pojavi večja družbeno-politična naloga: razprave o ustavi, predvolilna zborovanja, statuti itd. O teh nalogah pišemo in bomo pisali zelo obširno.

Vse drugo naše pisanje pa je usmerjeno v informiranje o uspehih političnih in delovnih organizacij, v kritiko slabega, v opozarjanje na slabosti, v prenašanje izkušenj, v popularizacijo dobrih rešitev. Skratka: trudimo se, da di s svojim novinarskim peresom pomagali vsem tistim silam v naši družbi, ki se zavzemajo za napredek; želimo jih podpirati v tej borbi, kot tudi želimo opozarjati na vse, kar to zavira. Seveda pa so tu pospešitve nemogoče, kajti nekje je enkrat direktor na čelu progresivnega gibanja v borbi s kolektivom, drugje je spet obratno. In v istem podjetju se lahko v kratkem slika spremeni. Nekje je tehnično vodstvo lahko nosilec progresivnih stremeljenj, drugje ovira. Tudi delavski sveti sprejemajo dobre in slabe sklepe. Kako bi potem za vse te pojave našli skupni imenovalac in celo za vsak teden posebej?

Edino, k čemur lahko pripomoremo je, da čim bolj natančno informiramo, da z našim pisanjem prenašamo dobre in slabe izkušnje. Bralci in politični aktivisti pa bodo iz teh prispevkov lahko črpali pobude in nekatere ideje za svoje delo.

Prav gotovo drži, da noben časopis ne more dajati zaokrožene politične izobrazbe. Lahko k njej samo prispeva, lahko pomaga razkrivati probleme in opozarja na naloge. In prav to smo si v našem uredništvu zadali kot prvenstveno nalogo našega pisanja.

NAJPREJ KRITIČNOST V LASTNIH VRSTAH

Republiški svet sindikatov in sindikat delavcev gradbeništva Slovenije sta pred kratkim pripravila posvetovanje o problemih ekonomsko političnega razvoja v gradbeništvu. S tega posvetovanja, ki se ga je udeležil tudi tovariš Stane Kavčič, povzemamo nekaj misli in ugotovitev.

Navzlic bolj umirjeni investicijski potrošnji v zadnjih letih, ki terja tudi enakomerni razvoj zmogljivosti v gradbeništvu, se še v marsikateri delovni organizaciji uveljavljajo težnje po ekstenzivnem širjenju zmogljivosti. Močnejša konkurenca, kot posledica objektivnih pogojev, je sicer že vplivala na porenitev del in hitrejši potek gradenj. Vendar to v večini primerov ni bila posledica izboljšane splošne organizacije podjetij, boljše priprave dela, specializacije ali tesnejšega sodelovanja; skratka notranjih rezerv. Namesto tega je precej gospodarskih organizacij gradbeništva večino težav v zvezi z otežkočenimi pogoji na tržišču gradbenega materiala in storitev enostavno prevajalo na gradbenega delavca. To je seveda vplivalo na poslabšanje njihovih življenjskih in delovnih pogojev.

Podatki na primer povedo, da je realni standard gradbenih delavcev v Sloveniji lansko leto v primerjavi z letom 1961 zaostajal za 12%, čeprav je bila dosežena proizvodnja nekako za 7% večja, produktivnost pa višja za 8% v primerjavi s prejšnjim letom.

Ce tem, na videz suhoparnim podatkom dodamo še zaskrbljujočo ugotovitev, da se zavoljo nekaterih subjektivnih vzrokov, predvsem velikega formalizma pri decentralizaciji delavskega samoupravljanja in delovnih organizacijah gradbeništva relativno zelo počasi razvijajo družbeni odnosi, je s tem malone že izluščeno jedro sedanjih problemov v gradbeništvu. Če bi se namreč tudi v gradbeništvu sproščale iniciative neposrednih proizvajalcev vsaj tako hitro kot v ostalem gospodarstvu, gradbinci prav gotovo ne bi vedno znova ugotavljali istih problemov in se tudi ne bi o težavah gradbeništva samo načelno pogovarjali, marveč bi jih tudi v praksi reševali.

Ze zato je toliko bolj zanimiva ugotovitev s posvetovanja, ko je eden izmed udeležencev takole spregovoril o sedanjih razmerah v gradbeništvu in o dogajanjih znotraj kolektivov:

»Medtem ko proizvajalci v industriji vedno bolj smotno gospodarijo, ko imajo pobudo v svojih rokah, v gradbeništvu nismo znali povezati vseh elementov gospodarjenja, vseh udeležencev, ki sodelujejo pri gradnji med seboj; nismo povezovali projektivne in operative znotraj podjetij. Namesto da bi naš razvoj načrtovali v skladu z lastnimi silami, se med seboj povezovali in iskali rešitve za proizvodne in politične probleme, smo se neredko ali celo rajši prepirali med seboj. To našo slabost pa so izkoriščali drugi. Nadalje nismo znali izkoristiti velikih možnosti, ki nam jih je družba dajala v tistih letih, ko je bilo povpraševanje po naših proizvodih in storitvah večje od naših zmogljivosti. Vsi, ki so že ob tedanjih »trdnih« razmerah ugotavljali, da ne morejo zagotoviti potrebne razširjene reprodukcije in skrbeti za življenjski standard zaposlenih, so samo dokazovali, da ne znajo gospodariti. Namesto da bi iskali rešitve v lastnih silah, so tarnali in se pritoževali nad maehevskim odnosom skupnosti do gradbeništva, kar je res mogoče dokazati s podatki o investicijskih vlaganjih za razvoj posameznih gospodarskih dejavnosti. Ker pa so se navadili tarnati, tarnajo še naprej, čeprav splošne družbene razmere že davno niso več take, da bi to opravičevale... Nasprotno: družbene deklaracije in dokumenti, med njimi nova ustava, nadalje položaj gradbenih delavcev in njihove zahteve po dostojnejšem življenju nas obvezujejo, da se prav tisti, ki opravljamo takšne ali drugačne dolžnosti v gradbeništvu, iz oči v oči pomenu o nas samih, o dosedanjem delu, težavah, možnostih boljšega poslovanja. Gre torej zato, da moramo tudi na področju proizvodnih odnosov v gradbeništvu z večjim zaupanjem in pogumom uveljavljati načela delavske samouprave in delitve po delu. To je ključ za rešitev problemov, o katerih se že toliko

časa samo pogovarjamo... Če bo tako, bomo lažje »prepričali« zunanje činitele, ki nam dostikrat še »režejo« kruh; drugače se bodo reševala vprašanja lokacij in urbanizacije na sploh; zares bomo lahko začeli v večjem obsegu uresničevati sodobne oblike dela in proizvodnje ter z njimi dosegati tudi boljše poslovne uspehe.«

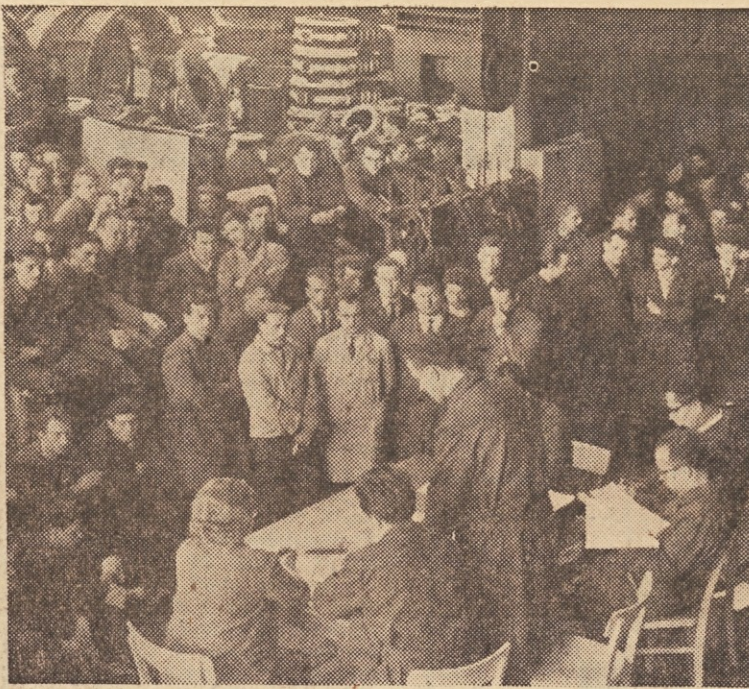
Te misli iz razprave pravzaprav vsebujejo poziv na spopad s samozadovoljnostjo, ki se že kaže v kolektivih; signal, ki naj sproži nagelše in bolj učinkovito sproščanje notranjih rezerv. In če se bodo v vseh delovnih organizacijah gradbeništva (ne le v večjih) zares odkrito začeli pogovarjati o notranjih odnosih in problemih v kolektivih, se bo precej hitro, morda celo mimogrede, utrdilo spoznanje, kako narobe je, da v kolektivih niso posvečali zadostne skrbi strokovnim službam (v večini podjetij sploh ni podatkov, kolikšna je zmogljivost podjetja, če bi začeli bitko za 100% izkoriščanje kapacitet); kako narobe je, da so pozabljali na stimulativne oblike nagrajevanja, posebej se za strokovni kader; kako narobe je... da delavski sveti ne dobivajo niti toliko podatkov, da bi lahko vodili in načrtovali vsaj razvojno politiko podjetij. Tako ni nič čudnega, da do največjih podrobnosti obravnavajo obrobne zadeve (ker jih poznajo), zelo na hitro in na osnovi nezanesljivih, nepopolnih, pa tudi nejasnih podatkov pa razpravljajo in odločajo o tistih problemih, od katerih rešitve je pravzaprav odvisen obstoj in tudi nadaljnji razvoj gospodarskih organizacij gradbeništva.

Urejeni notranji odnosi v gradbeništvu — na kar bi očitno vplivala predvsem nagelša, poslednejša in življenjska decentralizacija upravljanja in v zvezi s tem dosledno uveljavljanje nagrajevanja po delu — torej pomenijo tisti vzvod, s katerimi bi se delovne organizacije te gospodarske dejavnosti izkopalje iz sedanjih težav in tako zagotovile tudi uresničevanje načela, da višjo produktivnost spremlja tudi višji realni dohodek.

Pri urejanju teh nalog pa je seveda pred gradbeništvom običajni problemov. Med drugim gre za postopno specializacijo podjetij, za uvajanje industrializacije gradenj, za tesnejše sodelovanje med podjetji, za ustvarjanje zaupanja med kolektivni delovnih organizacij gradbeništva.

Nedvomno najpomembnejša ugotovitev s posvetovanja pa je, da se v večjih gospodarskih organizacijah pravzaprav ne boji-

jo spregovoriti o lastnih slabostih in na tej osnovi izmenjati tudi izkušnje. V večini manjših podjetij namreč še ni tako, čeprav šele kritična razprava o slabostih v lastnih vrstah lahko pomeni osnovo za oblikovanje in uveljavljanje naprednejših težav in konkretnih razvojnih načrtov. Tako je ta ugotovitev hkrati signal sindikalnim organizacijam v teh kolektivih, v kaj naj predvsem usmerijo svoje delo, če želijo z mobilizacijo ustvarjalnih sil vseh članov kolektiva zagotoviti zanesljivejšo prihodnost svoji gospodarski organizaciji in svojemu članstvu. -mG

Zbor volivcev v Litostraju

O MESTU, STEVILU IN VLOGI STROKOVNJAKOV V TOVARNI VERIG V LESČAH

Več zaupanja v mlade ljudi

»Ko se menjajo generacije in mlado »izpodriva« staro, prihaja večkrat tudi do skaljenih notranjih odnosov, do medsebojnih očitkov, predvsem pa do težav, naj bi pač ostalo tako, kot je, vse dotle, dokler posamezniki, ki so sedaj na vodilnih delovnih mestih, ne bodo šli v pokoj.«

Tako pravijo v Tovarni verig tisti, ki vidijo v zamenjavi kadrov povečano proizvodnjo, izboljšane tehnološke postopke, večji prihranek materiala, zmanjšanje proizvodnih stroškov in ob vsem tem seveda boljši gospodarski uspeh podjetja. Teh pa v kolektivu ni malo.

Vendar o tem delavski svet še ni razpravljaj!

Kolektiv šteje blizu 950 ljudi, od tega imajo dva diplomirana inženirja, dva pa bosta diplomirani skoraj dobila.

Pomislil sem: dva strojna inženirja, dva metalurga, saj to je vendar premalo za tako velik kolektiv!

O teh in drugih strokovnjakih je sindikalni odbor tega mnenja: »Nekajkrat smo že razpravljali o delu naših strokovnih služb in pri tem ugotavljali njihove pomanjkljivosti. Pravimo namreč, naj bi bili strokovnjaki s srednjo in visoko strokovno izobrazbo več povezani s proizvodnjo. Izvršni odbor sindikata je predlagal upravnemu odboru, naj sprejme sklep, da bo vsaj po en tehnik nekako »zadolžen« za oddelek. Vendar težko prodremo!«

Povedo vam, da kaže, kot da je v nekaterih službah preveč tehnikov, medtem ko bi jih drugje zelo potrebovali. V konstruktorskem oddelku sicer naredijo vse, kar jim naročijo, vendar je njihova produktivnost majhna, saj imajo toliko časa, da so dvajset minut pred drugo uro že pripravljeni za odhod.

Ker menda razen sindikata nihče ni razpravljajal o delu in vlogi strokovnega kadra v podjetju, je ostalo vse po starem.

Ugotovili so namreč, da ni nikogar, ki naj bi strokovnjakom te naloge dajal!

Vrtam naprej! Kdo pa so ljudje na vodilnih mestih, kakšna je njihova izobrazba, njihovo strokovno znanje?

»V šestih proizvodnih obratih je takole: trije obratovodje so tehniki, dva imata delovodsko šolo, medtem ko je eden kovač z dolgoletno prakso. Vsi pa naj bi bili strokovnjaki z visoko izobrazbo! Prav tako je za vodilne ljudi v operativni, vendar...!«

Toda zakaj ta vendar?

O tem pripoveduje eden izmed mladih strokovnjakov: »Saj pri nas se o teh stvareh konkretno ne spleča govoriti.« Zakaj ne?«

»Imam občutek, kot da se ljudje na vodilnih delovnih mestih, ki nimajo potrebne strokovne izobrazbe, bojijo, da jih bo kdo od mladih zamenjal. Za naše delo nam ne dajejo nobenih priznanj, ne kakih pobud ali nasvetov, česar bi bili zelo potrebni. Na primer: Naročili so mi naj izdelam neki načrt, pomemben za nadaljnji razvoj podjetja, ko pa o razvoju razpravljajo, se name nihče ne spomni. Torej, zakaj sem delal? Zakaj ne vrednotijo mojega dela?«

Spraševal sem dalje in zvedel še marsikaj. Vprašujem: »Torej menite, da ste strokovnjaki zaposleni na delovnih mestih, na katerih bi lahko delali ljudje z nižjo izobrazbo, z manj strokovnega znanja?«

»Na vseh delovnih mestih, kjer sedaj delamo, naj bi delali ljudje z visokošolsko izobrazbo. Vendar vidimo, da je v podjetju še toliko zahtevnejših delovnih mest, kjer delajo ljudje, ki po svojih strokovnih sposobnostih ne sodijo ravno tja!«

Občutimo, da smo premalo izkoristili in da bi lahko mnogo več naredili, če bi nam zaupali zahtevnejše delovne naloge.«

Sicer vam ti mladi ljudje brez oklevanja povedo, da je vsekakor potrebno tudi temeljito spoznati podjetje, njegovo organizacijo in praktično delo in šele potem zasesti odgovorna delovna mesta. Ko urejum vtise in misli, ki so se mi porodile v razgovorih, vidim, da v kolektivu v eni sapi ugotavljajo, da imajo premalo strokovnjakov, da so ti premalo izkoristeni. Cel kup ugotovitev! Pa bodo šli od ugotovitev kam naprej?

V kadrovsko-socialnem sektorju mi o tem ne vedo kaj dosti povedati. Pripovedujejo, da imajo dvaindvajset študentov, od tega tri na fakulteti za strojništvo in štiri na ekonomski fakulteti. Pristavijo tudi, da bodo sedaj manj študirali, ker bodo s tem dobili že dovolj strokovnjakov (mar res?).

»Imate morda kak načrt potreb po strokovnjakih za nekaj let naprej? Predvidevamo, da...«

Vendar me ne zanimajo predvidevanja, rad bi zvedel kaj konkretnejšega.

»Za to pa ste prišli en mesec prezgodaj, žal, vam še ne moremo postreči s podatki. Sele delamo na tem.«

Sicer je kadrovsko-socialna služba v podjetju sele v razvoju, vendar pomislek, ali niso že mnogo zamudili, ni odveč. Do sedaj so obdelali tretjino delovnih mest v podjetju in določili, kakšno strokovno izobrazbo ali kakšno kvalifikacijo naj bi kdo imel na posameznem delovnem mestu.

Ko bodo s tem delom končali, bodo imeli približno točno sliko, kakšne in koliko strokovnjakov rabijo v podjetju. Potem pa bodo morali spregovoriti tudi organi delavskega samoupravljanja; spregovoriti bodo morali bolj odločno, kajti prav gotovo bodo marsikje osebni interesi še hoteli prevladati nad interesi kolektiva.

VLADO ERJAVSEK

Ustanovitev službe ni konec temveč začetek akcije

(Nadaljevanje s 1. strani)

To se pravi, da je treba razprave o potrebnosti, koristnosti, nujnosti drugega obravnavanja dela, drugačnega nagrajevanja, takšnega, ki bo v tesni odvisnosti od dela in gospodarjenja — prenesti na proizvajalca. Če bodo proizvajalci jasno spoznali nujnost in koristnost boljše kadrovske sestave, potem se bodo zanje tudi zavzemali. Prav to spoznanje, da je treba razprave prenesti med delavce, je bila največja odlika koprškega posveta.

TUDI V KADROVSKO-SOCIALNIH SLUŽBAH INTEGRACIJA

Doslej smo namenoma govorili predvsem o kadrih, manj pa o službah in njihovi problematiki. To pa predvsem zato, ker smo prepričani, da mora vsaka služba izhajati iz konkretno ugotovljenih potreb. Tako se bomo ubranili pred iluzijami, stroški in dosegi — kar je najbolj bistveno — večjo funkcionalnost.

Ce pa skušamo službo organizirati zato, ker jo imajo drugje, nismo pa jasno označili njenih potreb, potem prevzemamo tudi različne sheme. V tem na tih velika nevarnost prevlečevanja. Kajti realno je, da ima vsaka delovna organizacija takšne službe, kot jih ekonomsko zmora. Službe v podjetju ne morejo biti spisek želja niti ne vedno potreb, ampak predvsem potreb in materialnih zmogljivosti.

Tako na priliko manjša podjetja ne zmorejo bremen za »idealno shemo«. Recimo: Ne potrebujejo psihologa, ne zmorejo stroškov, včasih bi pa potrebovali njegovo pomoč. V tem primeru bodo zaprosili za pomoč službo v večjem podjetju, ki ima strokovnjaka in večje izkušnje. Morda bodo drugod organizirali dobro kadrovsko-socialno službo za vso komunodo skupaj, v posameznih delovnih organizacijah pa bodo namestili samo toliko ljudi, kot jih potrebujejo.

S tem pa seveda ne namestavamo dajati potuhe tistim podjetjem, ki za te službe niso niti s prstom mignili. Radi bi posredovali samo to misel, da naj začno razprave v delovnem kolektivu, da je treba videti in dokazovati nujnost. Če bomo proizvajalce v to prepričali, zainteresirali, potem bodo tudi pomagali poiskati najbolj smotne rešitve.

VINKO TRINKAUS

VEČJA DELOVNA STORILNOST POGOJ ZA 42-URNI DELOVNI TEDEN

Vedno bolj številne so delovne organizacije, ki na podlagi ustavne določbe uvajajo v svojem poslovanju 42 urni delovni teden. Vendar stvar ni tako preprosta in rešljiva z enostavnim sklepom o uvedbi skrajšanega delovnega časa, marveč zahteva predhodne številne organizacijske rešitve. Na vse te opozarja tovariš Roman Albreht, podsekretar Zveznega sekretariata za delo, v sestavku, ki ga je napisal za zagrebški »Informator« (članek je objavljen v številki 954/955 z dne 1. maja 1963). Zaradi velike aktualnosti in pomembnosti ponatiskujemo z dovoljenjem avtorja in redakcije »Informatorja« članek v celoti.

V naši novi ustavi je neposredno določen maksimalni delovni čas za delavce 42 ur na teden. To pomeni praktično, da se ustavno skrajšuje maksimalni delovni čas od sedanjih 48 ur na 42 ur na teden.

Skoraj ni potrebno posebej poudarjati družbenega pomena tega ukrepa: predpis o skrajša-

nju delovnega časa sam po sebi odraža uspešen razvoj naših proizvodnih sil in močno afirmacijo družbenega samoupravljanja ter odpira nadaljnje perspektive za še bolj vsestransko in bogatejšo družbeno aktivnost dela delavcev na vseh področjih družbenega življenja. In prav ta dejstva so vir novih močnih izpodbud za prihodnja gospodarska in družbena gibanja ter potemtakem tudi pomemben činitelj v dvigavanju delovne storilnosti in gospodarske učinkovitosti. Čeprav se obseg vseh navedenih spodbud v planu gospodarskih gibanj ne more matematično ugotoviti in izmeriti, je treba vendar z njimi najresneje računati. Kajti prav te spodbude ustvarjajo posebno ugodno družbeno in politično ozračje, to je vzbuja zavestno pripravljenost delavcev, neposrednih proizvajalcev, za praktične tehnične, organizacijske, ekonomske in druge ukrepe, s katerimi se lahko povsem neposredno organizirano zagotovijo nadaljnja družbena in ekonomska gibanja.

Z drugimi besedami, to pomeni, da ima skrajšanje delovnega časa, ki je določeno z ustavo, v sebi tudi močno neposredno spodbudo za povečanje delovne storilnosti, oziroma bolj točno, pogloblja in razširja interes delavcev za to, da se še bolj angažirajo za sprejemanje in izvajanje ukrepov v proizvodnji, s katerimi se lahko v vsaki konkretni situaciji najboljše vpliva na povečanje de-

Roman Albreht

lovne storilnosti in gospodarske učinkovitosti.

Prav tako razpoloženje delavcev ustvarjeno z ustavno določbo o krajšem delovnem času, zahteva samo po sebi zelo intenzivno angažiranje vseh družbenih in strokovnih sil, da se čimprej in družbeno ter gospodarsko kar najbolj učinkovito uvede krajši delovni čas v posameznih gospodarskih organizacijah. Vendar se v proizvodnji ne more spremeniti dolžina

delovnega časa samo z enostavnim sprejetjem ustreznega sklepa, ker se z vsako spremembo dolžine delovnega časa dejansko poseže v sam proizvodni in delovni proces, marveč je treba ustrezno reorganizirati proizvodni in delovni proces tako, da se proizvodnja prilagaja spremenjenemu delovnemu času.

Pri iskanju najboljše rešitve, da se proizvodnja kar najbolje prilagodi pogojem krajšega delovnega časa, je treba imeti pred oči naloge, ki je izven vseh dvomov, ta pa je: najti je treba take praktične rešitve, s katerimi se ne bo samo zagotovila sedanja, marveč tudi povečana raven proizvodnje in delovne storilnosti. Iz teh razlogov je tudi naloga, ki jo je treba opraviti v organizaciji proizvodnje, dvojna. Predvsem je treba posamezne delovne faze in cikle tako organizirati, da se prilagodijo razpoložljivemu delovnemu času, in obratno, razpoložljivi delovni čas je treba tako razporediti, da se zagotovi delovni potek, ki ga zahteva tehnologija. Če se to ne

bi moglo doseči z razpoložljivim delovnim časom, bi bilo potrebno vključiti (zaposliti in strokovno usposobiti) v proizvodnjo tudi nove delavce.

Vendar je to samo ena stran potrebnih ukrepov. Če bi ostali samo pri tem, bi bil prehod na krajši delovni čas izveden precej statično in bi bila zapostavljena ena bistvenih sestavin tega prehoda, to je — povečanje delovne storilnosti. Zaradi tega se sama po sebi vsiljuje tudi druga stran naloge. Zaradi uvedbe krajšega delovnega časa se mora povečati delovna storilnost. To pa pomeni, da morajo gospodarske organizacije začeti z resnimi analizami vseh činiteljev, od katerih je odvisna raven in dinamika delovne storilnosti, z jasno težnjo, da s konkretnimi ukrepi vplivajo na povečanje delovne storilnosti.

Ko se potemtakem pri uvajanju krajšega delovnega časa gleda tudi s stališča produktivnosti — in ta v tem procesu ne more biti niti za trenutek zanemarljen ali postavljen v drugi plan, ker je popoln uspeh krajšega delovnega časa mogoče doseči samo s povečanjem gospodarskih rezultatov — potem je treba že v začetku prehoda na krajši delovni čas misliti na dve pomembni dejstvi: prvi, krajši delovni teden ni samo mehanično skrajšanje delovnega časa, in drugič, skrajšanje delovnega časa ne pomeni tudi

INTEGRACIJA IN MONOPOL

(Nadaljevanje s 1. strani)

In vendar ni mogoče povsem zanikati zrna resnice v našem primeru. Takih primerov namreč v naši dosednji praksi okrog integracije niti ni bilo tako malo: nastajali so monopoli, in to od najmanjših — v občinskih mejah, pa tja do največjih — v mejah celotne države. Prav takšne združitve pa so imele skupno značilnost: vsi rezultati, ki so jih dosegle, so bili omejeni samo na področju trgovanja, torej navzven, v proizvodnji pa je praviloma ostajalo vse pri starem. Produktivnost in konkurenčna sposobnost našega gospodarstva v svetovnem merilu se zaradi takšnih integracij navadno ni prav nič zvišala.

Ce priznavamo, da blago proizvajajo proizvajalci, ki ga prodajajo na trgu, smo s tem avtomatično tudi priznali obstoj funkcije in pomen konkurence med proizvajalci. Se več: konkurenca je v ustreznem obsegu tudi zelo pomemben pogoj za delovanje vrste ekonomskih in družbenih meril v našem gospodarstvu. Vzemimo nasam nagajevanje po delu. Podjetje, ki je v monopolnem položaju, lahko zelo slabo gospodari, pa vendar doseže zadovoljiv ekonomski uspeh zaradi visokih cen, ki jih diktira trgu. Nasprotno pa dosega v pogojih konkurence boljše ekonomski uspeh samo tisti kolektiv, ki dejansko dosega boljše rezultate v proizvodnji, pri izrabi kapacitet, zvišuje produktivnost itd. Sele konkurenca pokaže, kdo je boljši; kdo v približno enakih osnovnih pogojih dosega boljše in trajnejše rezultate.

To pa še zdaleč ne pomeni, da se konkurenca in integracija medsebojno izključujeta. Cilj integracije mora biti večja konkurenčna sposobnost, tako na domačem kot na svetovnem trgu. Poslovno povezovanje in tudi združevanje, ki teži k takim ciljem, je družbeno in ekonomsko utemeljeno in bo tudi zanesljivo rodilo trajne rezultate. Integracija, katere namen je krepitve konkurenčne sposobnosti, se tudi ne bo mogla omejiti samo na formalne ukrepe, ki pomenijo v bistvu le drugačno organizacijo dosedanjega blagovnega prometa. Integracija mora poseči mnogo globlje — v proizvodnjo, saj so težave na trgu samo končna posledica in zunanji izraz neurejenih notranjih problemov proizvodnje.

Ce je naša proizvodnja predraga, premalo produktivna in zato nekonkurenčna, ne leži krivda za tako stanje v konkurenci na trgu, ampak v slabostih same proizvodnje. Ce bomo z integracijo izvedli specializacijo proizvodnje, zvišali proizvodne serije, izboljšali kvaliteto, boljše izkoristili kapacitete, uvajali moderno organizacijo dela itd., torej zvišali produktivnost in znižali stroške, bomo s tem samo povečali konkurenčno sposobnost naše proizvodnje. Se tako ostrakona konkurenca nam v tem primeru ne bo pomenila ovire, ampak nas bo še bolj spodbujala k doseganju še boljših rezultatov v proizvodnji. Zato tudi pomembnosti in uspešnosti integracije ne gre presojati po tem, kakšne oblike povezovanja so bile uporabljene (npr. kooperacija, poslovno sodelovanje, poslovna združenja, fuzije itd.), ampak izključno po tem, ali smo z integracijo uspeli rešiti vse tiste bistvene ekonomske probleme v proizvodnji, zaradi katerih je bila naša proizvodnja pred integracijo manj konkurenčna. Ponekod bo mogoče te cilje doseči že z večjo kooperacijo in delitvijo dela med proizvajalci, drugod pa se bo treba še tesneje povezati — v poslovna združenja ali celo združiti doslej samostojna podjetja. Taki integraciji, ki dejansko povečuje ekonomičnost proizvodnje in s tem njeno konkurenčno sposobnost, pa je treba zagotoviti tudi vso možno družbeno podporo.

Nasprotno pa je nujna borba proti vsem integracijskim gibanjem, katerih namen je zoževanje konkurence in ustvarjanje monopolnega položaja. Trajne in pomembnejše rezultate pa bomo pri tem dosegli samo z ukrepi, ki bodo monopolistom usmerili pozornost od trenutnih uspehov na trgu na dejanske probleme v njihovi proizvodnji. Edini učinkoviti ukrep pri tem pomeni zaenkrat integracijski uvoz. Uvažati pa je treba takšno blago, ki bo zanesljivo ustvarilo močno konkurenco izdelkom domačih monopolistov. Zasičenost domačega trga bo monopoliste prej ali pozneje prisilila, da si bodo za svoje izdelke poiskali kupce na svetovnem trgu. Tam pa bodo uspeli samo v primeru, če bodo temeljito spreminili svoje razvade, ki so se jih navzeli v monopolnem položaju na domačem trgu. V končni posledici bodo taka podjetja s svojim izvozom tudi devizno finansirala tisti intervencijski uvoz, ki jim je razbil monopolni položaj na domačem trgu.

Izboljšanje devizne bilance, ki smo ga dosegli v zadnjem času sicer predvsem po zaslugi pridelave subjektivnih sil, dejansko že omogoča, da začnemo bolj pogumno kot doslej urejati tudi tista vprašanja v našem gospodarstvu, od katerih je precej odvisno, ali se bo naš izvoz začel razvijati kot ekonomska nujnost za vse proizvajalce, ne pa samo kot bolj ali manj »prisilna« dopolnitev prodaje na domačem trgu. Monopolni položaj na domačem trgu, ki ga utegnejo nekatere oblike integracije še razširiti, pa pomeni v vseh primerih zelo resno oviro tudi za hitrejšo vključevanje našega gospodarstva v mednarodno menjavo.

V teh dneh smo se odločali za kandidate, ki naj bi nas zastopali v občinskih, republiških in zveznih predstavnih organih. Naš fotoreporter je na celuloidnem traku zabeležil tudi tale razgovor volivcev tik pred sestankom volilne enote, na katerem so delavci gradbenega podjetja »Tehnika« izbrali svoje kandidate

RAZŠIRJENI PLENUM RO SINDIKATA KMETIJSKIH, ŽIVILSKIH IN TOBAČNIH DELAVCEV SLOVENIJE:

V KMETIJSTVU JE PREVEČ ADMINISTRATIVNIH POSEGOV

Vabilo za zadnje plenarno zasedanje je napovedovalo obravnavo samoupravljanja in delitev dohodka v kmetijskih združenjih. V to je bil usmerjen tudi uvodni referat. Zelo razgibana in tehtna razprava, ki mu je sledila, pa je analizirala vzroke posameznih problemov samoupravljanja, ki segajo izven združenj in jih lahko na kratko imenujemo: administrativni posegi v kmetijsko gospodarjenje ali pa: kratenje samoupravnih pravic.

Med razpravo je nekdo rekel:

»Dostikrat slišimo zlobne pripombe: če bi znali tako hitro pridelovati pšenico in vzrejati živino, kot znamo reorganizirati zadrage, se pravi po dvakrat ali trikrat na leto, bi imeli v Sloveniji in Jugoslaviji dovolj pšenice in mesa.

Nekaj resnice je v tem. Z reorganizacijami (o katerih se največkrat z nami nihče ne pogovori, kakor da kmetijske zadrage nimajo delovnih kolektivov, ki so jim priznane samoupravne pravice kot tovarniškim) nas begajo in vznemirjajo. Kadar morda prav zaradi teh reorganizacij in drugih administrativnih posegov v naše gospodarjenje doživimo neuspeh, pa s prstom kažejo na nas: kolektiv je kriv.

Z izjemo predstavnika Sekretariata Izvršnega sveta za

kmetijstvo in gozdarstvo LRS, ki je skušal z višjimi gospodarskimi cilji pojasniti kategorično zahtevo tega foruma, da kmetijske zadrage odstopijo svoje gozdarske enote gozdnim gospodarstvom, so razpravljalci — sindikalni delavci kmetijskih združenj — z najrazličnejšimi vidiki prikazovali krčenje samoupravljanja in kvarne posledice tega, hkrati pa obsodili nepravilno nezaupanje v delovne kolektive kmetijskih združenj, saj v skladu z agrarno politiko in gospodarsko ter družbeno-politično vlogo kmetijskega združenja večina usmerja svoje delo v lastno proizvodnjo in v intenzifikacijo proizvodnje na zasebni zemlji s pogojem, da ti združni kooperanti oddajo vse tržne preseške zadrugi.

Citat iz referata:

»So še slabosti v našem združenstvu. Pogosto so zadržani vodstva izgubila kontakt z zasebnimi kmeti in se je zmanjšal njihov vpliv na organizirano proizvodnjo... Vseh slabosti pa niso krive samo zadrage, saj večkrat niso vedele, ali bodo ostale ali se bodo prikjučile neki drugi organizaciji. Lansko leto je poteklo v znamenju nenehnih reorganizacij, kadrovske spremembe, razpravljanje o ponovni integraciji pa teorij, da bo vse slovensko kmetijstvo vodilo nekaj kmetijskih kombinatov. Te reorganizacije in govornice so ovirale gospodarjenje v združenjih, povzročale fluktuacijo med najboljimi strokovnjaki in paralizirale konkretne akcije v organizaciji kmetijske proizvodnje...

Delovni kolektivi zadrug velikokrat tudi niso sami odločali o raznih investicijah. Imamo primer, ko so zgradili hlev, šele potem pa ugotovili, da ni pašnikov in da so slabe perspektive za odkup. Zadrugi pa je bila investicija vsiljena. Podobne drastične primere najdemo pri arondiranju. Ali ima smisel arondirati zemljo vrtičkarjev, za vsako ceno izvesti družbeno akcijo, ni pa zato pogoj in že naprej veže, da bo povzročila zgubo? Tam, kjer so pogoji za arondacijo ugodnejši, pa akcija počasi poteka, čeprav ima družba prvenstveno interes za zemljišča, ki obdajajo močne baze družbene zemlje.

Tovariš Leopold Kresé, predsednik RS ZSJ, je o podružbijskem obdelovalnih zemljiščih pripomnil:

»Naš cilj v kmetijstvu je visoka produktivnost. Podružbijska nje ni meril s tem, koliko zemlje je pridobil kmetijski kombinat ali kmetijska zadruga oziroma v kolikšni meri so kmetje razlašeni. Po mojem socializaciji vasi lahko ocenjujemo po tem, ali zasebniki sodelujejo pri izvajanju naše agrarne politike, ali zemlja, ki je še njihova, maksimalno rodi kar trg potrebuje in zahteva, in ali odvečne pridelke prodajo zadrugi, družbenemu posestvu ali državnim trgovinam, kar potrjuje, da ne špekulirajo. Vprašanje je, ali ni morda boljše takšna oblika postopne socializacije, kakor nasilno odkupovanje zemlje. Naj ohrani kmet občutek lastništva, če ga to spodbuja k delu, dejansko pa je tako — socialistični proizvajalec. Morda je tudi bolje, da državno posestvo ali zadruga porabi denar, namenjen za odkup zemlje, za življenjski standard, za investiranje v stanovanja, da pridemo čimprej tudi v kmetijstvu do strokovno usposobljenih delavcev, ki ne bodo nenehno fluktuirali.

Vse, kar obravnavate, pa jasno kaže, kako potrebno je, da se delovni kolektivi čim bolj usposobijo, da postanejo dejanski nosilci odgovornosti in da začnejo samostojno in brezno presojati, kakšne investicije in akcije so gospodarne. V

kmetijstvu imamo že sposobne strokovnjake (v 120 KZ več kot 40 inženirjev in 600 tehnikov, z višjo izobrazbo pa 29; op. ur.), lahko jim toliko zaupamo, da njihovi predlogi ne bodo slabi. Kmetijstvu najbolj škodujejo razne kampanje. Bolje bi bilo, če bi si v Ljubljani manj bežili glave z organizacijo teh kampanj in bolj proučevali, kako delujejo na kmetijstvo ekonomski avtomatizem, bančni sistem in sistem delitve dohodka. Zdi se mi, da bi moral sindikat kmetijcev prav to doseči.

Citat iz referata:

»Zadnje leto nastajajo novi problemi pri podružbijskem gozdnem proizvodnem. Zakon o gozdovih, uveljavljen pred dvema letoma, je postavil okvire glede gozdnogospodarskih območij, upravljanja gozdov in vloge gozdnogospodarskega načrta. Uzakonjeno je, da zasebne gozdove upravljajo tiste organizacije, ki so bolj usposobljene, bodisi gozdnogospodarske organizacije ali kmetijsko-gozdarska posestva.

... Toda zdaj nihče ne vpraša združnikov, ali se jim vidi pametno in gospodarno, da se jim odvzame gozdarska dejavnost oziroma gozdarska enota in se pripoji gozdnemu gospodarstvu. Tudi ta akcija se enostransko izvaja. Razprave o tem niso objektivne. Tisti, ki forsirajo reorganizacijo, očitajo gozdarskim ekonomskim enotam v združenjih, da niso ničesar napravile za dobro gospodarjenje z gozdovi, znano pa je, da so imele kmetijske zadrage v gozdnih predelih že dobro organizirano gozdarsko službo, ki jo je strokovno vodilo 54 gozdarskih inženirjev in 160 tehnikov. Mnoge kmetijske zadrage so že sklenile dolgoročne kooperacijske pogodbe z združniki, začele odkupovati in zakupovati gozdove...

Razpravljalce:

»Cemu ni nihče združnikov vprašal, kaj menijo o predaji gozdov gozdnim gospodarstvom? Vsaj anketirali naj bi nas, Ponekod je gozdna proizvodnja glavno delo zadrage, so predeli, kjer kmetje živijo izključno od gozdarstva... ta ukazana reorganizacija bo povzročila številne nepotrebne probleme prav zato.

Tovariš Kresé:

»Pred leti smo gozdove v celoti priklučili kmetijstvu, zdaj, ko smo na nekaterih primerih ugotovili, da se ta priklučitev ni obnesla, jih spet vse osamosvajamo. Zdi se mi, da to posploševanje ni v redu. Nekje morda izračuni kažejo, da je bolje, če se gozdarstvo osamosvoji, drugje drugače. Takšno organizacijsko nihanje iz enega v drug ekstrem, ki ga ne prekuje ekonomika, ampak morda en sam ali peščica ljudi, upravičeno povzroča nerazpoloženje in onemogoča, da bi se delovni kolektiv usidral in začel ekonomično in samostojno upravljati in gospodariti.

MARIOLA KOBAL

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo Izdaja CZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. Poštini predal 313-VI. telefon uredništva 33-722 in 36-672. Uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-111-365 — Posamezna številka stane 20 din — Narodnina je četrtletna 250. polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in klicanje CZP »Ljudska pravica« Ljubljana

avtomatično skrajšanje časa, v katerem obratujejo delovna sredstva.

Ko govorimo o tem, da se ne more uvesti krajši delovni teden z enostavnimi mehaničnimi skrajšanjem delovnega dne, imamo dejansko pred seboj dva kompleksa problemov. Prvi izvira iz samega tehnološkega procesa, bodisi da proizvodni proces zahteva določeni delovni proces, bodisi da se dela brez prekinitve, v izmenah itd. Drugi kompleks problemov izvira iz same stopnje organizacije delovnega procesa v proizvodnih procesih. Na tem področju se srečujemo s kopico pojavov, ki močno učinkujejo na stopnjo delovne storilnosti. Vsi ti pojavi se kažejo v razlikah med delovnim časom v celoti in dejanskim delovnim časom, torej časom, v katerem delavci dejansko sodelujejo v delovnem procesu. Navedene razlike nastajajo zaradi različnih čimbnikov. Tako npr. zaradi: nezadostne sinhronizacije med posameznimi delovnimi fazami, ki so med seboj povezane; prekinitve v proizvodnji; pogostih sprememb v serijah, ki zahtevajo zamenjavo delovnega orodja ter spremembe v organizaciji in preskrbi delovnih mest s predmeti dela in pomožnim materialom; slabo organiziranega sprejema obdelanih izdelkov, ki zahteva od delavca precej časa za vskladiščenje izdelkov, pre-

dajo itd.; slabega vzdrževanja sredstev za delo, kar povzroča večje zastoje in večja povprašila v delovnem času; še precej pogosta praksa, da so v delovnem času seje organov delavskega samoupravljanja; pošiljanja nezadostno poučenih ali sposobnih delavcev na posamezna strokovna dela; prevelikega števila delavcev na posameznih delovnih mestih, delovnih operacijah itd.; resnejših pomanjklivosti pri prevažanju delavcev na delo; prevelikih izostankov delavcev z dela, kar zavira delovne procese, ki so med seboj povezani itd.

Eden argumentov, ki govori za uvedbo krajšega delovnega časa, je tudi ta, da so v sedanjem delovnem času precejšnje rezerve, ki če se razumno angažirajo, ne omogočajo samo predvidenega skrajšanja delovnega časa, marveč lahko precej vplivajo tudi na povečanje delovne storilnosti. To pa zahteva od vsake gospodarske organizacije posebej, da skrbno prouči razpolaganje in ekonomiziranje z razpoložljivim delovnim časom v najširšem smislu besede in da na podlagi lastnih spoznanj ukrene vse potrebno, da doseže tako formalno skrajšanje delovnega časa kot povečanje delovne storilnosti. Tak učinek skrajševanja delovnega časa pa ne moremo doseči, če se omejimo samo na formalno skrajšanje delovnega časa.

Nekateri pri tem povsem pravilno gledajo, da je gospodarjenje z delovnim časom ena izmed stalnih nalog gospodarskih organizacij in ne samo pri prehodu na krajši delovni teden. Vendar pa sklepi dokazujejo, da včasih v celoti spregledamo dejstvo, da prehod na krajši delovni čas daje močno spodbudo za boljše razpolaganje in gospodarjenje z delovnim časom in da se v tem pogledu gospodarjenje z delovnim časom vendar specifično veže za njegovo skrajševanje. Specifično prav v tem, ker skrajševanje delovnega časa močno vpliva tudi na interes delavcev za gospodarjenje z delovnim časom. Če bi ob prehodu na krajši delovni teden spregledali, podcenjevali ali zanemarili to spodbudo, ki vsekar obstaja, ker ima vsak delavec osebno neposredno interes, da svoj delovni čas tudi racionalneje izkoristi, da bi bil ta krajši, bi napravili veliko napako, ki bi lahko imela mnogotere negativne posledice.

Neposredno je za boljše izkoriščanje vezana tudi razporeditev delovnega časa v dnevno, tedno itd. Po eni strani na razporeditvi delov. časa vplivata tehnološki proces in delo v izmenah, po drugi strani pa praktična spoznanja o učinkovitosti, ki se doseže z ustreznim razporeditvijo delovnega časa. Tako eno kot drugo je treba ob tej priložnosti pozorno proučiti v

(Nadaljevanje prihodnjic)

Marta Žnidarič

Marta Žnidarič: Delitev dohodka naj bo kar najbolj spodbudna

Tovarišica Marta Žnidarič, dvaindvajsetletna laborantka v Kolinski tovarni hranil v Ljubljani, je kandidatka za zbor delovnih skupnosti mošćanske občine.

Spocetka sva sodila, da bi bilo najbolj prav, ce bi govorila predvsem o sedanjosti — o zadevah in vprašanjih, ki jih srečuje in jih pomaga reševati kot odbornik občinskih in republiških sindikalnih vodstev — in o prihodnosti, ki bo, kot kaže, terjala od nje še večjo družbeno prizadevnost. Pa sva med pomenkom nehote zašla tudi v preteklost, kajti izkazalo se je, da si brez poznavanja tega, kar je Marta bila in danes je, ni moč ustvariti niti skromne slike o tem živahnem dekletu, polnem želja in hotenj, ki navzlic svoji mladosti s tolikšno zrelostjo gleda na današnje skupne probleme in razmišlja o njih rešitvah.

»Veste, sem začetnik, in dogodi se, da pred razpravo le s težavo premagujem tremo in včasih težko najdem pravnó besedo. Sicer pa, vsak začetek je težak; vsi se učimo, jaz pa se rada učim.«

Pa ni tolikšen začetnik kot v svoji skromnosti sodi. Res je, da je šele pred nekaj leti prišla iz okolice Ormoža v Ljubljano, toda na svoji poti k poklicu, ki si ga je izbrala, je poskusila že marsikaj. Preden se je zaposlila v Kolinski tovarni, je delala med drugim tudi kot gospodinj-ska pomočnica, potlej je bila v tej tovarni delavka in po treh letih so se ji odprla vrata laboratorija. Vpisala se je v enoletni laborantski tečaj, delala je in hkrati študirala — danes pa je laborantka. Ljudje, ki delajo z njo, so kaj kmalu spoznali, kaj vse se skriva v njej in pot od tega spoznanja do zaupanja novih in novih družbenih dolžnosti ni bila dolga. Izvolili so jo za predsednico mladine v tovarni, pa v delavski svet in upravni odbor, za predsednico počitniške zveze v podjetju, potlej pa še v predsedstvo občinskega sindikalnega sveta in v republiški odbor sindikata kmetijskih, živilskih, tobaknih in gozdnih delavcev.

»Zanima me vse, kar na vseh teh številnih sestankih govorimo. Lahko pa rečem, da me problemi standarda še posebej zanimajo. Delam v tovarni, v kateri smo pretežno ženske in znano je, da me bolj občutimo vse tegobe ali pa tudi dobrine na tem področju. Pravzaprav, ko govorim o problemih, za katere se predvsem zanimam in pravim, standard, bi morala reči, delovna storilnost in standard, saj je višja življenjska raven lahko le plod večje delovne storilnosti. Toda, ljudje, ki se tru-

»Rada bi predvsem povedala, da je standard moč dvigovati le z večjo delovno storilnostjo; ljudje, ki se trudijo, da bi več napravili in bolje gospodarili, pa naj sadove te svoje prizadevnosti tudi uživajo.«

dijo, da bi več ustvarili in bolje gospodarili, bi morali dobrine te svoje prizadevnosti še bolj občutiti kot doslej. Kaže, da sedanji način delitve ni dovolj spodbuden. Pri nas v Kolinski smo na primer letos povečali proizvodnjo za 39 odstotkov, storilnost pa za nekaj manj — v primerjavi s prvimi meseci lani — toda od tega nam ostane bore malo. Če več ustvariš, več daš. Občina je svoj prispevek povečala od 20 na 30 odstotkov, rezervni sklad smo morali povečati od 2 na 5 odstotkov itd. No, če želite, še bolj konkretno. O naši produktivnosti. Lani se je pri nas povečal celotni dohodek na enega zaposlenega za 35 odstotkov, čisti dohodek pa za 48 odstotkov. Medtem pa so se prispevki družbi povečali za 65 odstotkov — od 73 milijonov v letu 1961 na 120 milijonov v letu 1962. Za sklade smo pa lahko namenili le 14 milijonov več kot prejšnja leta. Torej, za vse sklade, le malo je ostalo za družbeni standard. Pri nas, pa tudi v drugih podjetjih v občini, imamo na primer precejšnje težave s prehrano. V vsej občini ni niti enega obrata družbene prehrane. Veliko naših delavk bolega, ker se neredno hranijo. Rabili bi takšno samopostrežno menzo, kot jo imajo že v nekaterih drugih krajih, ki bi upoštevala tudi denarne zmogljivosti človeka. Ali pa na primer — stanovanja. Potrebe po stanovanjih so še vedno zelo velike, čeprav se v podjetjih, vsak po svojih močeh, trudijo, da bi jih nekako zadostili. Pri nas smo v zadnjih dveh letih kupili pet stanovanj. Posojila za stanovanja pa smo dali petim ljudem. To ni veliko, če upoštevamo, da nas dela v Kolinski skoraj 300.

Vse to pa pripovedujem predvsem zaradi tega, ker bi rada povedala, da bi morali višjo storilnost bolj spoštovati, se pravi, omogočiti bi morali ljudem, ki več ustvarjajo in bolje gospodarijo, da sadove svojega dela tudi uživajo. Marsikaj se da storiti v podjetjih, marsikaj pa tudi, če podjetja sredstva združujejo — sama ali pa v okviru občine — in prav o tem bomo morali v občinski skupščini še govoriti.«

Ing. Leopoldina Krč-Ovčak:

PROJEKTI LEŽIJO, KER NI URBANISTIČNIH NAČRTOV

Vrste risalnih miz, skladovnice papirjev, to je — projektivni biro gradbenega podjetja »Tehnika« v Ljubljani. Sredi projektov sem v beli halji našla Leopoldino ing. Krč-Ovčak, kandidatko za občinsko skupščino.

Delavci je niso izbrali slučajno. Leta nazaj se že ukvarja z vsemi njihovimi težavami, ki niso majhne, kot član centralnega delavskega sveta pa tudi s težavami podjetja. Se posebej pozna kot član stanovanjske komisije njihove stiske glede stanovanj.

»In če rešetaš te stvari, moraš poznati tudi razmere, v katerih delavci živijo«, pravi kandidatka za občinski zbor delovnih skupnosti. »Razmere pri nas niso rožnate. Gradbišča so raztresena, saj veste, kako je v gradbeništvu. Na leto lahko damo okrog 50 stanovanj, prošnji pa je veliko, veliko več. Poseben problem je pri nas fluktuacija delovne sile. No, s tem se ukvarjajo domala vsa gradbena podjetja. Pri nas je okrog 60 % sezoncev. Vendar, če bi jim lahko nudili primerna stanovanja, bi jih bilo veliko manj. Za tem tudi stremimo.

Delo na gradbiščih smo organizirali tako, da imamo poleti tako imenovane odprte gradnje, pozimi pa zaprte. Le če je zelo huda zima, takšna kot letos, plačamo delavcem zimski dopust (seveda, če ne vzamejo rednega), to je 50 do 75 % dohodkov, kot na primer v deževnih dnevih Primanjkljaj v zimskih mesecih krijemo z dohodkom letnih mesecev, ko je gradbena sezona na višku. Tako delavce obdržimo, če pa so stalni, tudi socialnih problemov ni. Seveda, stalnih pa bo več, ko bo več stanovanj, dobrih stanovanj. To pa rešujemo, kolikor je v naši moči.«

Vse sami ne zmorejo. Podjetje da za stanovanja 40 do 50 % sredstev, sami delavci prispevajo 10 %, za ostalo pa so navezani na stanovanjske sklade. In prav ti ter investicijska stanovanjska politika zanimajo inženirko, kot bodočo občinsko odbornico.

Ne samo stanovanja, za delavce so važni tudi dohodki, urejena prehrana, predvsem za samce, pa pravilno korišćenje prostega časa za mladino in vavence in še in še...

Vse te stvari se dajo urediti v podjetju, če jih nekdo stalno zasleduje, opozarja nanje in seveda tudi s prizadevnostjo rešuje. Kot predsednik komisije za zaposlovanje mladine in vavencev v podjetju ima ing. Leopoldina Krč-Ovčak posluh za mladino in tudi bogate izkušnje. Je mati dveh otrok, kaj pa se pravi od malega skrbeti sam zase, tudi ve, saj se je od trinajstega leta dalje skozi vse študij preživljala sama.

»Pa je kar šlo. Tudi svoja otroka navajam že od malega na delo in samostojnost.

Posebno rada se ukvarjam z mladino. Vavencev imamo v podjetju veliko. Največ pridejo s podeželja in so tako odrezani od doma. Zato pa moramo poskrbeti, da dobe v naših domovih drugi dom. V prostem času jih nadzorujejo vzgojitelji, vavenci se v domu učijo, z velikim veseljem pa se ukvarjajo tudi s športom.«

Med drugim je inženir Leopoldina tudi navdušena športnica, rada smuča, vsak teden

pa si utrga čas, da gre telovadit k Partizanu.

»Pa se ne razgibate dovolj doma, saj ste brez gospodinjske pomočnice?«

»Telovadba je čisto nekaj drugega, tam se razvedrim in spočijem. Za mladino pa je šport tudi zdrav. Da bi videli naše vavence, kakšni dobri nogmetaši in košarkarji so!«

Na vprašanje, za katere konkretne stvari se bo v primeru, da bo izvoljena, angažirala v občinski skupščini, je ing. Leopoldina Krč tako rekla:

»Da me zanimajo stanovanjski problemi, sem že povedala. Seveda pa me zanima tudi stroka. Vse projektantske organizacije, tako tudi naša, imajo večno borbo za lokacije. Projekti so gotovi, ne moremo pa jih »plasirati«, ker urbanistični programi niso narejeni. Tako nam zastaja delo in večkrat sem zaradi tega slabe volje.«

Jože Kos

Jože Kos:

Decentralizacija upravljanja omogoča boljše gospodarjenje

Obiskali smo ga v novi stavbi podjetja TOS v Ljubljani. Tovariš Jože Kos (starejši) je tehnik, obratovodja v ekonomski enoti »Optika«, predsednik sindikata v podjetju, zdaj pa so ga v njegovi volilni enoti izbrali za kandidata v zbor delovnih skupnosti občine Ljubljana-Center.

»Od tega, kako gospodarimo v gospodarskih organizacijah, je odvisno gospodarstvo v občini. Pozitivne izkušnje ene delovne skupnosti bi naj postale last vseh kolektivov. Toda v današnjih pogojih še toliko bolj velja,

»In kako si predstavljate svojo nalogo kot občinski odbornik?«

»Vem, da bo zelo odgovorno. Upam, da bom upravičila zaupanje, če bom izvoljena. Veste, tako je. Raje delam, kot pa preveč govorim. Predvsem bi rada sodelovala pri problemih, ki jih poznam in s katerimi sem že poklicno vezana. Mislim pa, da si bomo morali delo razdeliti, ne pa naložiti vse na nekatere. Tako gledam na te stvari: raje manj, pa dobro, kot veliko, pa slabo.«
N. L.

Janko Košir:

Najbolj me zanimajo gospodarski problemi

Tovariš Janko Košir, obratovodja v kovinskem obratu »Gradisa« v Ljubljani, je zadnjih pet let že bil odbornik zbora proizvajalcev občinskega ljudskega odbora v Mostah. Pa so mu volivci vnovič izkazali zaupanje in ga izvolili za kandidata v nov občinski zbor delovnih skupnosti.

»Že dolgo delam v delavskem upravljanju — zdaj sem član centralnega delavskega sveta Gradisa — in spričo tega sem se v dosedanjem občinskem ljudskem odboru predvsem ukvarjal z gospodarskimi vprašanji, kot so rast proizvodnje in produktivnosti, preudarno gospodarjenje. V minulih petih letih je bilo na tem področju v naši občini marsikaj storjenega. Družbeni bruto produkt se je v tem času povečal od 22 milijard v letu 1959 na skoraj 51 milijard v letu 1962 (za letos smo planirali nekaj več kot 55 milijard), kar pomeni, da bomo v borih petih letih podvojili naš bruto produkt v občini. K temu je seveda prispeval svoj delež tudi naš zbor proizvajalcev. Bilo je veliko dela in če bi ga tako na kratko ocenjeval, bi moral reči, da je bila njegova vrednost predvsem v tem, ker nikoli niso prevladali nekakšni posebni interesi te ali one delovne skupnosti, pač pa smo se trudili, da bi interese delovnih kolektivov vskladili s skupnimi interesi. Ko pa danes ocenjujemo, kaj smo v preteklih letih v občini storili za rast gospodarstva, se ustavimo predvsem pri enem vprašanju, s katerim se ukvarjajo skoro vse gospodarske organizacije v naši občini: na kratko — naši stroji so zastareli. Ta problem postaja

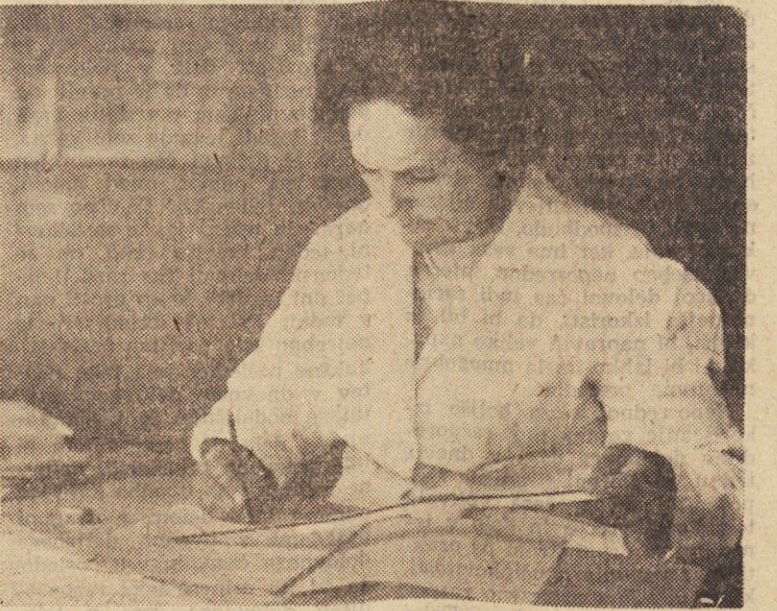
»Naši stroji so pretežno zastareli in ta problem postaja v sedanjih pogojih, ko sta visoka proizvodnost in rentabilnost imperativ gospodarskega napredka, vedno bolj pereč.«

v sedanjih pogojih, ko sta visoka rentabilnost in delovna storilnost imperativ gospodarskega napredka, vedno bolj pereč. Kljub temu, da smo v Mostah porabili za gospodarske investicije od leta 1959 pa do konca lanskega leta več kot 9 milijard dinarjev, se strojne naprave hitreje trošijo kot obnavljajo. Stojimo pred problemom, kako zagotoviti enostavno reprodukcijo, kaj šele da bi zagotovili razširjeno. Letos predvidevamo, da bomo porabili za gospodarske investicije več kot 6 milijard dinarjev, toda tudi ta tako visoka investicijska sredstva ne bodo bistveno zboljšala razmer, ker so pretežno namenjena za začete gradnje toplarne, za nadaljevanje gradnje živilskega kombinata »Žito« in nove kemične tovarne, le malo sredstev pa bo ostalo za rekonstrukcijo drugih industrijskih podjetij.

O tem problemu, ki sem ga sicer samo na kratko omenil, bomo morali, kot kaže, v bodoče bolj razmišljati kot doslej, izkoristiti pa bo treba vse naše notranje rezerve in še neodkrite možnosti v industrijskih podjetjih, da bi hitreje in samo obnavljali, temveč tudi povečevali proizvodno zmogljivost

»Ni važno, kaj govorimo in koliko časa na sestankih prelevamo ta ali oni problem, pomembno je le, kaj končnega storimo.«

gospodarjenje. Zdaj se pri nas sindikalna organizacija — skupaj z drugimi družbenimi organizacijami, samoupravnimi organi in upravnim vodstvom podjetja — tudi trudi, da bi uzakonili vse naše pozitivne izkušnje v statutu podjetja. Razprave o tem, kaj je vodenje in kaj upravljanje, kdo lahko vodi in kdo upravlja, ki so bile nekdanj pri nas pogoste, so le odvratale našo pozornost od bistvenih problemov; ko pa smo uveljavili dosledno decentralizacijo in omogočili proizvajalcem v ekonomskih enotah, da se neposredno uveljavljajo kot upravljalci, takšnih razprav ni več. Ni važno, kaj govorimo, pomembno je le, kar storimo. To prakso smo že uresničili in zato nam je decentralizacija upravljanja le sredstvo za doseganje boljšega gospodarjenja in zagotovitve medsebojnih odnosov, v katerih se kar najbolj uveljavlja pobuda posameznika. Rezultati se že kažejo. V naši ekonomski enoti, torej v »Optiki«, smo letos povečali proizvodnjo v priporočeni s prvimi meseci lani za sto odstotkov. Vse te izkušnje, ki sem jih pridobil in jih pridobivam v podjetju, bom skušal s pridom uporabiti tudi kot odbornik občinske skupščine: seveda, zdaj imajo besedo volivci.«

Ing. Leopoldina Krč-Ovčak

KADAR SE ILUZIJA RAZBILNI V NIČ...

Res ne vem, kako naj poimenujem to občutje, ki mi ga je večina doslej vzbudila s svojimi pogovori. Morda bi bilo zanj nezaupanje še najbolj primeren izraz. Nezaupanje nasploh, do vsega, kar je z njihovim podjetjem tako ali drugače povezano. Le tako bi si namreč tudi lahko razložil, zakaj večina med njimi pristane na odkritosrčnejši pogovor šele takrat, ko odložim svinčnik in se spriznam s tem, da mi pač pripovedujejo »povsem privatno« ali pa tedaj, ko jim zagotovim, da k njihovem odgovoru ne bom pripisal tudi njihovega imena. A čemu pravzaprav to nezaupanje? Kje so njegove globlje korenine? Mar naj res v tem primeru iščem odgovor v malce zagrenjeni ugotovitvi predsednika delavskega sveta v Titanu Jerana, češ saj smo načelniki vse te stvari, pa se zameriš na desno in levo, brž ko kaj rečeš, in namesto razumevanja in dobre volje požanješ užaljenost.

In nekdo drug mi spet pravi... saj mi v Titanu vsi vemo, kaj je narobe, samo spreminiti je to tako zelo težko...

Po svoje čudni ugotovitvi. Če pa že je tako, ali ni prav zaradi tega bolj malo vzrokov, da bi lahko ostal pogovor o Titanu »povsem privatno«, še manj anonimen, ali pa da bi se ogradil z molkom, pač zato, da ne bi kdo odkrite besede zameril.

Skoraj brodolomci

V Titanu pripovedujejo, da so skorajda doživeli brodolom. V vsakem primeru pa se jim je dokončno razcefrala v nič njihova velika iluzija, namreč da je moč s starimi jadrni prav tako varno in hitro pluti kot s sodobnimi motorji. In če že ne vsi, vsaj velika večina v Titanu priznava povsem isto:

— Zataknilo se je. Slabo kaže. Res se je zataknilo. Vodja ekipe Zavoda za produktivnost Dobrovnik, ki v Titanu uvaja na prošnjo upravnih organov sodobno industrijsko organizacijo dela, pripoveduje, da je stopnja čistega dohodka od leta 1959 do konca minulega leta upadla s 36% na 18%, pri čemer je lastna cena porasla za 50%, obseg proizvodnje pa vsega skupaj za 20%. Ob koncu minulega leta je bilo v Titanu nedokončane proizvodnje za 194 milijonov, medtem ko se je v sklade komajda steklo 125 milijonov dinarjev.

— Hud bolnik, tale Titan, meni Dobrovnik. Računam, da so se jim v primerjavi z letom 1959 povečali proizvodni stroški za kakih 145 milijonov dinarjev. Toda pri tem za 100 ali celo 120 milijonov dinarjev praktično ne moremo ugotoviti, kako in zakaj, v čem tičijo. Skoraj še enkrat tolikšne sklade bi lahko imeli, če bi...

— Razmerje med skladi in osebnimi dohodki je porazno, pravi predsednik sindikata v Titanu Marinšek, komaj 18% proti 82%. Pa kot kaže, bomo morali zdaj še teh 18% načeti. Z osebnimi dohodki smo že tako ali tako nekje pri repu v občini. Ne samo slabi gospodarski rezultati, tudi notranji odnosi so postali nevzdržni, misli večina v Titanu.

— Ljudje odhajajo iz podjetja, pojasnjuje sekretar osnovne organizacije Rajh. Inženirji, tehniki, delavci. Prav zdaj, ko bi jih najbolj potrebovali. Po petnajstem bosta ostala za ekonomske enote remont, orodjarna, ključavnice predelovalni obrati in fitingi samo še dva inženirja. Včasih smo jih imeli tudi po osem ali celo deset.

— Grem zato, ker bom imel drugod boljše osebne dohodke, pravi vodja kapitalne izgradnje inž. Mulej. Nekaj pa tudi zaradi tega, ker se ne strinjam s sedanjo organizacijsko ureditvijo, ko bi naj kot čet kapitalne izgradnje prevzel vzdrževanje in preskrbovalne obrate. Spet povsod malo in nikjer nič. Tako kot lani, ko sem bil v enem letu premeščen na štiri različna delovna mesta.

Saj ne, da bi v Titanu ne imeli sredstev, da bi morali deliti osemdeset odstotne plače. Mali investicijski program, skorajda že zagotovljeni krediti, naj bi do konca prihodnjega leta tudi precej spremenili sedanji materialni položaj podjetja. Toda nezaupanje se je vendarle prikradlo med ljudi. Livarja Sersa in Bergant mi pravita, da grede vsaj tri leta prepozno v rekonstrukcijo... Takrat, ko smo še imeli sredstva, bi morali dati nekaj več na sklade. Pa več v stroje in ne samo v dobro počutje. Kaj pa imamo od tega, če je vse po tovarni asfaltirano in če so nove dvorane, stroji pa pri tem še izza Franca Jožefa. In je res treba, da gradi Titan najdražja stanovanja v Kamniku? Razen tega, kdo od delavcev pa bo lahko plačeval po 10 tisočakov najemnine v stolpnihah?...

Tako se je tako rekoč čez noč, v dobrem letu zasukalo. Samo da so globlji vzroki za ta skorajšnji polom veliko bolj stari. Sami pravijo.

Velika obrt

— Tipična »Meis«erwirtschaft, pravi Dobrovnik. Šolski primer, bi lahko rekel. Kot je sploh lahko Titan primer, kam lahko v današnjem času privede ta obrtniška miselnost.

— In čeprav je v Titanu zaposlenih kakih 1000 delavcev in čeprav z letošnjim planom predvidevajo proizvodnjo v vrednosti pol tretje milijarde?

— Saj s tem še ni rečeno, da bi ne mogli še enkrat ali celo dvakrat toliko narediti, utemeljuje Dobrovnik. Ze samo to, da se v podjetju vsakih dvajset minut menja delovna operacija, pove svoje. Gospodarskega planiranja v Titanu sploh ne poznajo. Prvič v svoji zgodovini so letos sploh upeljali proizvodni plan. Kolikor je tehnične dokumentacije, je vsa retrogradno posneta po starih tehnoloških postopkih. Da imajo samo izkustvene norme namesto tehničnih in zato tudi enega samega normirca, mi skorajda ni treba pripovedovati.

— Toda kako potem v Titanu sploh lahko gospodarite, jim ponujam razgovor.

— Resnici na ljubo, saj sploh ne moremo gospodariti, pravi vodja livarne inž. Sila. Preprosto zato, ker sploh ne vemo, s kakšnimi stroški poslujemo, kakšna je naša dejanska proizvodna cena, kako se giblje stopnja naše rentabilnosti. Rentabilnost lahko samo občutimo na koncu vsakega leta, ko vidimo, koliko nam ostane v skladih. Saj smo včasih imeli obratni obračun, pa je prejšnje upravno tehnično vodstvo mislilo, da ga ne potrebujemo in ga seveda tudi ukinilo.

— Pa kako potem sploh lahko kaj prodate in kaj delite.

— O ja, prodamo pa lahko vse, pravi vodja plansko operativnega oddelka Bračič. Vse, kar naredimo. Zato pa tudi imamo več kot 100 artiklov in še vedno kakih 12.000 ali 13.000 živih delovnih operacij.

— V Titanu nas ni nikoli doslej bolela glava, da bi proizvodnje ne mogli prodati. Pošiljki niti skompletirati ne moremo. Se danes bi lahko prodali trikrat več kot zmoremo narediti. In prav to nas je tudi neslo. Po pravici povedano, uspravali smo se. Medtem ko so se druga podjetja organizacijsko in sploh notranje krepila, smo pri nas nazadovali.

Ne vem več, kdo je pripomnil... prava zmeda, v Titanu nihče ne ve, kdo pije in kdo plača... V prvem trenutku so se mi zazdele te besede skorajda malce demagoške ali vsaj pretenciozne. Navsezadnje so tudi v Titanu decentralizirali upravljanje, ustanovili ekonomske enote in izvolili njihove svete... Saj smo jih, pa zato, ker so bile v modi, nobenih pristojnosti nimajo... mi odgovarja sekretar aktiva Rajh.

Pa — ali je potem res kaj čudnega, če v Titanu ugotavljajo, da nihče ne ve, kdo pije in kdo plača? Takale papirnata decentralizacija bržčas res ne more združiti interese posameznikov in celotnega kolektiva. Saj mi sami pravijo, da pri njih vsakdo vleče na svojo stran. Ali je potemtakem kaj čudnega, če jih v Titanu boli glava zaradi notranjih odnosov, pri tem pa si sploh ne vedo pomagati, kako bi jih popravili?

Boleča nasprotja

Najbolj boleče je v Titanu, da je tako velik prepad med delavci in uslužbenci, pravi predsednik sindikata Marinšek.

Vodja ekonomske enote ključavnice in predsednik delavskega sveta Jeran pa pravi, da v tem ni nič čudnega. Ze sam sistem delitve osebnih dohodkov da povzroča ta nasprotja.

— Imamo še kar tarifni pravilnik in še kar naprej vztrajamo pri plačah, pravi Marinšek. Od plačilnega razreda je potem največ odvisno, koliko je ob koncu meseca v kuverti. Pri tem pa je tako, da dekle, ki pride iz proizvodnje v pisarno, vselej pride tudi v višji plačilni razred, tudi če je bila premeščena na lažje in manj zahtevno delovno mesto. In potem tole: delavcu izmečka ne priznamo pri izplačilu, plače v pisarnah pa so vedno enake, če naredijo dobro ali slabo, malo ali veliko.

Inženir Mulej pravi, da so tehniki in inženirji v Titanu slabo plačani. Tudi notranja nesorazmerja med plačilnimi razredi povzročajo nesoglasja in pogoste odpovedi.

— Mladega inženirja, ki pride v podjetje, vtaknemo v 17. plačilni razred, čeprav ima večina mojstrov višjega. Toda najbolj žalostno je to, da ga potem v tem razredu pustimo tudi po dve leti in več. Pa je kaj čudnega, če potem na vsem lepem pride odpoved in če odide drugam, kjer bo namesto 40.000 dinarjev zaslužil 60.000 pa morda pri tem opravljal še lažje delo. Še slabše je s tehnikami. Kdor ni na vodilnem položaju, pristane tam nekje od štirinajstega do šestnajstega plačilnega razreda.

— Pa, ali res niste mogli spreminiti nagrajevanja, dregam naprej.

— Prosili smo litostrojčane, da bi nam pripravili tak sistem, kot ga imajo pri njih, pravi predsednik delavskega sveta Jeran. Analitično ocenjena delovna mesta in na tej osnovi točkovni sistem. Bi kar bilo, če bi ostalo pri prvotnem predlogu. Samo, da se je potem začelo mešetarjenje za tega in za onega, dokler se ni vse skupaj izmalicilo in smo predlog na delavskem svetu zavrnili. Čudno, mar ne, saj bi po prvotnem predlogu 700 delavcev v podjetju nekaj pridobilo pri osebnih dohodkih in samo 200 bi jih nekaj izgubilo.

Pa je res čudno. Se v javni upravi opušča plačilne razrede v sistemu nagrajevanja, ti pa kar naprej po starem, čeprav ugotavljajo, da jim povzročajo več zmede kot koristil!

Nekaj je gotovo: tako dolgo ne more naprej. Sami tako pravijo v Titanu. Toda kljub temu mi pripovedujejo, da sta se doslej že dve reorganizaciji podrli in zdaj s pomočjo Zavoda za produktivnost pripravljajo tretjo. Boj za stolčke? Nekaj tega je prav gotovo bilo. Nekdo mi spet pravi, da mora biti v Titanu skupina ljudi, ki jim ni do tega, da bi se podjetje razvijalo. Pa po mojem mnenju je to bolj malo verjetno. Prej bi rekel, da vsakdo vleče na svojo stran in si po svoje predstavlja napredek. Nerazmejene pristojnosti, dolžnosti, naloge, tudi premalo odločne besede povzročajo notranja nesoglasja.

Inženirji in tehniki krivje mojstre. Ti spet s prsti kažejo na tehnike in inženirje. Upravno tehnično vodstvo krivi samoupravne organe, ti spet vodstvo. Pri vsem tem pa ima vsak po svoje svoj prav.

Contra — re

Ena izmed analiz o strokovnem kadru v Titanu prica, da skoraj 65% anketiranih tehnikov in inženirjev toži, da se pri delu pojavljajo težave prav zaradi mojstrskih tendenc. Inženir Sila pravi, da je tak odgovor po svoje utemeljen. Službe v podjetju šele nastajajo, ni tehničnih norm in dokumentacije. Proizvodnja še vedno v večini obratov teče na pamet, po izkušnjah. Mojster je tako neizbežno glavni dirigent proizvodnega procesa.

— Prav mojstri so tisti, ki zavirajo razvoj podjetja in se upirajo vsaki spremem-

bi, pravijo v upravno tehničnem vodstvu Titana.

Toda hkrati s tem prav ta anketa med inženirji in tehnikami razkriva, da le-ti samo 2,5% svojega delovnega časa porabijo za družbeno politično dejavnost v kolektivu in organih upravljanja. V tem primeru pa najbrž mojstrske miselnosti ne bo posebnosti lahko zlomiti, še posebno, če proizvodni proces sploh ni organiziran, če je zato tudi delo premalo strokovno.

— V januarju bi morali začeti s proizvodnjo stavbnih ključavnic po JUS, pravi vodja enote ključavnic Jeran. Razvojni oddelek je pripravil načrte, tehnična priprava dela pa prototipe in orodje za vseh pet vrst. Ko pa smo naredili že serijo prvih 1500 ključavnic, smo odkrili, da ima vsak izmed tipov tako konstrukcijsko napako, da bi jih ne mogli poslati na tržišče. Zdjaj smo v maju, pa zadeva še vedno ni rešena, čeprav bi bilo lahko napake odpraviti v nekaj dneh in sem že sam predlagal, kako. Mi pa imamo 100 ton materiala za JUS ključavnice na zalogi, medtem ko nabavna služba lovi material za drugo proizvodnjo, kajti na vso srečo smo dobili dovoljenje, da še lahko delamo mimo standarda.

Na upravno tehnično vodstvo se pritožujejo, da organi upravljanja včasih a priori zavračajo njihove predloge... Če hočemo postati industrija, rabimo strokovnjake. Zdjaj se nam je ponudila priložnost, da bi dobili skupino tehnikov iz Tomosa za razvojni oddelek. Delavski svet in upravni odbor pa sta že dvakrat zavrnila predlog, da bi jim dali stanovanja. To je namreč pogoj, da bi prišli...

— Nekateri se v Titanu boje, da bi se vrnila v kolektiv skupina, ki bi hotela po svoje delati, pravijo nekateri ob tem zadnjem zapletu.

Člani samoupravnih organov pa drugače zagovarjajo svoj sklep... Najprej so izsiljevali. Ta stanovanje v Ljubljani, drugi spet v Kamniku pol dvojčka. Pa ali so res taki strokovnjaki, da bi bilo vredno dati zanje toliko denarja? Za ta denar bi lahko dokončali stolpnico, za katero sedaj

ni denarja in bi pridobili nova stanovanja...

— Drugih pa ne moremo dobiti v Titanu, pravijo v upravno-tehničnem vodstvu. En sam se je javil na razpis, pa še ta ni bil primeren.

Morda se motim, ne vem, toda vse to, o čemer mi pripovedujejo v Titanu, mi vzbuja vtis, da gre za nesporazum. Za nesporazum okoli tega, kako se izmotati iz sedanjih zadržev. Ali ima res upravno-tehnično vodstvo povsem enak koncept kot samoupravni organi, kot sindikat, kot aktiv Zveze komunistov, ali pa ima morda vsakdo svojega? Ali pa takega koncepta sploh ni. Ali je tudi povsem jasno opredeljena pot, kako bodo svojo zamisel uresničili, kaj bo treba ukreniti, kolikšna sredstva naložiti in slednjič, kaj bo na koncu prinesla rešitev?

Inženirji in tehniki ne zaupajo mojstrom, ti spet njim ne, upravno tehnično vodstvo pravi, da sedanji samoupravni organi nasprotujejo njihovim predlogom, samoupravni organi pa spet ne zaupajo upravno-tehničnemu vodstvu. Kaj pa sindikat in aktiv Zveze komunistov?

V pričakovanju

— Sami stvari ne bi mogli rešiti, pravi sekretar osnovne organizacije Rajh. Polklicali smo na pomoč Zavod za produktivnost.

— Pa v sindikatu, kaj pri vas mislite, ponujam vprašanje.

— Upamo, da bo Zavod prinesel končne rešitve, pravi predsednik Marinšek. Med tem pa opozarjamo, kar je narobe in poskušamo ublažiti notranja nasprotja.

— In kaj menite v samoupravnih organih, drezam.

— Upamo, da nam bo Zavod prinesel rešitev, pravi predsednik delavskega sveta Jeran. Vsaj zame je to njegovo posredovanje edino upanje.

— Samo, doslej sta se vam podrla že dve reorganizaciji. Se ne bojite, da ne bo šla isto pot tudi tretja, če ne boste »reorganizirali« predvsem svojih pogledov?

— Res, tudi tega se bojimo, pripominja sekretar Rajh.

Težko bi se odločil, da je zaradi vseh teh nesoglasij, ki pretresajo Titan, slabo prav upravno tehnično vodstvo, da sta slaba delavski svet in upravni odbor, da so slabi od a do ž vsi inženirji, tehniki, mojstri delavci in uslužbenci. Veliko bolj se mi zdi pravična misel, da so bile v Titanu preveč šibke notranje sile, mislim predvsem Zveza komunistov, sindikat. Prazaprav dvomim, da so doslej te sile sploh bile, sicer se v Titanu ne bi smelo primeriti to, kar se dogaja.

Nekdo mi pravi, da zdaj v Titanu ne potrebujejo nič drugega kot leto dni miru. Sam pri sebi pa mislim, da bi bilo prav to narobe. Po mojem bi bilo treba najprej skupaj sestiti in stvari razčistiti. Tudi če bi že bilo nekaj prepira in tudi če bi kdo iz podjetja odšel. Toda kje drugje, če ne prav na aktivno komunistov in v sindikatu? Pa seveda takoj zatem v samoupravnih organih.

Na dnevnem redu: statuti

● ZAGORJE OB SAVI:

Osnutek prvega statuta kmalu v javni razpravi

V zadnjem času je mogoče opaziti, da na področju zagorske občine komisije za izdelavo statutarov pospešeno opravljajo svoje delo. Predsedem proučujejo dosedanje interno zakonodajo. Članom komisij je v veliko pomoč gradivo z doodneonega seminarja, ki ga je pripravil občinski sindikalni svet. Nekateri komisije pa opozarjajo na prepočasno izdelavo osnutka novega statuta zagorske občine. Pravijo namreč, da še sedaj ni jasno, kako bo občinski statut opredeljeval odnose med komuno in delovno organizacijo in podobno. To tudi nekoliko zavira izdelavo statutarov v delovnih organizacijah.

V gradbenem podjetju Zagorje so z izdelavo statuta že najdlje. Komisija bo predložila osnutek statuta te dni v javno razpravo.

● TGA KIDRIČEVO:

Prisluhniti mnenjem in predlogom svetov

CDS tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« v Kidričevem je pred nekaj tedni imenoval komisijo za izdelavo osnutka statuta delovne organizacije. Čeprav sodelujejo pri pripravi osnutka predstavniki organov samoupravljanja in sindikalnih podružnic, se zdi, da je delo le preveč zoženo. Pravilno bi bilo, da bi za razčiščenje raznih vprašanj zainteresirali svete PE in EE, kajti ti menijo, da so njihove pristojnosti še preozke. Pa tudi sindikat bi moral več prisluhniti mnenju svojih članov, kajti statut bo dober in kvaliteten le, če bo pri pripravi sodeloval celotni kolektiv s svojimi mnenji in konkretnimi predlogi.

M. F.

● TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA VEVČE-MEDVODE:

O osnutku statuta že razpravljajo

Komisija za izdelavo statuta v delovnem kolektivu Tovarne celuloze in papirja Vevče-Medvode, je že opravila del svoje naloge. Čeprav osnutek statuta še ni v celoti sestavljen, je vendarle komisija že dala v razpravo prvi dokončni del osnutka statuta. Gre za uvodne določbe in poglavja o delovnem kolektivu in referendumu ter poglavja osnutka, ki govori o organih upravljanja podjetja (delavski svet podjetja, upravni odbor in organi delovnih enot). Komisija želi na ta način čimprej dobiti mnenja in predloge članov kolektiva o posameznih poglavjih osnutka.

J.

● TEKSTILINDUS KLANJ:

Razen osrednje komisije še pet komisij

Komisija za sestavo statuta, ki jo je imenoval upravni odbor Tekstilindusa Kranj, je že sestavila teze za bodoča poglavja statuta. Komisija tokrat ni izdelala konkretnih formulacij posameznih členov in ni iskala dokončnih rešitev, ker meni, da bi bilo dobro najprej razpravljati o težah in tako dobiti mnenja in predloge o podrobnostih. Zato, da bi delo uspešneje potekalo, so imenovali tu pet komisij, ki naj bi samostojno izdelovale predloge za pet osnovnih področij, ki bi jih moral statut urediti. Med drugim naj bi komisije obravnavale področje samoupravljanja, delovnih razmerij, delitev sredstev, finančno poslovanje in planiranje ter organizacijo.

P.

● TOVARNA CELULOZE IN ROTO PAPIRJA VIDEM-KRŠKO:

V razpravi dvoje poglavij osnutka

V tovarni celuloze in roto papirja Videm-Krško so imenovali že lani novembra komisijo za izdelavo statuta. Pred dnevi je komisija posredovala delovnemu kolektivu v razpravo prvi dve poglavji osnutka statuta, in sicer poglavje z naslovom »Uvodne določbe« in drugo z naslovom »Organi samoupravljanja in organi upravljanja«. Poglavje, ki govori o samoupravnih organih, je komisija predložila v razpravo, čeprav še ni v celoti zaključeno (oziroma objavljeno v njihovem listu). To nezaključeno poglavje bo vsebovalo še določbe glede organov upravljanja predromanske enote (centralne službe) in določila o vlogi in pomenu obračunskih enot. Komisija želi tako dobiti čimprej mnenja in predloge članov kolektiva na doslej objavljeni del osnutka statuta.

P.

Prodajalci »Lučk« so sonca veseli, čistilec čevljev pa lepo vreme najbrž ni preveč po volji

● RUDNIK LIGNITA VELENJE:

Predlog: Najprej povrnitev škode, potem prekinitev delovnega razmerja

V rudniku lignita Velenje so najprej izdelali teze za osnutek statuta. Razprava o načelih, ki naj jih vsebuje statut, pa je bila sploh glavna tema letošnjega občnega zbora tamkajšnje sindikalne organizacije. Vsi tisti, ki jim je bilo zaupano to opravilo, to je izdelava osnutka statuta, letos niso poznali prvomajskih praznikov. Oba prosta dneva so izkoristili za to, da so formulirali še zadnje člene posameznih poglavij osnutka statuta.

Tako bo kolektiv velenjskih rudarjev naslednji teden že razpravjal o osnutku statuta. Sicer pa to ne bo prva razprava. Razprave o težah osnutka so bile nadvse plodne že doslej. Vsaka ekonomska oziroma obračunska enota je na svojem delovnem sestanku razpravljala o težah in predlagala, kako naj uredi oziroma uzakone posamezne zadeve. Tako so rudarji razpravljali o oblikovanju in delitvi čistega ter osebnega dohodka, o sredstvih, s katerimi razpolagajo enote za enostavno in razširjeno reprodukcijo, problemih s področja delovnih razmerij in podobno. Doslej so v velenjskem rudniku uveljavljali načelo, da je prenehalo delovno razmerje tistemu, ki je zaporedoma trikrat izostal z dela. V razpravi o težah statuta pa so posamezniki predlagali še ostrejše kriterije. Dejali so, naj bi v statutu uzakonili ne samo prekinitev delovnega razmerja za takšnega, ki ne pozna delovne discipline, temveč pred prekinitvijo delovnega razmerja povrnitev škode, ki je nastala zaradi njegove odsotnosti.

Takšne in podobne zahteve so izrekli rudarji zato, ker ob-

likujejo v tamkajšnjem rudniku dohodek na ravni ekonomskih enot in je dohodek enote, skladi enote ter osebni dohodek, odvisen od količinske proizvodnje, večjih ali manjših stroškov itd.

Osnutek statuta bo torej v naslednjih dneh osnovna tema razprav velenjskih rudarjev.

D. P.

● RUDNIK LIGNITA VELENJE: **Dnevno povprečje skoraj 10.000 ton**

S proizvodnim planom rudnika lignita v Velenju je predvideno, naj bi letos nakopali 2.760.000 ton premoga. Dosežena proizvodnja v prvem tromesečju pa znaša 783.000 ton. Če primerjamo proizvodnjo v prvem tromesečju letos z lanskim letom, je ta večja za 7%, plan pa izpolnjen z 29%.

ELEKTRIČNI STEDILNIK DODATNA PEC

EM

- IDEALNA IZVEDBA
- PRIZNANA KVALITETA

Manj skrbi — več veselja
družina ne bo čakala na kosilo, če boste kuhali s pečjo TOBI

ELEKTROINDUSTRIJA IN SPLOŠNA MONTAŽA MARIBOR

Pri izvrševanju plana je imel rudnik v I. tromesečju težave z nabavo osnovnega in delno tudi pomožnega reprodukcijskega materiala. Težave so bile predvsem pri nabavi jamskega lesa. V februarju so rudarji delali vse nedelje na eni tretjini in zato je dobava premoga industrijskim podjetjem potekala v redu, čeprav je bilo povpraševanje večje in je posebno mnogo premoga potrebovala Termoelektrarna v Soštanju. V februarju ni bilo dovolj vagonov in v rudniku so morali zopet deponirati večje količine premoga. Tako je bilo tudi v marcu. Industrijska podjetja in železnice so potrebovale večje količine premoga od pogodbenih zaključkov. V aprilu je spet potekala proizvodnja nad povprečnim proizvodnim planom, in sicer okoli 10.000 ton na dan.

Rudnik lignita Velenje je brez dvoma dosegel velike proizvodne uspehe, če računamo, da je lani bilo dnevno povprečje 8000 ton, povprečje lanskega aprila pa 72.000 ton. V zadnjih treh mesecih so povprečno nakopali na dan 9763 ton, rekordna dnevna proizvodnja pa je bila 15. marca, ko so nakopali 10.950 ton premoga.

V. V.

● STORE: **Zakaj so potrebna stanovanja poleg železarne**

Člani delovnega kolektiva Železarne v Storah prihajajo na delo iz devetih občin in 54 različnih krajev. Od skupnega števila zaposlenih jih stanuje v Storah in bližnji okolici le 50,91 odst. Ostali stanujejo izven tega območja in pripotujejo na delo z raznovrstnimi prevoznimi sredstvi. Največ članov kolektiva prihaja na delo z avtobusi, t. j. 26,2%, z vlakom 17%, z dvokolesi 12,4%, z motornimi kolesi 1,7% in z lastnimi avtomobili 0,9%. Za povračilo stroškov prevoza je podjetje v letu 1962 izplačalo 27.730.791 dinarjev. Zato je opravičeno prizadevanje, da bi zgradili več novih stanovanj v neposredni bližini tovarne.

J. M.

7 dni v sindikatih

LOŽ — Na nedavnem občnem zboru sindikalne podružnice delavcev Kovinoplastike, ki se ga je udeležilo okoli 150 članov kolektiva, so v prvi vrsti ugotovili, da zaradi pretesnih in razdrobljenih prostorov ne morejo doseči proizvodnje tako, kot bi želeli. Vendar je kolektiv v prvih dveh mesecih presegel proizvodni plan. Sklenili so, da bodo delali v tretji, to je v nočni izmeni.

Ugotovili so, da disciplina ni zadovoljiva. Čimprej bo treba odpraviti tudi manjša nesoglasja med člani obratov in povečati občutek odgovornosti pri nekaterih članih v organih upravljanja.

Kolektiv Kovinoplastike bo letos pričel z gradnjo nove tovarne. Zato, da bi bila gradnja čim cenejša, bo vsak član kolektiva opravil 50 ur prostovoljnega dela. Tako bodo prihranili okrog 30 milijonov dinarjev.

-mad-

CERKNICA — Vse sindikalne podružnice v cerkniški občini so že opravile občne zборе. Večje uspehe so dosegle samo nekatere sindikalne podružnice, mnoge so se ukvarjale le z nabavo ozimnice. Na zborih so razpravljali tudi o notranji delitvi. Se vedno so opazne nekatere pomanjkljivosti pri delitvi, prav tako so nekatera merila ne-realna.

V bodoče bo ena glavnih nalog sindikalnih podružnic, da odpravi neodgovornost članov delavskih svetov in formalna glasovanja. Večkrat bo treba v prihodnje uporabiti tudi pravico odločitve predstavnikov kolektiva, ki neredno ali nepravilno opravljajo svoje dolžnosti.

Izobraževanje članov kolektiva je bilo ponekod pre malo usklajeno s potrebami. Na večini občnih zborov so menili, da je treba izdelavo statutarov pospešiti, pri tem pa najti boljše načine povezave z občinskimi sindikalnimi svetovi in njegovimi komisijami.

-mad-

STORE — V prvomajskih dneh so predstavniki sindikalnih podružnic in izvršnega odbora sindikalne organizacije delavcev Železarne v Storah obiskali vse tiste bojne člane kolektiva, ki se zdravijo v bolnicah, zdraviliščih, zavodih ali doma že več kot dva meseca. Svoje sodelavce so obiskali v Novem Celju, Topoliščah in Splošni bolnici Celje. Razen pozdravov in čestitk so jih tudi obdarili. Izvršni odbor sindikalne podružnice je namreč za obdaritev namenil 170.000 dinarjev. Tako so obdarili 34 članov kolektiva.

Na seji pred prvomajskimi prazniki so člani izvršnega odbora razpravljali tudi o tesnejši povezanosti s tamkajšnjim društvom upokojencev. V Društvu upokojencev Store—Teharje je namreč včlanjenih že blizu 200 delavcev storške Železarne. Upokojencem bodo pošiljali svoje glasilo, za prvomajske praznike pa so se jih spomnili tudi z enkratno denarno pomočjo.

J. M.

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH

bilten

MARIBORSKE TEKSTILNE TOVARNE

Gospodarski uspeh podjetja je odvisen od donosnosti naših izdelkov

V preteklem letu je bilo opaziti močan porast produkcije v I. polletju, medtem ko je produkcija v II. polletju nekoliko stagnirala. Letos smo prvič uspeli pri analizi zaključnega računa obravnavati tudi donosnost naših izdelkov. Če je dosežen dohodek v izdelku enak osebnim dohodkom tega izdelka, je to 100% na osebne dohodka, pravimo, da smo pokrili lastno ceno izdelka, ne pa obvezne prispevke družbi, ki se odvajajo iz dohodka. To pa pomeni, da pri stoo odstotnem doseganju dohodka še niso pokrili osebni dohodki, poleg tega pa ne ostane v tem primeru nič za sklade podjetja. Povprečje podjetja po stvarnih pokazateljih za leto 1962 znaša 148% dohodka na osebne dohodka. Dohodek preko

100% na osebne dohodka je potreben za prispevke, ki jih moramo odvajati družbi in za formiranje skladov pri delitvi 83:17. Procent dohodka na osebne dohodka 148% nam je namreč potreben, če hočemo pokriti obveznosti, ki jih ima podjetje do družbe in vršiti obnovo strojnega parka, ki je posebno v tekstilni industriji odpisan 70% in še več. Z nadomeščanjem zastarelih strojev bomo lahko povečali produktivnost in na osnovi tega znižali cene naših izdelkov, s tem pa povečali potrošnjo tekstila na prebivalca, ki je pri nas, kakor so ugotovili na nedavnem posvetovanju tekstilcev v Portorožu, še vedno med najnižjimi v Evropi. Večjega dohodka pa ne bomo mogli doseči, če bomo še nadalje izdelovali takšne artikole, ki nam ne bodo prikrivali niti osebnih dohodkov, kaj šele formirali sredstva za enostavno ali razširjeno reprodukcijo.

Zadovoljiv uspeh smo v preteklem letu dosegli pri proizvodnji sukanca. Vendar nas ta uspeh ne sme zavesti. Naša sukančarna je v zadnjih treh letih dosegla maksimum 291 ton proizvodnje na leto, to se pravi, da je njena proizvodnja stagnirala. Morda bi z manj vloženi sredstvi lahko povečali proizvodnjo in kar je najvažnejše, izboljšali kvaliteto našega su-

kanca. Razvijajoča se konfekcija, ki je pri nas šele v začetni stopnji, bo v bodoče rabila precejšnje količine sukanca. Nedvomno bo za svoje potrebe osvojila tista dobavitelja, ki bo s svojimi izdelki konkurenčen tako v ceni kakor v kvaliteti. Te pogoje ima nedvomno lahko naše podjetje, ki ima dovolj strokovnega kadra in bogate izkušnje pri proizvodnji sukanca. Jasno pa je, da bomo tudi v sukančarno morali vlagati več sredstev, če bomo hoteli zadovoljiti tržišče, kajti konkurenca, ki se bo v bodoče porajala, bo tudi pri sukanču šla v smeri izločevanja tistih proizvajalcev, ki ne bodo zmožni vključiti se v mednarodno delitev dela, kar nam bo narekoval tudi vedno večji izvoz.

V letu 1962 smo izvozili okoli 4.880.000 tekočih metrov tkanin v različne države in na razne kontinente. Medtem ko se mnoga podjetja bore za plasma svojih izdelkov, samo da bi zadostila obveznostim izvoza ter si delno zagotovila devize za nabavo surovin in pomožnega materiala ter prodajajo svoje izdelke tudi po nižjih cenah kot na domačem tržišču, je naše podjetje doseglo v letu 1962 zelo lepe rezultate. Povprečno nam je uspelo prodati tkanine po višjih cenah kot veljajo na domačem tržišču, čeprav smo

pri tem morali posvetiti večjo pozornost kvaliteti. Klasifikacija blaga za izvoz je namreč neprimerno strožja kakor za domače tržišče in s tem v zvezi nastaja več neregularnih tkanin, ki se tudi na domačem tržišču ne morejo prodajati po regularnih cenah. Skupaj za vse izdelke so se povečale odobritve pri realizaciji nasproti l. 1961 v absolutnem znesku 90 milijonov dinarjev. Tako so se skupni odbitki povečali od 5,2% na 5,6% na fakturirano realizacijo. Vedno strožji kriterij pri kvaliteti, ki ga zahtevajo JUS standardi, je vplival na povečanje popustov.

Izboljšati kvaliteto naših tkanin mora biti naše geslo. K zboljšanju kvalitete lahko mnogo doprinese tako predica kot previjalka, tkalka ali oplemenitilec. Torej ekonomske enote osnovne dejavnosti lahko povečajo dohodek z znižanjem stroškov in z izboljšanjem kvalitete. Ekonomske enote pomožne in stranske dejavnosti lahko prispevajo k povečanju dohodka z znižanjem poslovnih stroškov ter s solidno izbiro proizvodnega sortimenta, ki naj bo čim donosnejši, a vendar v skladu s potrebami, ki jih zahteva tržišče.

Sleherini član kolektiva lahko posredno ali neposredno doprinaša svoj delež k povečanju

dohodka. Samo večji doseženi dohodek je garant za višje osebne dohodka in za večje sklade, katere potrebujemo podjetje za razširjeno reprodukcijo.

IVICA KOCBEK

Perspektiva delitve osebnih dohodkov

Minilo je že skoraj tri mesece, odkar smo se združili v velik tekstilni kombinat, ki je prav gotovo eden izmed največjih v državi. Značilnost našega kombinata ni samo v tem, ker so se združila podjetja različnih proizvodnih zmogljivosti, deloma tudi s proizvodni druge surovinske baze in z različnim gospodarskim stanjem, ampak predvsem zaradi tega, ker so to podjetja s svojo dolgoletno tradicijo in več ali manj izoblikovanimi notranjimi odnosi, kar se brez dvoma tudi zrcali v problematiki notranje delitve.

Menim, da je problematika notranje delitve, predvsem delitev osebnih dohodkov, prav danes za našega proizvajalca zanimivo vprašanje. Zakaj? Prav zaradi tega, ker je vsako integrirano podjetje imelo do sedaj svoje pravilnike o delitvi, z različnimi sistemi in po različnih osnovah. Jasno je, da bo kolektiv, ki je imel do sedaj nižje osebne dohodka, pričakoval od integracije, da mu bo leta prinesla višje osebne dohod-

ke. Kolektiv pa, ki je imel do sedaj najvišje osebne dohodka, gleda na integracijo z bojaznijo, da se mu ne bi ti znižali. Treba je razumeti ene in druge kolektive, mislim pa, da problem ni tako nerešljiv, treba ga je postaviti na pravilno osnovo...

KAKO POVEČATI OSEBNI DOHODEK

Če se spomnimo pretekle dobe, ko smo še občasno sestavljali tako imenovane tarifne pravilnike, vemo, da smo takrat zavzemali stališče, da se morajo osebni dohodki pri vsakem novem pravilniku dvigniti — sicer zakaj se sploh sestavlja nov pravilnik — pri tem pa smo pre malo mislili na proizvodnost, kvaliteto in druge faktorje, ki bi lahko in edino morali takšno zviševanje upravičevati...

Danes nas razmere na trgu silijo v to, da naši osebni dohodki ne smejo rasti na osnovi dražje, ampak na osnovi večje, cenejše in kvalitetnejše proizvodnje. To pa pomeni, povečati vso skrb, da bo do strojne zmogljivosti pravilno in v celoti izkoriščene, da bo kvaliteta na višini, da skrbimo za racionalno zaposlitev, da proizvajamo takšne artikole, ki so strojnemu parku primerni, finančno donosni in ki jih tržišče rado kupuje, da nenehno skrbimo za pravilno perspektivno investicijsko politiko, kar je važno predvsem za vključitev v mednarodno delitev

• ZASAVJE — KAMNIK PRED VOLITVAMI:

Graditi, ko je na razpolago denar!

Zadnji teden so zaključili v Zasavju (v občinah Trbovlje in Hrastnik) z zadnjimi predvolilnimi zbori v delovnih organizacijah, medtem ko so jih že pred prvimi majem zaključili v ostalih dveh zasavskih občinah — v Zagorju ob Savi in Litiji. Občinski sindikalni sveti so v vseh štirih zasavskih občinah posvetili zborom in splošnim bližnjim volitvam članov novih skupščin izredno pozornost. Na razširjenih plenarnih skupaj s predsedniki sindikalnih podružnic, na sestankih političnih aktivov, v posameznih delovnih kolektivih, so razpravljali o pripravah na bližnje volitve. Uspeh teh prireditev ni izostal. Zbori delavcev so bili izredno dobro obiskani.

Značilnost za zadnje zbornice je bila izredno razgibana in kvalitetna razprava. Na vseh zborih so namreč razpravljali o razvoju posameznih delovnih organizacij, o doseganju letošnjih planskih nalog in o perspektivnih nalogah. Ugotovljeno je bilo, da so skoro v vseh delovnih organizacijah v zadnjih letih močno povečali družbeni bruto dohodek, vendar ne vselej na račun večje storilnosti in večje proizvodnje, temveč novih zmogljivosti. Zaradi tega bo letos in v prihodnjem letu treba posvetiti vso pozornost nadaljnjemu izkoriščanju notranjih rezerv, zniževanju materialnih stroškov in nadaljnjemu povečevanju storilnosti.

Posebno pozorno so udeleženci razpravljali o izpolnjevanju planskih nalog, ne samo v svojem kolektivu, pač pa v vseh delovnih organizacijah na področju občine. Zlasti v nekaterih manjših delovnih organizacijah zaradi določenih subjektivnih slabosti namreč ne dosegajo planskih nalog, kar v končni meri tudi zmanjšuje sredstva za občinski proračun, ta pa zmanjšuje možnost obsega del, ki so predvidena z družbenimi plani občin.

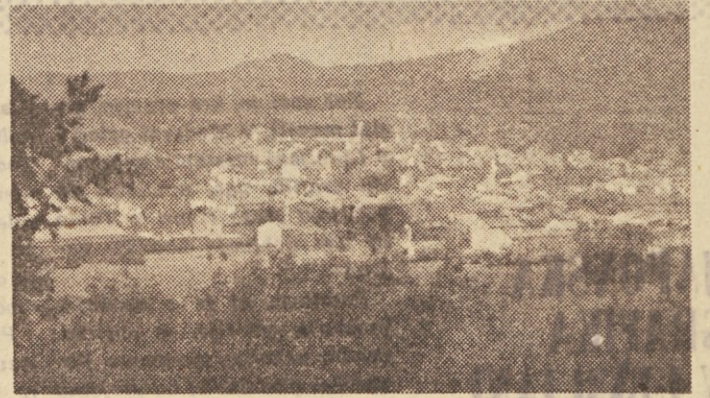
Mimo drugega so predlagali, naj bi nove skupščine dosledno uveljavile načelo, da je treba najprej dokončati vse začete investicije, posebej negospodarske in se šele potem odločiti za nova investicijska vlaganja. Doslej se je namreč nekajkrat primerilo, da so začeli z deli na več krajih, čeprav ni bilo na voljo zadosti sredstev. Zaradi tega stojijo posamezni objekti že več let nedograjeni in tako nastaja precejšnja škoda.

Dogovor o najvažnejših nalogah

Sredi preteklega tedna so bili v kamniških delovnih kolektivih zaključeni zbori delovnih ljudi. Razprave so bile usmerjene v glavnem na najvažnejša družbeno-politična in gospodarska vprašanja v komunah in v posameznem kolektivu ter seveda na izbiro kandidatov za občinsko, republiško in zvezno skupščino.

Ceprav je bilo zadnja leta vloženo veliko sredstev v negospodarske investicije, zlasti na področju stanovanjske izgradnje in gradnje šol, so vendar potrebe na področju družbenega standarda še vedno precejšnje. Zdravstveni dom, obrat družbene prehrane, ureditev trgovin itd., so vprašanja, ki jim bo morala bodoča občinska skupščina nameniti veliko pozornosti. V Kamniku pride še vedno en zobozdravstveni delavec na 6750 občanov. Problem prostorov za zdravstveni dom bo verjetno že letos rešen z adaptacijo dosedanje zgradbe Zavoda za usposabljanje invalidne mladine.

Vprašanja komunalnega značaja v kamniških delovnih kolektivih (to so pokazali tudi zbori volivcev) vedno tesneje povezujejo s proizvodnjo in gospodarjenjem. Zato so tudi za kandidate za zbor delovnih skupnosti občinske skupščine predlagali take ljudi, ki bodo aktivno sodelovali pri urejanju gospodarskih, komunalnih in drugih problemov komune. (-lj)

V spomin na veliki dogodek, ko je bila 5. maja 1945 proglašena prva slovenska vlada v Ajdovščini, praznuje Ajdovščina svoj občinski praznik.

Ob občinskem prazniku čestitamo vsem občanom, vsem kolektivom in vsem borcem NOV, z iskreno željo, da bi pod vodstvom Zveze komunistov dosegali čimvečje delovne zmage.

• ŠKOFJA LOKA:

Proizvodnja v marcu 28,5 % nad lanskoletno

Občinski ljudski odbor je na zadnji seji razpravljal o rezultatih gospodarjenja v letošnjem prvem tromesečju. Ugotovil je, da je proizvodnja v prvem tromesečju za 19,5 % večja kot lani. Na tako ugoden uspeh je vplivala zlasti proizvodnja v marcu, ki je bila v industriji kar za 28,5 % višja kot marca lani. V mesecu marcu so bili doseženi tudi ugodni rezultati v izvozu. V minulim tromesečju so delovne organizacije izvozile za 430.000 dolarjev raznih izdelkov ali za tretjino več kot prvo tromesečje lani. Podatki o gibanju proizvodnje v aprilu obetajo še ugodnejše rezultate.

• KIDRICEVO:

Končno ureditev naselja in bazen

Doslej je bilo že mnogo govoric o ureditvi delavskega naselja in adaptaciji kopalnega bazena v

Kidričevem. Na eni izmed zadnjih sej stanovanjske skupnosti so razpravljali prav o tem. Udeleženci so sklenili, da začno čimprej uresničevati ureditev tega delavskega centra po urbanističnem načrtu. Pri tem naj bi sodelovali občani z minimalnim prispevkom, in sicer vsaka družina naj bi prispevala 1000 din in nekaj prostovoljnih ur pri ureditvi bazena. K prostovoljnemu prispevkom stanovalcev bo stanovanjska skupnost dodala 1.200.000 din, prav gotovo pa bo svoj delež prispeval tudi delovni kolektiv TGA. Prav tako bo nekaj sredstev prispeval ObLo Ptuj in Kmetijski kombinat. Z deli naj bi pričeli takoj, tako da bi bil bazen do 15. 6. 1963 pripravljen za sprejem prvih kopalcev — stanovalcev naselja.

Hkrati ob tem naj bi uresničevali prvo fazo ureditve naselja. Med drugim naj bi dogradili osnovno šolo v popolno osemletko. Poleg šole naj bi zgradili tudi telovadnico. Del sredstev za telovadnico bodo prispevale delovne in poslovne enote Tovarne glinice in aluminija.

M. F.

• LESCE:

V »Verigi« rekordna proizvodnja

Po razmeroma slabem startu v januarju in februarju so v tovarni verig Lesce v marcu dosegli zelo dobre rezultate v proizvodnji in tako deloma nadomestili primanjkljaj v minulih dveh mesecih. Čeprav je bilo letos marca samo 1,2 % več zaposlenih, so proizvedli za 236 kg več proizvodov na zaposlenega kot lani.

Izvozne obveznosti so v mesecu marcu po dolarski vrednosti realizirali nasproti planiranim s 102,1 %.

V »Verigi« pričakujejo, da bodo glede na zelo ugodne tržne pogoje še povečali proizvodnjo in realizacijo. N. B.

• POSTOJNA:

Ocena za občne zbornice prav dobro

Ko analiziramo letošnje občne zbornice sindikalnih podružnic, smo si v eni ugotovitvi edini:

tam, kjer so bile predpriprave opravljene z vso resnostjo, so bili občni zbori zelo kvalitetni in so udeleženci izbrali tudi v vodstva sindikalnih podružnic zelo dobre odbornike. Ta ugotovitev velja za večino občnih zborov na Postojnskem.

To, da lahko ugotavljamo v tem pogledu zadovoljiv napredek, je v nemajhnih meri tudi zaslug občinskega sindikalnega sveta. Ta je namreč nudil potrebno pomoč vodstvom podružnic za potek zborov. Organizacijsko-kadrovska komisija je svetovala odbornikom, kje naj bo težišče obravnav.

V razpravah je sodelovalo več proizvajalcev kot prejšnja leta. Izrečeno je bilo veliko ukrepov za zboljšanje proizvodnje in pogojev dela, za dvig produktivnosti in boljše opremo delovnih mest, grajana so bile napake posameznikov itd. Tudi o integraciji so udeleženci precej razpravljali, in sicer predvsem v Zagarskem podjetju, v Mestni pekarni in Jamski restavraciji. Zlasti v Zagarskem podjetju in v Mestni pekarni se je jasno izkristaliziralo stališče kolektiva, ki ni bilo v soglasju z nekaterimi mnenji vodstva podjetja. Kmetijski delavci so predvsem razpravljali o znižanju proizvodnih stroškov, o boljši rentabilnosti, zdravstveni delavci pa, kako poceniti zdravstvene usluge, kako boljše izkoriščati zdravstvene instrumente in prostore.

Sklepi, sprejeti na občnih zborih podružnic, so bili konkretni. Občni zbori torej niso bili le organizacijski pregled opravljenega dela, temveč dogovor, kako in kaj delati v bodoče, in jih zato z upravičenostjo ocenimo kot uspešne. bc

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR AJDOVŠČINA

Varčevanje

na nepravem mestu lahko več škodi, kakor koristi

Pa vendar zaradi zanemarjanja razsvetljave neodgovorno zapravljamo na tisoče delavcem vid, eno najdragocenejših dobrin.

ELKO svetilko za vsak namen in za vsak prostor

Koristite brezplačne usluge: nasvete, ponudbe in projekte naših strokovnjakov za razsvetljavo. Sporočite nam svoje želje in težave. Skupno bomo laže hitro rešili vsak problem razsvetljave.

ELEKTROKOVINA
MARIBOR

KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV •

dela. To pomeni osvajati zunanja tržišča ne z monopolnimi, temveč s konkurenčnimi cenami, oziroma takim cenami, ki vsebujejo nižje proizvodne stroške. Take cene pa lahko dosežemo s primeranim strokovnim kadrom in z visoko produktivnimi stroji, ki zahtevajo manj vloženege dela, toda ustvarjajo pri tem večje količine in boljše kvaliteto.

Takšnih faktorjev, ki imajo svoj neposredni vpliv na osebni dohodek, bi lahko naštel še več. Hotel bi opozoriti samo na enega izmed številnih...

Vzemimo praktičen primer, iz katerega bo lahko sleherni naš proizvajalec izluščil bistveni zaključek. Recimo, da je po planu predvideno, da bo pri določenem proizvodnji in realizaciji te proizvodnje na razpolago za osebne dohodek 1.000.000 din. Ta znesek je potrebno razdeliti na 50 zaposlenih in tako dobimo povpreček na enega zaposlenega 20.000 din. Če pri tem upoštevamo samo faktor: racionalno zaposlitev, kar lahko z dobro organizacijo dela znižamo za eno petino ali do 50 na 40 zaposlenih, dobimo povpreček 25.000 din. Kaj to pomeni? Pomeni, da smo samo z enim takim ekonomskim ukrepom dvignili osebni dohodek za 5000 din. V našem kombinatu imamo izrazit tak problem v obratu Merinka. Ugotovljeno je, da lahko v tem obratu pri istih kapacitetah in isti

proizvodnji samo z zniževanjem odvečno zaposlenih porastejo osebni dohodki do neslutne višine. S tem pa nočem trditi, da tudi po ostalih naših ekonomskih enotah ne obstajajo enaki ali podobni primeri. V času, ko sestavljamo plan zaposlovanja po ekonomskih enotah, je opaziti, da skušajo vodje EE na vsak način zviševati potrebe po novih zaposlenih, da bi jih lahko potem zniževali in si tako zagotovili takšen plačni fond, ki bi dovoljeval prilasčanje osebnih dohodkov v nesorazmerni višini nasproti doseženim poslovnim rezultatom EE. To pomeni — stopiti na »linijo najmanjšega odpora«. Proti takim tendencam se je treba ostro boriti, kajti le te prinašajo več škode kot koristi ne samo celotnemu kolektivu, temveč — za ureditev medsebojnih razmerij obdržati analitično ocenitev dela — tudi vsakemu posamezniku.

V zvezi z racionalno zaposlitvijo pa bi hotel opozoriti še na drugo važno dejstvo, namreč, da ta proces ne smemo jemati preveč enostavno oziroma primitivno in prenačljeno. Če te zadeve ne bomo dobro proučili in ne bomo upoštevali fizične obremenitve ter ostalih potrebnih faktorjev, bodo tisti, ki bodo ostali na svojih delovnih mestih, fizično preveč obremenjeni in dela ne bodo zmogli. Zato bo padla količina, kvaliteta, poslabšalo se bo zdravstveno sta-

nje, skratka, s takimi ukrepi bomo naredili celotni družbi več dolgotrajnejše škode kot pa koristili.

UVESTI MORAMO ENOTNI SISTEM

Drugo važno vprašanje, ki nas posebno zanima, je, kako zlititi vse pravilnike in sisteme delitve osebnih dohodkov v enoten sistem? Brez dvoma bo to delo zelo težavno in občutljivo. Ne samo različni sistemi, temveč tudi razne premissive, ustanavljanje novih delovnih mest, druga organizacijska shema kombinata itd. so problemi, ki jih bo treba z enotnim pravilnikom rešiti. Menimo, da bo treba za ureditev medsebojnih razmerij obdržati analitično ocenitev delovnih mest, ki jih bo potrebno le še precizneje obdelati in izpopolniti. Brez tega verjetno ne bomo mogli novoustanovljenih delovnih mest pravilno oceniti, niti popraviti tistih, za katera obstoji mišljenje, da so nepravilno ocenjena. Pri tem bi ponovno poudaril, da službi analitična ocenitev delovnih mest v glavnem le za ureditev medsebojnih razmerij v vrednotenju posameznih del, daje pa seveda tudi osnovo za delitev osebnih dohodkov. Z njo je mogoče v večji meri ugotoviti primerljivost med posameznimi deli, kar ima za posledico tudi različne osebne dohodke. Na višino oseb-

nih dohodkov pa vplivajo razni faktorji, o katerih smo že razpravljali. Poleg tega je vredno opozoriti še na druga razna merila, s katerimi lahko sistem delitve osebnih dohodkov izpopolnimo in ki imajo vpliv na individualno stimulacijo. V bodoče bo treba prav takim merilom dati oziroma posvečati posebno pozornost; to so: norme, akordji, kvaliteta, izkoriščanje zmogljivosti, ceniki itd. Menim, da bomo lahko te stvari podrobneje prediskutirali na raznih sestankih in predavanjih v času priprav za enotni pravilnik.

Da potolažim nekatere »nemirne duhove«, moram povedati, da smo že začeli s pripravami za enotni pravilnik in da delamo s pospešenim tempom, kajti jasno je, da ne moremo nekaterih stvari v nedogled zavlačevati, ker nam to škodi tako na področju proizvodnje kot na področju medsebojnih odnosov. Zelel bi poudariti še to, da ne moremo govoriti o novem sistemu delitve, kar smo že utemljili. Torej nobenih utvar, proč pa tudi s črnogledstvom, kajti naši osebni dohodki ne bodo nižji, kot so bili leta 1962; lahko so samo višji ob upoštevanju že nakazanih faktorjev in če se bomo vsi v kolektivu zavestno prizadevali za uresničitev tega cilja.

ALEKSANDER PRESKAR

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

JAPONSKA GRAFIKA V LJUBLJANI

RAZSTAVA V LJUBLJANSKI MODERNI GALERIJ

Naš svet je, kot pravijo, postal manjši. V Moderni galeriji v Ljubljani razstavljajo japonski grafiki, naši umetniki pa pošiljajo svoje stvari v Tokio in tam dobivajo najvišje nagrade.

Razstava, ki je v spodnjih prostorih galerije, je obširna. Vendar nekoliko monotona. Povprečni gledalec si bo verjetno najprej zastavil vprašanje: Kaj je na tej grafiki izrazito japonskega, mogoče celo eksotičnega, nekaj, kar si predstavljamo pod besedo japonski? Seveda bo ostal malce razočaran, kajti te abstraktne kompozicije v umirjenih barvah bi pravza-

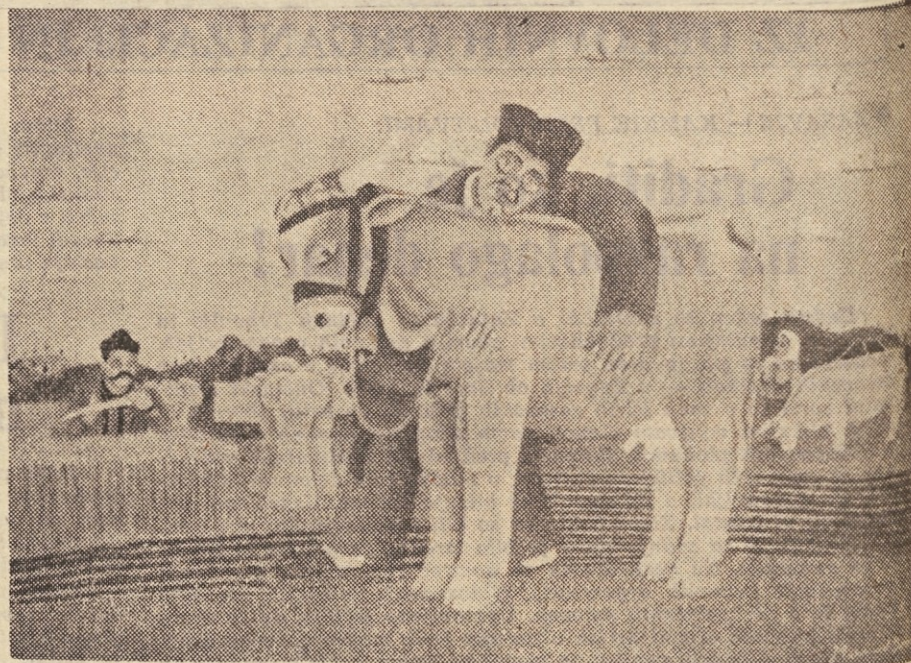
prav lahko nastale v kateri koli deželi. Tak je prvi vtis. Toda ta vtis se kasneje spremeni, saj pokaže podoben ogled vrsto posameznih, tipično japonskih elementov, ki so še ostali v tej splošni težnji po modernem likovnem izrazu.

Precej ljudi stopi na to razstavo z mislijo na čudovite stare japonske barvane lesoreze, ki smo jih videli pred leti v isti galeriji. To je bila zbirka »Hiroshige«, v kateri so stari japonski umetniki upodobili popotovanje preko pol Japonske, v snegu, dežju in soncu, z veliko mero poezije in tenkim poslušom za realnost. Ne-

kateri japonski filmi so nam posredovali podobno razpoloženje.

Ce bi ga iskali v teh graficah, potem je to iskanje zaman. Živimo v dobi, ko se prav v nekaterih likovnih zvrsteh zabrisujejo meje med posameznimi kulturami. Če je rezultat nekoliko dolgočasen je pa razveseljivo dejstvo, da se poraja tudi odpor proti splošni modni uniformiranosti v likovnem svetu in da smo pri nas v zadnjem času prav tu dosegli na mednarodnem torišču lepa priznanja.

F. Z.

Borivoje Maksimović: Moja krava (1962)

Pred celjskim festivalskim tednom

Po vseh pripravah je fiziognomija letošnje prireditve z imeni nastopajočih že jasna. Kakor prej, so izbrani najboljši slovenski mladinski pevski zbori, ki so si pravico udeležbe pridobili z nastopom na okrajnih revijah. V želji po razširitvi okvira festivala, ki naj bi zajemal vse glasbeno življenje in poustvarjalnost slovenske in jugoslovanske mladine, so prireditelji vključili še koncert mladinskih instrumentalnih skupin. Poleg gostov iz drugih republik, sta se vabilom odzvala še po en madžarski in bolgarski ansambel. Obeta se torej obilica in pestrost glasbenih točk — širok prikaz dosežkov naše mladinske glasbene poustvarjalnosti, ki ji je celjska prireditev postala velika spodbuda v premagovanju začetnih težkoč, v naporih hotenja po kvalitetni rasti.

Ce se torej zavedamo, kaj pomenijo festivalski dnevi v našem kulturnem življenju, je tudi jasno, da ob njih prihaja na dan problematika rasti in razvoja naše glasbene kulture, problematika, ki se pojavlja ob osnovnem hopenju — glasbena umetnost z vsemi svojimi dosežki in razvojem naj tesno zaživi z našim človekom socialistične družbe, ki mu hoče nuditi možnost udejstvovanja v vseh umetniških panogah, možnost dviganja okusa in razgledanosti.

Zadnji posvet glasbenikov v Celju, namenjen razpravi o osnutku referata Vlada Goloba na celjskem glasbenem festivalu, je to problematiko že nakazal. Tov. Golob je poudaril pomen vsakdanjih, danes tako stalnih stikov naših ljudi z glasbo: »Eno najbolj perečih vprašanj je vedno večja pasivizacija vedno številnejših množic poslušalcev glasbe, ki so dnevno podvrženi pravemu slapu najrazličnejših zvokov in imajo manje psihološki kakor etični vpliv, čigar učinek še slabo poznamo, a nedvomno obstaja. Načelno zagovarja rešitev, ki se opira na dve med seboj povezani zahtevi: »V čim širši glasbeni aktivizaciji, vzporedno s široko in vsestransko glasbeno vzgojo, s čimer istočasno rešujemo tudi pravo demokratizacijo glasbene kulture.«

V uredništvu te aktivizacije bi morale sodelovati vse splošno izobraže-

valne institucije in predvsem glasbene šole: »Glasbeno vzgojni zavodi morajo s svojim delom enako služiti profesionalnim kot amaterskim potrebam... Oba pola: profesionalizem in amaterizem sta dialektično protislovje: različna in enovita istočasno in drug brez drugega ne moreta procvitati...«

Ko v nadaljevanju teze za razpravo na Celjskem festivalu razkriva stanje v glasbeni vzgoji vseh ustanov, vedno znova izstopa problem pomanjkanja kadrov: »Kadrovsko vprašanje je osnovno in najbolj pereče, zato ga je treba pri vsem imeti nenehno pred očmi in prav vse je treba storiti upoštevajoč ta vidik.« Strokovna podkovanost in razgledanost učnega osebja, zrelost in odgovornost v organskem in kontinuiranem izpeljevanju izobraževalnega programa so osnovne zahteve, a je prav s tega pogleda stanje kritično: »Za večjo in vsestransko usposobljenost za glasbeni pouk učiteljev na osnovnih šolah skrbe razni tečajji in seminarji, ki so pa še preveč odvisni od razumevanja, možnosti in prizadevanja posameznih lokalnih činiteljev, predvsem zavodov za prosvetno pedagoško službo in razpoložljivih strokovnjakov...« Učiteljskišnik danes ne more zadovoljiti zahtev, ki jih postavlja glasbeni program ustanove, kjer bo poudarjal: »Za dijake učiteljske se postavljajo danes tako široke in vsestranske zahteve, da se ne morejo v dovoljni meri posvetiti zahtevnemu študiju glasbe. In drugje spet pomanjkanje ustreznega učnega osebja: »Na ostalih šolah druge stopnje in za sedaj storjeno še skoraj nič. V 1. in 2. letniku gimnazij je sicer v zadnjem letu uvedena glasbeno estetska vzgoja v minimalnem obsegu, vendar je to vzvod, ki bo sčasoma pomemben. Za večje število tedenskih ur tega predmeta se trenutno ne kaže boriti, ker ne bi imeli za to dovolj strokovnjakov.«

Gibčno prehanjanje od v osnutku prikazane problematike in načelno nakazanih rešitev k iskanju konkretnih rešitev v praktičnem delovanju, je osnovni cilj, ki se v teh majskih dneh ponovno postavlja pred našimi glasbenimi delavci.

P. K.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

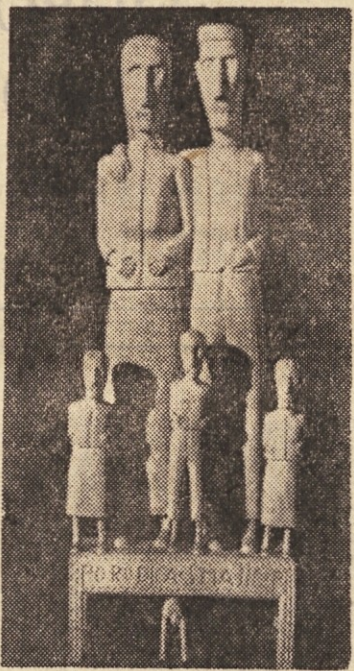
V okviru prireditev Revije dramskih amaterskih skupin okraja Maribora je Umetnostni paviljon v Slovenjem Gradcu priredil razstavo del naivnih umetnikov Jugoslavije iz zbirke zagrebškega novinarja Gerharda Ledića. Čeprav je bilo razstavljenih v slovenjgraških razstavnih prostorih le nekaj nad sedemdeset del znanih in neznanih naivnih slikarjev in kiparjev, je to le del Ledićeve zbirke, ki je seveda mnogo

večja (že nekaj nad 300 del), govoto največja in najpopolnejša tovrstna zbirka v državi. Zbirateljska vnema tega zagrebškega novinarja, znanega pod imenom »Lutajuci«, zasluži toliko večjo pozornost in podporo, kot je zapisal v motto lične in zanimivega razstavnega kataloga (ki mu pa vendarle manjka uvodna beseda strokovnjaka) Krsto Hegedušić, »ker kompetentne ustanove niso doslej zadovoljivo izpolnile svojih dolžnosti in naloge, da bi prirajale razstave in manifestacije take vrste.«

Manifestacije take vrste? Res je treba priznati, da za stalnega obiskovalca likovnih razstav pri nas ogled največ predstavljajo izredno sveže likovno doživetje, tako rekoč enkratno in neponovljivo, saj je prevzet od neposrednosti izpovedi preprostih ljudi, dostikrat celo nepismenih ali zelo slabo pismenih, ki pa so na svojih platnih, steklih in v lesu na samosvoj način izredno prirovedni, ko upodabljajo svet, v katerem žive in rastejo. Kot da bi bili to njihovi najpopolnejši življenjepisi. S svojo slikovitostjo veselih in temačnihostjo palete žalostnih dogodkov, radosti in bolečine, dramatičnostjo in liričnostjo slik, ki so ponajuč nastale v dolgih zimskih večerih v njihovih slikarskih ateljejih po kuhinjah in hlevih, slikami, ki so predvsem iskrene, te mahoma osvoje. Duhovitost, tudi to je element pripovedi, ki je zelo pogost na teh slikah in plasti-

kah. Predvsem pa je v njih prisotna poštenost in iskrenost. Kaj je zapisal Ivan Lacković, Podravac, zagrebški poštar o svojih slikah: »Morda moje slike niso lepe, so pa kakor življenje. Včasih lepo in veselo, včasih pa grenko in žalostno.« V zbirki, ki jo hrani Ledić (in za katero želi, da bi postala posebna kolekcija mesta Zagreba) so dela mnogih že znanih naivnih umetnikov od Viriusa, Hegedušića, Generalića in drugih, do povsem neznanih. Od hlebinske šole do Slovenj Gradca, saj Tisnikarjeva platna gotovo polnopravno sodijo v ta svet naivnih. (Manj sodi v ta slikarski svet Joža Horvat-Jaki iz Nazarja!) Največ je med njimi slikarjev in kiparjev-kmetov, njim pa se pridružujejo tudi navici drugih poklicev, ribiči, delavci itd., ki slikajo in klešejo širom po 23 krajih Hrvatske, Srbije in Slovenije. (Del zbirke iz Slovenije bi gotovo lahko upravičeno izpopolnili z deli naivnih slikarjev n. pr. pri nas v Poljanski dolini!)

Nekateri ne hranijo očitke, češ da je zanimanje za naivne umetnike v naši državi v zadnjem času le nek »modni popadek«. Upajmo, da bo Ledićeva zbirka še popotovala po Sloveniji in da bo sama — brez velikih besed — najbolje odgovorila tem »modnim kritikom«, ki vsled lastne prenasledenosti res menda ne morejo več doživeti najbolj preproste in neposredne umetnosti naivcev. S. G.

Družina Smajčić (1960)

SVET NAIVNIH

NAIVNA UMETNOST V SLOVENJGRAŠKEM UMETNOSTNEM PAVILJONU

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Roman kozaškega pisatelja Mihaila Solohova »Zorana ledina« sodi med vsebinsko in umetniško pomembne stvaritve porevolucijske sovjetske literarne generacije. Sočno, jedrnat in odkrito obravnava dogajanja v kozaški vasi Gremjači log v obdobju med obema vojnama, ko se je sovjetska oblast borila s poslednjimi ostanki kontrarevolucionarjev, s primitivnostjo in zaostalostjo podeželja, z osvajanjem naprednejšega gospodarjenja in kolektivne obdelave zemlje. Pisatelj Solohov je za svoje delo nedavno prejel Leninovo nagrado in nič čudne-

ga ni, da je delo izpodbudilo tudi filmske ustvarjalce.

Tako lahko prav v teh dneh vidimo zadnji, to je tretji del sovjetskega filma režiserja Aleksandra Ivanova »Zorana ledina«. Kljub solidni literarni osnovi film ni ustvaril v gledalcu popolne podobe in umetniške veličine Solohovega dela. Zgodilo se je nekaj podobnega, kot se dogaja običajno ob prenosih literarnih del v film: film ne predstavlja tiste mogočne vsebinske celote, ki bi zajela vso širino in hkrati globino dogajanja v kozaški vasi in v njenih ljudeh. Film je razdrobljen in grajen na epi-

zodnih dogajanjih, kjer izstopajo posamezni junaki, kot je Davidov, Ščukar, Nagulnov in drugi. Vendar tudi njihove podobe ostajajo blede, kajti v epizodnih otenkih ne morejo ustvariti polnih in izdelanih osebnosti. Seveda pa je treba izzvzeti posamezne, dobro izdelane, zlasti množične detajle, ki so sicer redki in delu, žal, ne dajejo dovolj za kvalitetno celoto. Režiserju pa ob vsem prizadevanju in solidni igravski zasedbi ni uspelo prenesti na filmski trak ter najti ustreznega filmskega izraza za to mogočno literarno snov. IVICA BOZOVIČAR

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Gioconda je opera, kakor si italijansko opero preteklega stoletja ponavadi predstavljamo. Melodija je glavno gibalno umetniškega izražanja, melodija, ki obstaja samo za sebe, za svojo lepoto, za svojo glasbeno tonalno logiko, vedno podobna, sveža in jasno oblikovana, hvaležna pevskemu glasu in udobna zabava poslušalcu.

Vendar je danes že nekoliko nezanimiva. Nepogrešljiva Ponchieljeva muzikalnost, njegov srečni italijanski muzikantski instinkt, sta odliki, ki ju lahko vsak trenutek odkrivamo. Najdemo še nekatere resnično pomembne in nad-

povprečne odlomke (balet v začetku tretjega dejanja, nekaj arij) so vrednote, ki naj bi opravile uvrstitev dela v repertoar.

Na drugi strani izstopa neživahna monotonost, pomanjkanje kontrastov, koncentracije in premajhne novitosti v končnem efektu, kar vse pogrešamo v želji po krepki in izraziti umetniški resnici. Prav čudno zveni, da Ponchieljeva nujno ne potrebuje dobrega libreta. Še več: že kar zasenči njegove vrednosti. Besedilo Gioconde, ki ga je napisal skladatelj Arrigo Boito, namreč ni slabo, že skoraj nadpovprečno je včasih, a Ponchieljeve osebe samo pojejo in

v ozki izrazni krog omejena melodije zaradi nekritičnega zanemarjanja niansiranja razpoložljivih v drugih vsebinskih momentov besedila dajejo junakom pečat neživljenjske patetike, teatralike. Končni vtis je tak, kot da smo poslušali izredno dobro uglasben črno-bel rodno boljše vrste, izpod peresa kakšnega Zevaca.

Naš ljubljanski operni ansambel je v zadovoljivi meri interpretiral in znal najti pot glavnim mikavnostim Ponchieljeve muzike. Trdno in zanesljivo vodstvo dirigenta Rada Simonitija je z zdravim, polnokrvno sugestijo doživljajo primeren uspeh pri občinstvu. P. K.

PREMALO IN PREVEČ GLASBE

OPERNA PREMIERA: AMILCARE PONCHIELI — GIOCONDA

Zanemarjeno managerstvo

Statistični podatki povedo, da se v Sloveniji ukvarjajo z managerstvom v ožjem, to je zgolj z organizacijo, vodenjem in oskrbovanjem kulturno-umetniških prireditev le koncertna direkcija v Ljubljani s svojimi podružnicami, (in še ta poudarja, da je v nekem smislu tudi kulturni zavod, kot so gledališča in filharmonije), prireditvena poslovalnica Festival v Ljubljani in nekatera turistična društva (Bled, Celje, Rogaska Slatina). Vsi teatri, deloma muzeji, kot sta to Prirodoslovni muzej v Ljubljani in Slovenski etnografski muzej, galerije (Moderna, Narodna, Umetnostna v Ljubljani), filharmoniji, prosvetna društva, Svobode, RTV in svobodni ansambli, ki so sami neposredni ustvarjalci in poustvarjalci, pa prirejajo le včasih programe tudi izven matične hiše in to v lastni organizaciji. Tako imamo pisano vrsto občasnih managerjev, ki prav zaradi občasnosti in razdrobljenosti ne ustvarjajo neke enotne kulturne atmosfere, predvsem v tistih krajih ne, ki nimajo svojih kulturnih institucij in so odvisni od gostovanj. Pokazalo se je, da tako managerstvo vsakega ansambla zase precej dviga stroške tako ansambla, ki gostuje, kot tudi tistega »posrednika«, ki se v posameznih krajih dogovarja z njim in mu omogoča nastop.

Vprašanje smotrnega, razvitega managerstva, v svetu že tako pomembne dejavnosti, je postalo torej tudi pri nas kočljivo, če hočemo uskladiti kulturno življenje z zahtevami časa in njegovimi realnimi možnostmi.

Malodane v vseh komunah slišimo tarnanje, da imajo premalo kvalitetnih kulturno-umetniških gostovanj in premalo denarja zanje. Če bi hoteli navesti povprečno število gostovanj vseh ustanov, društev, organizacij in skupin, ki smo jih našli kot redne ali občasne managerje, bi bili v zagati. Skoraj noben okrajni svet za kulturo in prosveto, niti okrajni sveti Svoboda, pa pogosto celo občinski, ne vodijo o tem nikakršnih računov. Res, da vedo povedati o nastopih naših osrednjih gledališč po podeželju, o filharmoničnih koncertih in solističnih nastopih uglednih umetnikov, ki jih organizira koncertna direkcija, toda vsega tega je v primerjavi s pisano vrsto umetniških in »umetniških« skupin, ki preplavljajo naše kraje,

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

»AVDITORIJ« PRAZNIH STOLOV

Prizor z jeseňiške uprizoritve »Pikice in Tončka«

Gledališče

Osem do deset premier letno. 100 do 120 predstav v eni gledališki sezoni, v zimskem času slabe razmere za delo. Dvorane letos v zimskih mesecih sploh niso mogli ogreti. Treba je bilo celo prenehati z delom, kajti v takih razmerah ga ni bilo mogoče nadaljevati. To pa je že problem, ki pomeni za ansambel, ki dela vsak dan — premor — ki ga je težko nadoknaditi. In še en problem. Sredstva.

»Lani je še nekako šlo,« pravi umetniški vodja gledališča Bojan Čebulj, »lani smo dobili za svojo dejavnost 7,5 milijona dinarjev. Letos bo že težje. Samo 6,3 milijona so nam določili. Koliko bomo od tega dobili? To je seveda drugo vprašanje.

Železarna je v rekonstrukciji. Denarja ji primanjkuje za kritje lastnih obveznosti. To so občutili tudi gledališčniki. Sprva so še mislili in upali, da se bodo nekje našla sredstva za adaptacijo dvorane in odra, morda celo za adaptacijo vse stavbe, ali kar bi bilo še bolj ugodno, da bi pričeli zidati kulturni dom, za katerega so projekti že nekaj let napredovali. Pa za zdaj ne bo nič ne s prvim, ne z drugim. Čeprav gledališčniki vedo, da nova dvorana ne bi rešila kritičnega stanja, v katerem se je teater znašel, ker gre v gledališče le za vzdušje med publiko in amaterskim gledališkim ansamblom, pa si vendar želijo delati v boljših razmerah. (Morda pa je želja jeseňiških gledališčnikov, kar zadeva novo dvorano, le malo pretirana. Kajti njihov oder in dvorana nista slaba. Le malo je pri nas gledaliških amaterskih skupin, ki bi se lahko pohvalile s čim podobnim. Je pa res, da bi Jeseňičani potrebovali kulturni center ali kot mu sami pravijo, kulturni dom, seveda pa ga, kar se uporabe tiče, mnogo bolj potrebujejo druge kulturne institucije, ki se zdaj stiskajo v resnično neprimernih prostorih, kot pa gledališče.)

V čem pa so drugi problemi gledališča?

»V repertoarni politiki,« pravi Bojan Čebulj, »nekateri od nas zahtevajo, da se povrnemo spet k takemu programu kot smo ga igrali pred desetimi leti... Ali bolje, igrali naj bi taka gledališka dela, ki pri nas vlečejo... To pa so ljudske igre, pravljice...«

Gledališki ansambel pa se čuti sposobnega, da lahko naštvira tudi zahtevnejša gledališka dela. Po prehojeni poti je zdaj težko nazaj, pravijo sami člani gledališča. Težko je spet igrati

dela, ki jih je ansambel igral pred desetimi leti, ker zahtevnejših tekstov še ni mogel ni.

Zanimivo pa je, da poklicne gledališke hiše doslej še niso našle pota do jeseňiškega gledališkega avditorija. Kje vzrok? Jasno nam je lahko nekaj. Ti gledališki ansambli naj bi ostrili okus Jeseňičanom, jeseňiški gledališki publiko. Prepričan sem namreč, da bi se marsikateri gledalec, ki se je sprva želel v gledališče le zabavati, čez čas spremenil in postal stalen obiskovalec teh kvalitetnih gledaliških skupin. In ob tem bi tudi njegove zahteve do amaterskega gledališča gotovo postale drugačne. Tu se opiram na podatke od drugod, ki kažejo, da sta Drama in Mestno gledališče ljubljansko s to nalogo v večini primerov uspele.

Pa na Jeseňičah? Doslej s tem še niso poskusili. Je še vedno ukoreninjen prepričanje, da so te gledališke skupine predrage? Kot kaže, še vedno. Ali je res tisto, kar je pripravljeno doma — ceneje? Gledano skozi prizmo dinarja — prav gotovo. Kaj pa gledano skozi prizmo opravljanja svojega poslanstva? Dviganja in osterjenja gledalčevega okusa? Vsakega posameznika? Čeprav tu še ne poznamo meril, pa si vendarle upam trditi, da so prav pri tem Jeseňičani že veliko zamudili.

Analize o gledališki publiko doslej sicer kažejo, da je v teatru največji obisk prav tedaj, ko igrajo dela, ki za gledalca niso prezahtevna, ki so zabavna. Analize tudi kažejo, da je na Jeseňičah trenutno le peščica ljudi, ki si želi gledati zahtevnejših gledaliških del.

Prav zaradi tega je treba začeti načrtno vzgajati gledališko publiko. Da, tudi z gostovanji. S kvalitetnimi gostovanji. In uspehi se bodo brž pokazali. To kaže tudi primer iz Velenja in drugod, kjer struktura prebivalstva ni nič manj, če ne celo bolj pisana kot na Jeseňičah.

Alkohol podpira kulturo

Vse doslej sredstva za kulturo niso bila problem. Vselej je pomagala železarna. Zdjaj pa so tudi tam v težavah. Pa kljub vsemu vendarle še pomagajo. Tako bodo plačali stroške za 35 ljudi iz folklorne skupine, ki odhaja na gostovanje v Genovo. To kaže še vedno pripravljenost železarne, da kljub težavam v katerih se je znašla — pomaga.

Sicer vse lepo in prav, da Železarna pomaga. Toda, ali bo imel jeseňiški delavec kaj od tega, ker bo 35 ljudi gostovalo o Genovi? V dani situaciji bi bila pomoč drugod gotovo bolj na mestu.

Sicer pa bodo sredstva za kulturo ostala približno taka, kot so bila preteklo leto. Glasbena šola, Delavska univerza, gledališče Tone Čufar in Svoboda, naj bi si razdelile sredstva iz občinskega sklada. To se pravi 48 milijonov. Ta številka pa še ni dokončna. Bržkone bo nižja. Odvisno od tega, koliko alkohola bodo Jeseňičani popili. Procent od alkohola gre namreč v sklad za kulturo... In ta številka mora doseči 24 milijonov.

Ni pa to odvisno samo od sklada za kulturo, kako bodo sredstva trošili. Sami kulturniki so namreč ugotovili, da so v nekaterih kulturnih institucijah bili pri razdelitvi sredstev znotraj ustanov dokaj enostranski. V knjižnici so na primer ugotovili, da imajo namesto treh knjižničark, kolikor je sistemiziranih delovnih mest, zaposlenih kar 7. Plačevati je treba seveda vseh sedem. In rezultat vsega tega? Ker je šel dober del sredstev za osebne dohodke zaposlenih, jim ga je zmanjkalo za nabavo novega knjižnega fonda. Knjižnica tako ni več živela s časom.

Na take in podobne primere bi našli tudi na Jeseňičah tudi v drugih kulturnih institucijah.

Zakaj je lahko prihajalo do teh anomalij? Krivice za tako stanje je gotovo razen vodstva ustanove tudi družbeni razen institucije, ki ni imel pregleda nad delom zaupane mu ustanove.

Taki so drobci o kulturni dejavnosti na Jeseňičah. Nekateri pokazatelji, ki ostajajo brez odgovora in komentarja. Doklej tako? To vprašanje pa bi postavil kar samim Jeseňičanom.

JANEZ GOVC

cev, ne manjka pa tudi primerov, ko so sicer dobro pripravljene prireditve zaradi premajhnega zanimanja morale celo odpasti.

Kljub vsemu pa so najbolj zastopani med gledalci oziroma poslušalci ljudje z nižjo in srednjo strokovno izobrazbo (morda zato, ker so številno najmočnejši) medtem ko prireditelji pogrešajo na prireditvah ljudi z najnižjo izobrazbo in tehnično inteligenco, čeprav na Svobodi trdijo, da skušajo s svojimi programi zadovoljiti interese vseh.

Postavi se nam vprašanje: Je bilo morda za kulturne prireditve premalo propagande? Pa dobimo odgovor, da temu ni tako. Pač pa kulturniki pravijo, da bi se morali s temi problemi poleg kulturnih aktivistov z enako prizadetostjo ukvarjati tudi organi samoupravljanja v delovnih organizacijah, politične in družbene organizacije, ker je prav v njihovi komuni vidno preobčutno zastojanje kulture za ostalim družbenim razvojem.

Se pa utegnejo podcenjevanje kulturne maščevati.

V Železarni v zvezi s tem pravijo, da imajo toliko lastnih problemov, predvsem gospodarskih, da njihov delavski svet vsaj za zdaj še ne utegne govoriti o kulturnih vprašanjih. Kaj pa izobrazba? So o tem morda kaj več govorili? Zanimivo je, da nam je neka statistika pokazala, da se prav raven izobrazbe v samih organih samoupravljanja zelo čuti. Kadar se razpravlja o dokaj enostavnih stvareh, je udeležba na sejah polnoštevilna. Čim bolj pa so na dnevnem redu vprašanja, ki zahtevajo poglobljenega znanja, vprašanja, ki jim ni vsakdo kos, toliko bolj se s tem zmanjša tudi število tistih, ki o njih razpravljajo.

V največjem jeseňiškem kolektivu — železarni, pa so doslej hote ali ne hote puščali ob strani še en problem, ki resnično postaja problem. Tam se je namreč doslej vsako leto obvezno izmenjalo 2000 delavcev. Zdjaj pa so postali tudi nad tem pozorni. Pravijo, da bo treba odsele večje selekcije nad tistimi, ki prihajajo, po rekonstrukciji pa dati tistim, ki ostanejo, večje možnosti pri izobraževanju. Kajti zdaj niso redki primeri, da so ljudje, ki so se preselili iz oddaljenih krajev pred desetimi ali celo več leti, v svojem prostem času ostali prav tako pasivni, kot so bili tedaj, ko so na Jeseňice šele prišli. Niso postali odjemalci dobrin, postali so skromni potrošniki, predvsem pa skromni potrošniki izobraževalnih in kulturnih dobrin.

Posebnost razvoja občine v zadnjih letih pa postavlja ta vprašanja še bolj v ospredje. Socialna struktura na Jeseňičah se je v teh letih bistveno spremenila. In tudi s tem je treba računati.

Svoboda

Tovariš Joža Varl je o uspehih jeseňiških svobodašev v zadnji številki Železarnja med drugim napisal tudi tole: — Kaj hočemo doseči v Svobodi? Predvsem to bi radi dosegli, da človek ne bi bil samo pasiven spremljevalec kulturnoumetniških dogajanj, temveč tudi soustvarjalec kulture in umetnosti. Pozneje mi je omenil, da se te besede marsikomu zdaj že slišijo obrabljene. No, pa so na Jeseňičah še vedno aktualne.

Težko bi bilo potegniti zaključke, kdo pravzaprav nadzira organizacijo gostovanj, predvsem pa, kdo in kako se pravočasno pozanima za vsebinsko in umetniško plat bodočih nastopov. Sicer bi si ne mogli razložiti, kako je možno, da vsi mogoče fantje, bratje, kvarteti, trii narodno-zabavne glasbe preplavljajo naše kraje. Vse preveč se sedi na odgovornih mestih po komunah nerazgledanih ljudi, ki ne znajo in nočejo razumeti pomena resničnega kulturnega posredništva. Grejo celo tako daleč, da gledajo nekateri Svobode na gostovanje poklicnega gledališča kot na nelegalno konkurenco svoji lastni amaterski tvornosti, ali se — pad ob istimi pogoji, raje dogovore za zabavno glasbeno prireditev kot pa za večer klasične glasbe.

Upravičen je očitek, ki se je pojavil v teh dneh, da premalo razmišljamo o managerstvu in da ga tako rekoč ne spremljamo niti z obveščanjem, kaj šele, da bi ga kritično motrili naše centralno in lokalno časopisje, radio, televizija — in, da ne znamo propagirati svoje lastne umetniške tvornosti in ne vemo, kaj je koristna reklama in kakšna mora biti. Pobuda za programske in vsebinske biltenne in pobuda za močna centralna managerska telesa, ki bi se zavzemala za neko vejo kulture, v posameznih krajih in komunah pa bi usklajala vsa gostovanja, je resnično vredna premisleka in bi, če bi se uresničila, mnogo pripomogla k dvigu kulturnega nivoja široke publike.

Tudi glede denarja stanje ni rožnato. Večina Okrajnih in Občinskih svetov za kulturo in prosveto in neposredno z njimi vsa prosvetno-kulturna društva in organizacije po naših komunah razpolagajo s skromnimi sredstvi. Takšno finančno stanje pa je gotovo le prehod-

Seveda pa to zahteva mnogo več kot samo vztrajati na preživelih tradicionalnih oblikah dela. Društvo Tone Čufar, jeseňiška Svoboda, ima danes 320 članov, od katerih jih je aktivnih 200 v društvenih sekcijah, ki združujejo pihalni orkester, ansambel narodnih plesov z instrumentalnih sekstetom in vokalnim kvartetom, DOLIK (domači likovniki) in komorni zbor. Samo v letu 1961 in 62 je imelo društvo 250 nastopov in prireditev, kar naj bi pomenilo dve prireditvi tedensko. Brez dvoma je to precejšen delež, če upoštevamo, da je vse delo amatersko in da je društvo dobilo od občine za obe leti 2.400.000 dinarjev subvencije, vsi izdatki društva pa so znašali preko 6 milijonov dinarjev. Razliko je društvo kriilo s svojo dejavnostjo. Vsaj tako je razbrati iz pisanja tovariša Varla. (Pa niso tem lastno ustvarjenim sredstvom prišli doberšen del sredstev, ki jih je doslej Železarna dajala za kulturno dejavnost na Jeseňičah? Kajti pri vsem tem so prav svobodaši dobili v obliki daril, za kritje stroškov gostovanj posameznih skupin itd., lepa sredstva.)

V zadnjih 17 mesecih smo imeli, različna naprej svoje misli predsednik jeseňiške Svobode Joža Varl v Železarni, 155 prireditev, od tega 60 nastopov izven Jeseňic. Na vseh teh nastopih je bilo 39.000 gledalcev in poslušalcev. Če k temu prištejemo še 7000 obiskovalcev televizijskega kluba, potem, mislim, je bilanca društva zadovoljiva.

Povprečno je tako nastopil vsak član društva enajstkrat, povprečno je izgubil 194 ur ali skoraj 24 dni v letu. Če pri tem upoštevamo, da je 98 % vseh aktivnih članov zaposlenih v železarni, potlej lahko zaključim, da so člani naj-

Ivan Lacković: Poplava (1963)

šega društva dali res vse od sebe. No, temu primerni so tudi uspehi, med njimi nam bodo ostali najbolj živo v spominu tisti, ki smo jih dosegli v inozemstvu, Italiji in Avstriji.

Ali niso podatki v Železarni v naspirtju z dejanskim položajem kulturnega življenja na Jeseňičah? Kaj je s tistimi 39.000 obiskovalci prireditev, če pa niso redki primeri, ko je v dvorani več nastopajočih kot pa gledalcev? Ali polnijo statistične stolpce le rezultati gostovanj v okoljskih krajih? Tam, pravijo, povsod najdemo hvaležno publiko. Ali so tako številno obiskane le plesne in podobne prireditve, ki so tudi zajete v statistiki? Gotovo bi nam bolj droben pregled pokazal čisto drugačno sliko.

nega značaja, zakaj pokazalo se je, da v zdajšnjih dobi komunalnega samoupravljanja, ko vendarle velik delež ustvarjenih sredstev ostane samim komunam, denar v njih tudi je, ljudje pa se šele v tem hipu pričenjajo zavedati, koliko kultura stane in kaj zahteva. Komune razumljivo najprej poskrbe za svoja ekonomska družbeno vprašanja in probleme, potem podprejo domačo kulturno dejavnost in šele nato razmišljajo o gostovanjih. To se pravi, da je tudi vprašanje sredstev v veliki meri odvisno od moralne zavzetosti vseh krajevnih činiteljev.

Vzrok, da se je v letošnji sezoni zmanjšalo v nekaterih krajih Slovenije število gostovanj iz prejšnjih let (Zagorje, Ajdovščina, Idrija...), moramo torej delno iskati prav v osamosvajanju komun in pa seveda v podražitvi vseh gledaliških in koncertnih ter podobnih uslug. Izkupički posameznih predstav so minimalni, dostikrat ne pokrijejo niti domačih režijskih stroškov, tako torej krajevni organizator komaj lahko ali pa sploh ne more pokriti marsikaterega gostovanja. Opera SNG iz Ljubljane zahteva v Zagorju 370.000 dinarjev od predstave, Drama SNG iz Maribora v Ljutomeru 200.000 din, Mestno gledališče ljubljansko pa v Črnomlju za štiri predstave 400.000 din. Sicer skromni primeri, ki pa vendarle pokažejo, zakaj med drugim Mestno gledališče več gostuje kot ljubljanska Drama in — da se s pogodbenimi obveznostmi za več predstav ali daljše razdobje zmanjšajo denarne postavke.

Povsem drugače je z gostovanji zabavno glasbenih ansamblov. Ti so s finančnega vidika najcenejši »nosilci kulture«. Ne le, da domačega organizatorja

Izobrazba

Včasih naletimo med branjem na številke, ki si jih potlej ogledamo še enkrat, kajti prvič jim nismo mogli verjeti, pa naj bo to zaradi tega, ker so se nam zdele številke previsoke ali prenizke. Celotako nezaupljivi smo, da jim tudi potlej, ko smo jih ponovno prebrali, ne verjamemo docela.

Nekaj podobnega se je zgodilo z menoj, ko sem vprašal, s kakšno publiko morajo računati sestavljalci kulturnih programov na Jeseňičah. V občini Jeseňice ima od desetega leta naprej 8 % prebivalcev le 1 do 3 razrede osnovne šole, 38,5 % samo 4 razrede, 16,8 % dovršeno osemletko, 15,3 % vajensko šolo ali kvalifikacijo, s čimer pa ni rečeno, da imajo tudi dokončano osemletko, ker so si kvalifikacijo lahko pridobili tudi s priučitvijo na delovnem mestu, 3,4 % ima dokončano srednjo šolo, le 0,2 višjo in 0,6 visoko šolo.

In spet postavljam isto vprašanje: S kakšnim občinstvom morajo računati sestavljalci kulturnih programov na Jeseňičah? Po izobrazbeni stopnji sodeč, bi pričakoval, da je to dokaj nezahtevna publika. Vse to se še najbolj kaže v odnosu do kulturnih prireditev. Pri domači Svobodi mi pripovedujejo, da niso redki primeri, ko je bilo na kvalitetnih kulturnih prireditvah dosti več nastopajočih kot gledalcev oziroma poslušal-

torja, ali pa — čeprav še bolj redko, interes in želja širokega občinstva. Lahko, da sicer tudi naredijo pisemne pogodbe, še češče pa se dogovore samo ustno in tako se skoraj redno dogaja, da obišče ansambel kak kraj s programom, ki si ga organizator sploh ni želel in se ne da nič več storiti. Program je torej vsiljen, plačan, in v čigavo škodo? Odgovor je menda preprost: v škodo publike. Dogaja se, da pripotuje skupina, predvsem najrazličnejši zabavno-glasbeni ansambli, se sami dogovore z lastnikom dvorane, sami poskrbe za reklamo in vse ostalo. Dokazano je, da prav ti odlični organizatorji tako rekoč mimo domačih »posrednikov« popularizirajo svojo umetnost ali neumetnost, ne da bi se kdo preveč razburjal ali se jim upiral.

Prav tako šepa obveščanje publike. V glavnem se v vseh krajih, pa naj bodo majhni ali veliki, poslužujejo lepakov, ki so pogosto pisani ali risani kar z roko, kičasti in v slabi slovenščini. V redkih podjetjih vrše obveščevalno propagando po zvočnikih (Ajdovščina), v krajih z lokalnimi radijskimi postajami po radiu, često pa se zgodi, da gostujoča skupina sama poskrbi za delno reklamo. Na žalost je malo ansamblov, ki prinesejo s seboj tiskane programe (gledališča in vodilji po razstavi Moderne galerije iz Ljubljane), toda tudi ti programi so zgolj dodatek v predstavi, ne pa obveščanje in opozarjanje nanjo. Koncerti klasične glasbe so, v zadnjem času komentirani, tako si nastopajoči in krajevni organizatorji prihranijo papir, stroške in delo. Vendar prav ta veja umetnosti zahteva v sedanjih situaciji, ko toliko po komunah, da nima občinstva in se mladina ne zanima zanjo, najbolj skrbno in vsestransko obveščanje.

TURŠKA

Moj kolega se je tri dni mudil v neki tovarni in v potu svojega obraza polnil beležnico za reportažo. Utrujajoče delo. Včasih, res samo včasih si je za poživilo zaželel skodelico turške, pa je vse tri dni samo v mislih kometiral z njo. Dali so mu kozarec, da si je natočil vode...

»Niso gostoljubni,« mi je potožil.
Pred tremi leti so meni postregli s turško in konjakom, zato jih zagovarjam:
»Gostoljubni so, najbrž si bil preveč nadležen.«
Ondaj pa zovem v drugi tovarni:
»Naši inženirji so se sprli zavoljo ene same turške. Strokovnjaku, ki je prišel na službeni obisk, so postregli z njo, po njegovem odhodu pa se je vnel prepir, ali jo bo plačala tehnična služba ali kontrola. Se vam ne zdi, da gredo predaleč? Če bi se delavci dajali zavoljo takšne malenkosti, bi se razumel, toda intelektualci? Dokler je s sredstvi za reprezentanco razpolagala splošna uprava, niso mislili na takšne stroške.«
»Dokaz, da so začeli gospodariti, odkar imate ekonomske enote,« zagovarjam inženirje, »nekje je pač treba začeti. Zrno do zrna... kava do kave...«

Potem potolažim tistega kolega, ki se je pritožil nad gostoljubnostjo:
»Varčni so postali, zato nisi dobil kave. Vsaka polna skodelica jih useka po žepu, ne bodi krivičen.«
Mislim resno.
Nekje je treba začeti. Začneš pač tam, kjer sam najprej občutiš.
Upam, da se ne bo dobro gospodarjenje končalo samo pri turški in ugrabim, koliko manj pokvarjenih strojev in škarta bi imeli, če bi krivci vse to sami plačali...

Ne gre brez milijonov

Lep, moderno urejen planinski hotel na lepi turistični točki; zunanaj obložen z lehnjakom, znotraj ves polnšen in seveda natakariji v belih sukničkih in nepogrešljivi ultrapas, pa še napis na vratih jedilnice: »Vstop dovoljen samo v copatah!« da ne bi kak lahkomiselni gost prištorikljal po lepi kmečki navadi kar naravnost k mizi! Skratka — turizem na najvišji ravni! Turizem, zavoljo katerega je bilo treba nekajkrat globoko poseči v blagajno.
Okrog tega turističnega objekta na visoki ravni pa smrdijo kupi smeti, odpadkov — lahko bi naštel ves jedilni list za nekaj mesecev nazaj, ležijo razbiti sodi, deske, tramovi, kamenje, vse skupaj pa nekaj sto metrov daleč popackano z lepljivim mazutom, ki ga turisti odnašajo na svojih hlačah kot spominek v dolino.
Človek razume, da se ne da graditi brez gradbenega materiala in da je treba tudi odpadke nekam spraviti. Toda hkrati se čudi, kako so mogli ljudje, ki so delali sredi tolikšne nemarnosti, sploh postaviti kakšno spodobno reč. Pa še nečemu se čudim: Vrsto let je hotel stal nedograjten. Ni šlo naprej, ker je zmanjkalo milijonov. Veliko

milijonov je zmanjkalo. Ljudje so takrat zabavljali, češ da pri nas ni razumevanja za turizem in da se ne da nič napraviti.
Zdaj, ko je investitorju le uspelo, da je zvrtil dodatne milijone, pa se je očitno pojavil še hujši problem, ki zavira razcvet nadaljnje turistične dejavnosti, namreč: Kje dobiti lopato in dvoje pridnih rok?
Nemara je res edina rešitev, da počakamo toliko časa, dokler ne bodo kupi odpadkov tolikšni, da bo treba zaprositi za nove milijone za njihovo odstranitev.
Kajti milijoni se bodo že dobili. Saj gre vendar za turizem na najvišji ravni...
Za lopato in pridne roke — tako vsaj kaže — pa je stvar povsem brezupna.
Pa tudi — kaj bi turizem na tako visoki ravni s čisto navadno lopato?!

H KRONIKI TEDNA SO PRISPEVALI:
1. Cinkarna Celje, Teol Ljubljana — MARIOLA KOBAL
2. Dom na Kravcu — MILAN MAVER

INTERVJU Z LEOPOLDOM KRESETOM, PODPREDESEDNIKOM RS ZSJ ZA SLOVENIJO

TURIZEM V KLEŠČAH ZASTARELIH PREDPISOV

Nova ustava dovoljuje 42-urni delovni teden, če zaradi skrajšanega delovnega časa ne trpi proizvodnja in se ne zmanjša gospodarski uspeh podjetja. Lifestroj je ta »privilegij«, že izkoristil, več drugih podjetij pa se mu bo kmalu pridružilo. Delavecem in uslužbencem bo tako ostajalo več časa za počitek in za razne oblike razvedrila in oddiha izven doma. Prostora in objektov za udobno delovno rekreacijo pa je pravzaprav zelo malo. Pet kilometrov okoli Ljubljane, na primer, skorajda ni količka, kjer bi brez strahu, da te ne bo kmet nagnal, igral badminton ali brcal žogo, si postavil šotor za dvoednevno taborjenje ali pa si med kopanjem privoščil dva deci kisle. Že leta in leta to kritiziramo in pritiskamo na občinske ljudske odbore, na krajevne skupnosti in na turistične organizacije, vendar več ali manj brez pravega haska.

Pri razvijanju turizma smo malo preveč megalomanski. Ogromne milijone smo že vložili v moderno urejene hotele, za preprostejšje turistične objekte, kakor so bifeji in prenočevalnice ob cestah, ter razne športne naprave, pa po navadi ni denarja. Mnogim se namreč zdi moderen hotel dovolj močan magnet za turiste, čeprav bi se lahko že prepračali, da ni tako. Nikjer v svetu, pa tudi pri nas ne. Menite, da se bodo turisti dolgo zadrževali v novem modernem hotelu v Bovecu, če investitorji še za kopalnice niso poskrbeli? To samo mimogrede. V zagovor tistih, ki naj bi urejali raznovrstne turistične objekte in iskali mikavne vabe za turiste, pa moram povedati, da jih k temu premalo materialno stimuliramo. Pri nas gostincem in trgovcem malo ostane, če imajo majhen ali velik promet. Čemu bi se potem bolj trudili? Brebržnost, ki jim jo tolikokrat očitamo, je pogojena s samo družbeno akumulativnostjo, z delitvijo dohodka med družbo in trgovskimi ter gostinskimi kolektivi in dokler ostane pri tem, naši očitki in kritika ne bodo veliko zalegli.

Tujci bi verjetno zelo težko razumeli, da so med zadnjo smučarsko prireditvijo v Planici trgovinska podjetja šele na politični pritisk v nedeljo odprla poslovalnice. V drugih državah trgovina in gostinstvo rade volje ustrezeta turistom, ker imata za to materialni interes in sta primerno stimulirani.

Potem so krivični tudi očitki, ki letijo na ljudske odbore, krajevne in stanovniške skupnosti zavoljo premajhne brige za turizem?

Marsikdaj. Dopovejte občinskemu ljudskemu odboru, naj odkupi prostor za camping, nabavi razne športne rekvizite in naprave, če se bolj rentira investiranje v druge gospodarske panoge? Občani bi jim

upravičeno očitali negospodarnost.

Mislim, da skrbi za razvoj turizma ne slabi samo veljavna delitev dohodka med družbeno skupnostjo in prizadetimi kolektivi, ampak tudi naš kreditni sistem. Če mora na primer gostinsko podjetje v petih letih povrniti posojilo, si mora izposoditi čimmanj denarja, da potem storitve niso predrage. Tako napravi križ tudi čez razne objekte za razvedrilo, četudi ve, da so potrebni.

Naš bančni sistem je nasploh zastarel in v nasprotju z gospodarskimi prizadevanji. Kreditni roki so na splošno prekratki, še celo pa za turizem. Zgledovati bi se kazalo po tujih, ki so v kreditiranju turističnih investicij razsodnejši. Četudi forsirajo predvsem komercialni turizem in povečanje narodnega dohodka s turizmom, ne pozabljajo, da se to doseže s primerno politiko cen, pri kateri igra kreditiranje pomembno vlogo. Mi bi morali biti v tem še bolj previdni, ker skušamo s turizmom hkrati popestriti delovno rekreacijo. S samim kreditiranjem turizma pa to otežkočamo.

Problem se bo v prihodnje še zaostрил. Izletništvo se vedno bolj razvija. Baje odide ob lepih nedeljah samo iz Ljubljane okoli 60.000 ljudi v fižotih, na kolesih ali peš na izlete...

Čimbolj se bo dvignil življenjski standard, tem več pristašev bo imel dnevni turizem. Družbena skupnost, ki ima zanj interes, mora storiti vse, kar je v njeni moči, da že s samimi predpisi podpira množični turizem in z njim vred zdravo delovno rekreacijo, ki je za povečanje proizvodnosti zelo pomembna.

Množični turizem bi se nemara lahko okoriščal s počitniškimi domovi delovnih kolektivov, ki so zdaj zelo slabo zasedeni.

Prav gotovo, saj je samo sindikalnih domov v Sloveniji okoli 200 z 8800 ležišči, če prštejemo še tiste, ki jih imajo naša podjetja ob Jadranu, jih je skupno 343 z okoli 15.000 ležišči, s onimi vred, ki jih imajo Zveza borcev, Rdeči križ in razne druge ustanove, pa jih je skupno 467 s 25.000 posteljami. Sindikalni domovi pa so samo med glavno turistično sezono izkoriščeni, in še takrat ne vedno docela. Že po tem lahko prečinite, da imamo tudi v množičnem turizmu še velike rezerve.

Kako jih bomo izkoristili, če delovni kolektivi sami ne bodo uvideli, da jih ti objekti finančno močno obremenjujejo, ker so večidel prazni, kadar se jih poslužujejo, pa so materialni in personalni stroški zaradi majhnih kapacitet veliko večji, kot če bi te do-

move skupno upravljali, kolikor so v istem kraju?

Problem poskušamo rešiti z organizacijo počitniških skupnosti. Toda pravega uspeha ne bo dokler se ne spremenijo nekateri predpisi. Verjetno veste, da ni dovoljeno individualno regresiranje letnega oddiha. Delovni kolektivi smejo svoje sklade skupne porabe izkoriščati za dotiranje lastnih počitniških domov in tako pocenjevati dnevni penziona svojim članom. Ne smejo pa jim na roko odšteti denarja.

So sindikati opozorili na ta absurd? Sploh pa, ali sami predpisi ne postavljajo delovnih kolektivov v neenakopraven položaj, če je počitniški regres dovoljen samo tistim, ki imajo lastne počitniške domove?

Na to smo že večkrat opozorili pristojne organe in predlagali individualne regrese. O višini naj bi odločali kolektivi sami glede na finančne zmogljivosti podjetij in na osebne dohodke zaposlenih. Toda doslej nismo uspeli, četudi to pomeni najboljšo in najbolj ekonomično rešitev za gospodarske organizacije in za delovne ljudi. Prve bi morale ob individualnem regresiranju odpreti vrata svojih domov tudi tujim gostom in ne bi več odklanjale sodelovanja v počitniški skupnosti — člani kolektivov pa bi potem lahko letovali vsako leto drugje. In počitniški domovi nasploh bi bil bolj obiskani. Marsikdo bi se odpovedal vsakotnemu dopustovanju v istem kraju, obenem pa bi se tudi sprostile gostinske kapacitete za komercialni turizem oziroma za inozemske goste. Tisti domačini, ki so pripravljeni globlje poseči v žep, pa bi kljub temu še vedno lahko počitnikovali v hotelih. Jasno pa je, da moramo tudi v množičnem turizmu uveljaviti načela ekonomičnega poslovanja. Zato pa ima verjetno počitniška skupnost več časa in možnosti kakor pasamezni delovni kolektivi. Če je več takšnih domov v istem kraju, se da stroške veliko zmanjšati, urediti skupna igrišča in zabavne prostore, organizirati skupno dobavo, prevoze in tako naprej, kar vse vpliva na penzijske cene.

In na pogoje za vsakodnevno delovno rekreacijo, ali ne? Toda... spet smo pri denarju. Kdo pa naj bi dajal denar za objekte in naprave, ki služijo razvedrilo, če skrb za množični turizem prevzamejo počitniške skupnosti?

Njihovi kolektivni člani — delovni kolektivi, saj bodo vsi ti objekti njihovi, kakor počitniški domovi. Počitniške skupnosti jih bodo samo upravljale.

Ste prepričani, da bodo res še kaj dajale za povečanje počitniškega udobja?

Logično bi bilo, toda s tem ni rečeno, da ne bi smela investitorji počitniška skupnost, kadar ji bo to omogočeno.

Mislite, kadar bo ustvarila toliko čistega dohodka, da ga bo lahko namenila tudi za te reči? Hm, potem se bodo tudi cene počitniških skupnosti na račun novih investicij neravno dvigale.

Mislil sem na investicijsko kreditiranje. Za zdaj o tem ni govora, ker počitniška skupnost sploh ne dobi investicijskega posojila. Dokler so tako kratki odplačilni roki, ni velika škoda, če ga ne dobi, malo čudno pa pa je vendarle, da na primer zasebniki dobivajo kredit za ureditev tujskih sob in za nakup ustrezne sobne opreme, medtem ko počitniška skupnost zaman prosi, pa čeprav bi se obvezala, da zavoljo tega posojila ne bi podražila penziona.

Slišala sem, da počitniška skupnost ne sme prenočevati tujcev, zasebniki pa lahko.

Takšnih cvetk je še več v naših predpisih, ki se tičejo turizma. Menim, da bi se jih hitro znebili, če bi res temeljito prereševali globlje vzroke počasnega turističnega razvoja oziroma brezbržnosti tistih, ki naj bi zanj skrbeli. V škripnih zastarelih predpisov se turizem tudi ne more hitreje razvijati, pa naj še tako jasno prikazuje njegove prednosti za povečanje narodnega dohodka, za zdrav odih po delu in za večjo proizvodnost. Večje uspehe bo prinesla predvsem večja materialna stimulacija, kakor v drugih panogah gospodarstva.

MARIOLA KOBAL

Izdelujemo strokovno klekljane čipke in strojne vezene, ki vam jih nudimo po konkurenčnih cenah.

POSLUŽUJTE SE NAŠE BOGATE IZBIRE!

Tovarna čipk in vezenin BLED

talis

TOVARNA ALKOHOLNIH IZDELKOV IN SADNIH SOKOV
MARIBOR — PARTIZANSKA 39

priporoča svoje izdelke: žgane pijače, osvežujoče pivo, kis. Posebno priporoča izdelke, nagrajene na VIII. mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani z zlato medaljo: vinjak, cassis liker, chocolate cocktail, jajčni liker in ribezovo vino.

NAUK JE TU

Saj se pravzaprav ni pri-
petilo nič novega.

Ljubitelji športa v Ljub-
ljani (lahko bi zapisali: v
Sloveniji) so spet doživeli
razočaranje. Prinesla ga je
kratka Tanjugova vest, da je
najvišji organ Nogometne
zveze Jugoslavije sklenil, da
bo nogometna tekma med
reprezentancama Jugoslavije
in Švedske namesto v Ljub-
ljani, kot je bilo že sklenje-
no, v Beogradu. Ljubljana
namreč nima primerne sta-
diona, ki bi omogočil, da bi
vsaj 45 do 50.000 gledalcem
pobrli denar za vstopnice,
nudili novinarjem primerne
sedeže in telefonske naprave,
reprezentantom pa dostojne
garderobe...

Razlogi, ki jim ni kaj reči.
Samo čudno, da nihče že prej
ni pomislil nanje. Tudi No-
gometna zveza Slovenije je
po nepotrebnem »reševala
problem sredstev za ureditev
stadiona« (in jih končno pre-
skrbela, saj bi morali v teh
dneh že na veliko urejevati
bežigrjski stadion).

Toda — ali res po nepo-
trebnem? Ali ne bi kljub te-
mu kazalo urediti ljubljanski
stadion in skočiti iz začara-
nega kroga? Zavedajmo se
namreč, da so vrhunske
športne prireditve navadno
tam, kjer imajo primerne
športne naprave. Naše glav-
no mesto na primer ima že

PO DRŽAVNEM PRVENSTVU INVALIDOV V MNOGOBOJU

ŠPORTNA REKREACIJA

pomemben del rehabilitacije invalidov

... Več kot 11.750 vojnih inva-
lidov in približno 31.000 delovnih
invalidov vse bolj zaostrojuje vpra-
šanje njihove rehabilitacije, vpra-
šanje njihove ponovne vrnitve v
življenje in delo.

Danes sicer že imamo v Slo-
veniji več kot 10 samostojnih in-
validskih športnih društev in še
več manjših sekcij, vendar pa je
že davno napočil čas, ko bi morali
razširiti krog športne dejavnosti
invalidov in vanj zajeti čimveč
ljudi. Športna rekreacija predstavlja
za invalide osebe namreč pomembno
sredstvo za njihovo rehabi-
litacijo, za ponovno pridobitev
veselja do dela ter veselja do živ-
ljenja med ljudmi. Torej, gre za
razvoj športnega udejstvovanja
kot sestavnega dela kompleksne
rehabilitacije invalidnih oseb...

V okviru Zveze vojaških vojnih
invalidov in na pobudo nekaterih
posameznikov pri Partizanu, so
imeli invalidi že pred leti skromne
možnosti za športno udejstvova-
nje. Seveda, pa vsa ta prizadeva-
nja, čeprav v celoti pozitivna in
pohvalna, niso mogla rešiti števil-
nih vprašanj v invalidskem špor-
tu, saj so zajela le manjši krog
ljudi. Po ustanovitvi Zveze za in-
validski šport — ki je bila preteko-
lo jesen v Ljubljani — pa se je
pričelo organizirano delo na pod-
ročju športa in rekreacije inva-
lidov tako v organizacijski kakor
tudi strokovni smeri.

Tako je na letošnjem držav-
nem prvenstvu invalidov v mno-
goboju v Ljubljani, ki ga je orga-

nizirala Zveza za šport in rekrea-
cijo invalidov, nastopilo kar 35
invalidov-športnikov, ki so v ne-
katerih disciplinah dosegli take
uspehe, ki bi jih bil lahko vesel
marsikateri popolnoma zdrav člo-
vek. Vsi nastopajoči so predstavl-
jali najboljše plasirane tekmoval-
ce z republiških prvenstev, najbolj

uspehi na tekmah v Ljubljani pa
bodo zastopali svojo domovino na
svetovnem prvenstvu invalidov-
športnikov, ki bo sredi julija v
Linzu.

Na vzorno urejenih športnih
objektih Zavoda za rehabilitacijo
invalidov in v kopalnici Belinka,
je vsak posameznik tekmoval v

štirih športnih panogah. Vsi na-
stopajoči so bili razporejeni v pet
kategorij, ki so prirejene glede na
stopnjo invalidnosti. Tako so se
tekmovalci pomerili v naslednjih
dvanajstih športnih panogah: stil-
ni hoji, skoku v daljino, slalom
teku, metu težke žoge, skoku v vi-
šino, suvanju krogle, metu žoge s
pentljo, teku na 60 m, metu žoge
v koš, lučanju kopja v cilj, luča-
nju kegla v daljavo in plavanju.
Čeprav ni bil edini in pglavit-
ni cilj tekmovalca le želja po no-
vih rekordih in boljših znamkah,
lahko trdimo, da toliko vloženega
truda, toliko volje in trdih borb
že zlepa nismo imeli priložnosti
videti.

Po krajšem počitku se bodo
zbrali po trije najboljši tekmoval-
ci iz vsake kategorije, da na kraj-
šem skupnem treningu dokončno
določijo reprezentanco, ki bo za-
stopala naše barve na svetovnem
prvenstvu v Linzu.

Rezultati — 1. kategorija (am-
putacija obeh nog): 1. Mikulič
(Srbija) 3375 točk, 2. Petrovič
(Hrvatska) 2980, 3. Sironič (Slo-
venija) 2814 točk;

2. kat. (amputacija obeh rok):
1. Čehovin (SI) 3264 točk, 2. Bo-
šković (Sr) 2979, 3. Brekić (Hrv)
2551 točk;

3. kategorija (amputacija ene
noge): 1. Bevc (SI) 3540, 2. Kasa-
lovič (Sr) 3363, 3. Vil (SI) 3205
točk;

4. kategorija (amputacija ene
roke): 1. Bartolaci (Hrv) 3373, 2.
Jereb (SI) 3123, 3. Radulović (Sr)
2960,5 točk;

5. kategorija (služevci): 1. Higel
(Sr) 3384, 2. Barjaktarevič (Sr)
2969, 3. Porenta (SI) 2653 točk.

Športniki Dravskih elektrarn v letu 1963

Športniki delovnih kolektivov
Dravskih elektrarn imajo v le-
tu 1963 obširen program. Ze v le-
tu 1962 so pu združili v eno samo
podjetje železi, da bi z novo orga-
nizacijo podjetja okrepili delo na
športnem polju, ter tako omogočili
članom vseh kolektivov potrebno
razvedrilo v prostem času. Ce jim
to ni popolnoma uspelo v letu 1962,
so sedaj sklenili, da se to ne sme
več ponoviti v letošnjem letu. Za-
to so izdelali program, po katerem
se že odvija delo na športnem pod-
ročju posameznih kolektivov.

Kegljači vseh kolektivov (HE
Dravograd, HE Vuzenica, HN Vuh-
rad, HE Fala) so med zimo maril-
vo trenirali ter priredili več tekmo-
vanj, tako medsebojna, kot tudi z
ostalimi kolektivi v svojem okolišju.
Zeleti je, da bi si uredili kegljišča
še HE Ožbolt in HE Mariborski
otok. Lokacija kegljišča bi bila naj-
primernejša v že delno obstoječem
športnem parku ob Mariborskem
jezeru, ki bi ga morali dopolniti še
z objekti za rekreacijo.

Tudi strelci že pridno vadijo.
Najprej se bodo spoprijeli s člani
kolektivov v internem prvenstvu,
nato pa za prvenstvo dravskih elek-
trarn. Vzporedno s temi nastopi bo-
do tekmovali tudi z drugimi strel-
skimi družinami, pripravljajoč se s
tem za prvenstvo dravske cone
ZSSA Elektra ter za letne igre
Elektrogospodarstva. Strelci DE že-
lijo, da si letos ponovno priborijo
naslove prvakov in streljanju tako
posameznikov kot ekip. Prepričani

NEUTEMELJENI OČITKI

Na sestankih, skupščinah, sejah — in tudi v prav
kratkih pogovorih, kar takole mimogrede — pripisujejo
številni telesnokulturni delavci nezavidljive rezultate
predstavnika našega vrhunskega športa velikemu po-
manjkanju trenerjev. Pravijo, da bi bilo vse drugače, da
bi bili uspehi našega kvalitetnega razreda mnogo bolj raz-
veseljivi in da bi lahko nastopali na mednarodnem odru
res popolnoma enakovredno z vsemi ostalimi tekmeči iz
tujine, če bi klubi in društva razpolagala s potrebnimi
strokovno usposobljenimi športnimi delavci, ki bi vse svo-
je sile, ves svoj trud, posvetili vzgoji in rasti mladih ta-
lentov...

Do tu vse lepo in prav. Nikakor pa ne morem dojeti,
da isti ljudje, ki imajo vsak dan opraviti s številnimi pro-
blemi in vprašanji v telesnokulturnih organizacijah, prav
tisti delavci torej, ki naj bi do jedra poznali vse najakut-
nejše težave našega športa, trdijo, da je Visoka šola za
telesno kulturo kriva, da imamo premalo visokokvalifici-
ranih trenerjev, ker ne »proizvaja« ozko specializiranih
strokovnjakov za delo v različnih športnih panogah. In
prav tako se mi nadalje zdi nevzdržna trditev, da bi bil
v primeru, če bi šola vzgajala strokovnjake od trenerjev
za skoke v vodo pa tja do ekspertov za judo in hokej
na travi — problem našega vrhunskega športa rešen.

Zajec namreč še zdaleč ne tiči v tem grmul!
Pa ne zato, ker je prvenstvena naloga Visoke šole za
telesno kulturo vzgoja kadrov za delo s šolsko mladino,
oziroma za delo na področju temeljne telesne vzgoje, pa
naj bo to v okviru šole ali kake telesnovzgojne organizaci-
je. In tudi zato ne, ker dejansko predstavlja usmerjanje v
specializacijo na šoli nekako dodatno delo, dodaten študij,
ki si ga študent izbere po volji in ki razumljivo ne doseže
tiste ravni znanja, ki ga imajo diplomanti za delo na šoli,
za delo s šoloobveznimi otroci.

Kot že rečeno — problem ni v tem, kajti tudi če bi
omenjena šola ali morda kaka posebna trenerska ustano-
va vzgojila na leto številne strokovnjake za najrazličnejše
športne panoge, vprašanje sploh ne bi bilo rešeno. Eno-
stavno zato ne, ker še danes — vsaj v veliki večini prime-
rov — nihče ni pripravljen plačati trenerja. Menim, pla-
čati ga primerno in mu poleg tega zagotoviti še tiste naj-
osnovnejše pogoje za delo v društvu, brez katerih so vsi
upni na kakršenkoli uspeh že v samem začetku obojeni na
propad. Kot pribito namreč drži, da mora biti trenerju —
predno sploh prične uporabljati svoje znanje — zagoto-
vljena, če ne že odlična, vsaj dobra organizacija, stalen do-
tok mladih in nadarjenih tekmovalcev, primerna stimula-
cija, ter vsestranska podpora klubske uprave. Seveda, vse
to, če si uspehov želimo, če želimo povečati svoj ugled
doma in v tujini, če nam je dovolj stagnacije in celo na-
zadovanja.

Dejstva pa kažejo, da nam vse to še ni prodrlo v za-
vest.

Dokazano je namreč, da že razpolagamo s strokov-
njaki za posamezne športne panoge, da pa nam ni poseb-
nega zanimanja, preprosto, da zanje ni kruha. Vsaj v
športu ne.

Tako so številni študentje na VSTK v Ljubljani pogo-
sto v veliki dilemi, ko si izbirajo usmerjanje v specializa-
cijo. Ker pa se morajo za nekaj odločiti, navadno izberejo
tisto športno panogo, ki jim je najbolj pri srcu, ki jim je
v največje veselje. Na terensko službo za sedaj pri tem še
nihče ne računa. Prav tako ni nič čudnega, da se v letoš-
njem študijskem letu nihče ni usmeril v študij športne re-
kreacije, pa čeprav so potrebe na tem področju tako ve-
like! Ni delovnih mest! Govori se, da so ogromne potrebe
po strokovnjakih za preventivno gimnastiko, zato se je
sedem študentov odločilo za to usmeritev. Sedaj bodo šli
vsi na šole, ker jim drugega pač ne preostane. Drugod jih
nočejo. Kot da ne bi bili potrebni!

Torej, ni distven problem v pomanjkanju strokovnja-
kov za delo v društvih, za delo z vrhunskimi športniki.
Vprašanje namreč že dlje časa uspešno rešuje trenerska
šola v Beogradu in zadnje čase tudi Visoka šola za telesno
kulturo v Ljubljani, ki je vrhu vsega pripravljena odpreti
še nove smeri, seveda kolikor bi bilo to potrebno. Pro-
blem je v tem, kako enkrat dokončno prepričati klube,
društva in sploh telesnokulturne organizacije, da brez po-
klitih strokovnjakov pač ne gre več, da brez tega ni kva-
litete, da se moramo enkrat dokončno sprijazniti z dej-
stvom, da je potrebno prav tako plačati človeka, ki se
ukvarja z vzgojo tekmovalcev in se enkrat za vselej po-
sloviti od improvizacij, ki dejansko ne vodijo nikamor več.

A. ULAGA

vse te objekte prav zaradi
tega, ker je moralo prirediti
nekaj evropskih prvenstev.

Ljubljani pa, kot kaže ne
preostane drugega, da si naj-
prej omisli sodobne športne
naprave in šele potem kandida-
tira za prireditelja kake tek-
me v evropskem merilu.

Morda bi ji v tem primeru
uspelo.

»NI VEČ AKTUALNO«

Sredi letošnje zime je ose
ljubitelje belega športa pri-
jetno presenetila vest, da bo-
mo dobili pod Vitrancem v
Kranjski gori eksperimental-
no smučarsko šolo. Prvo te
vrste pri nas.

Vsem je pomenila ta novica
nekako zanesljivo zagotovilo,
nekakšen signal, da je konč-
no le nastopila tudi v naši
»smučariji« tako dolgo priča-
kovana preokretnica. Začeli
bomo tako, kot je treba, in
ne bo nas več strah tekmo-
valnih sezon, smo menili, in
v čakali...

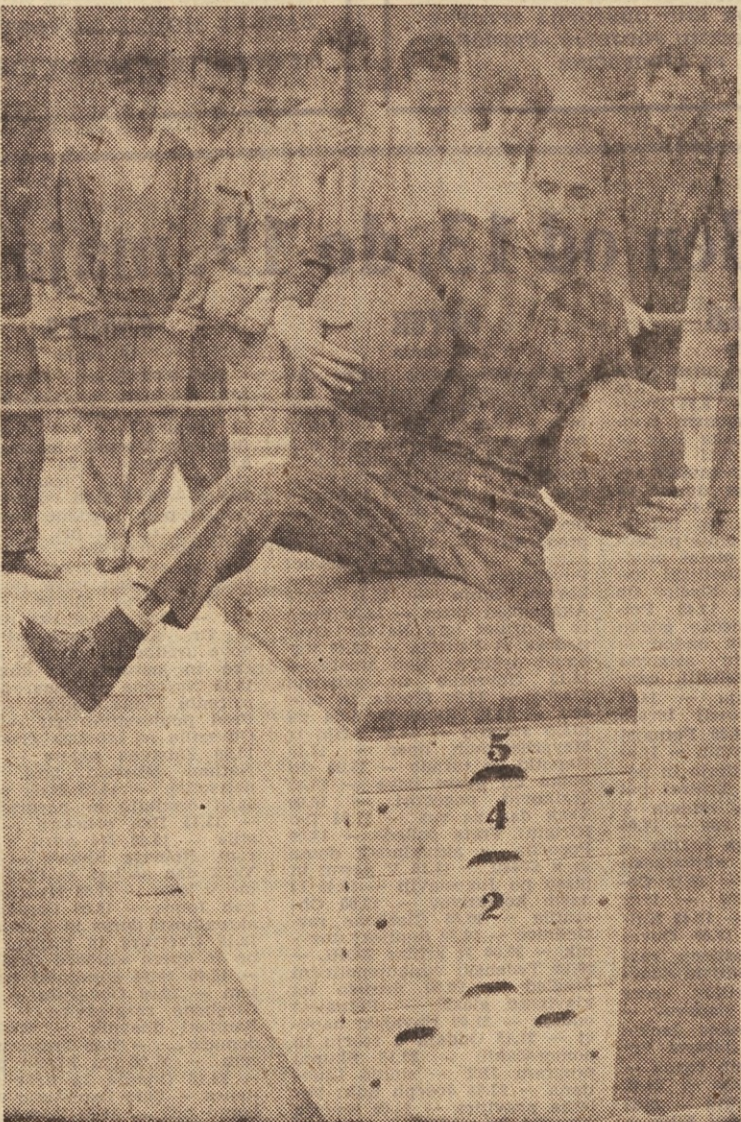
Pravijo, da kdor čaka tudi
dočaka. No, v našem primeru
se rek ni uresničil. Sneg na
Vitrancu je počasi skopnel,
ljudje že zamenjujejo dilce s
kopalkami, o alpski smučar-
ski šoli pa še vedno ni ne
duha ne sluha...

Sedaj baje pravijo na Smu-
čarski zvezi Jugoslavije v
Beogradu, da vprašanje —
glede na konec sezone — ni

več aktualno. Naši smučar-
ski strokovnjaki, ki so pra-
včasno zastavili vse sile in
do potankosti preštudirali za-
misel, da bi šola res zagleda-
la beli dan, pa se vprašujejo,
če je zveza to stvar s šolo
sploh resno mislila?

Sedaj človek res ne ve pri-
čem je. Sicer pa, saj zadeva
ni več aktualna...

smo, da jim bo to z intenzivno
vadbo in pogostimi tekmovanji tudi
uspelo.

Sahisti se nimajo za seboj ble-
sčilih uspehov v tekmovalnih na
letnih igrah Elektrogospodarstva.
Ni jim namreč še uspelo sestaviti
vigrano in dovolj borbeno ekipo, ki
bi dosegla boljše rezultate ter se
prebila na vrh šahistov Elektrogos-
podarstva. Z željo po boljši kvali-
teti bodo priredili sahisti v letoš-
njem letu številna interna srečanja,
kot tudi srečanja z drugimi delov-
nimi kolektivi.

Tudi ostale športne sekcije se že
pripravljajo na poživitev svoje de-
javnosti in se trudijo, da bi reali-
zale svoj načrt in tako pomnožile
vrste aktivnih športnikov ter izbolj-
šale uspehe na letnih igrah Elektro-
gospodarstva.

I. Košak

Poživiljeno delo sindikalnih odborov

Komisija za športna tekmoval-
nja pri občinskem sindikalnem sve-
tu v Slovenskih Konjicah je zad-
nje tedne organizirala več različnih
tekmovalj, v katerih so sodelovale
ekipe iz sindikalnih podružnic z
območja občine. Zlasti velika je bi-
la udeležba na strelskem tekmoval-
nju, saj je sodelovalo kar 18 mo-
štev, med katerimi so bile tudi žen-
ske ekipe. Pri tekmovalju v namiz-
nem tenisu, šahu in strelstvu so so-
delovali člani iz podružnic Konus,
Kostroj, LIP, prosvete, TKO Zre-

če in še nekateri drugi iz območja
sindikalnega sveta.

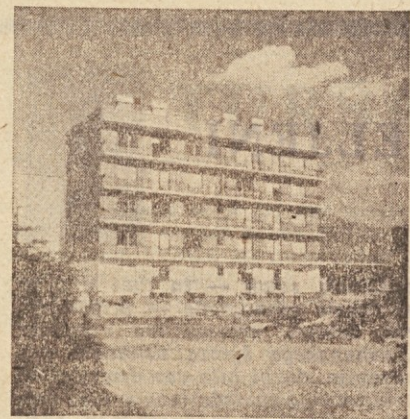
V namiznem tenisu in šahu sta
bili najboljši ekipi iz usnjarskega
kombinata Konus, v strelstvu pa so
bili najboljši člani ekipe iz sindi-
kalne podružnice občinskega ljud-
skega odbora Slovenske Konjice.
Prvih šest najboljših strelskih ekip
(ObLO Slov, Konjice, Konus, Slov,
Konjice I. ekipa, Kostroj, Slov, Kon-
jice II. ekipa in TKO Zreče) bo
sodelovalo na okrajnem sindikal-
nem strelskem prvenstvu, ki bo v
Rogaški Slatini.

Tekmovalja so močno poživila
delo sindikalnih odborov, najboljšie
ekipe pa so po končanem tekmoval-
nju prejele diplome, posamezniki
pa priznanja.

Aktivnost organizacije ZROP

Krajevna organizacija ZROP v
Slovenskih Konjicah je pred dne-
vi organizirala ekipno strelsko tek-
movanje z vojaško puško. Nastopi-
lo je pet ekip, in sicer: ekipi ZROP
Slovenske Konjice in Vitanje, strel-
ska družina LIP Konjice, ekipa slu-
šateljev predvojaške vzgoje ter eki-
pa postaje LM. Vsak posameznik je
izstrelil sto nabojev.

Prvo mesto s 401 doseženim
krogom od 500 možnih je zasedla
strelska družina LIP Slovenske Ko-
njice, ekipa odreda predvojaške
vzgoje pa je bila s 384 krogi na
drugem mestu. Njima so sledile eki-
pe ZROP Slovenske Konjice, ZROP
Vitanje in postaja LM Slovenske
Konjice. S 87 krogi je bil najboljši
strelce Slavko Petrič iz LIP. Član
iste družine Franc Kadavnik je s
86 krogi zasedel drugo mesto, tretji
pa je bil Anton Jurgec iz odreda
predvojaške vzgoje, ki je dosegel
85 krogov od 100 možnih. V. L.

Trinajstorček v Novi Gorici

MED NAČRTI PRIZADEVANJI IN TEŽAVAMI

Splošno gradbeno podjetje »Primorje« v Ajdovščini, ki je lani z 830 delavci opravilo za milijardo in 845 milijonov dinarjev del, računa letos s preokoliščino celotnega dohodka, ki je bil planiran na 1,9 milijarde dinarjev. Zmogljivosti podjetja pa so se precej večje. Sami jih ocenjujejo približno na 2,5 milijarde dinarjev, od tega 2 milijardi visokih in industrijskih gradenj ter za približno 500 milijonov dinarjev nizkih gradenj, kontinuirano skozi vse leto. Za tak obseg dela in proizvodnje podjetje že razpolaga s potrebno strojno opremo ter mehanizacijo in urejenimi servisnimi delavci. Dokaj uspešno premagujejo tudi težave glede strokovnih kadrov (trenutno imajo devet stipendistov na srednjih in visokih solah) in ...

Zakaj pravzaprav s takimi podatki in tako osvetljenim uvod v zapiske o željah, načrtih in možnostih splošnega gradbenega podjetja »PRIMORJE« v Ajdovščini, če pa bi podjetje — po njihovih podatkih in zagotovilih — ob sedanjem številu zaposlenih in sedanjih opremljenosti te delovne organizacije zmoglo tudi večji obseg del?

Odgovor je preprost: tako kot gradbeništvo v celoti tudi splošno gradbeno podjetje »Primorje« iz Ajdovščine prizadevajo nekatere neurejene zadeve v naši investicijski politiki, ki so po besedah ajdovških in tudi drugih gradbenic konec koncev tudi vzrok vrste nezdravih pojavov v našem gradbeništvo.

Samo primer: tako kot druga podjetja bi tudi »PRIMORJE« želelo, če bi bil dovolj zgodaj, vsaj okvirno znan program investicij, ki jih bodo izvajala gradbena podjetja. Če bi bil obseg investicij, roki gradenj in vrsta gradenj znani, seveda v najbolj grobih obrisih, na primer za eno leto vnaprej, bi gradbena podjetja lahko pripravila kontinuirano delo skozi vso gradbeno sezono. Tako bi se približala optimalnejšemu izkoriščanju vloženi osnovnih in obratnih sredstev, kar bi seveda vplivalo na boljše rentabilnost poslovanja in na znižanje stroškov. Ob sedanjih razmerah pa, ko dostikrat tudi še v prvi polovici leta ni znano, kakšna dela se bodo izvajala (zato pa investitorji z zamudo pripravljajo načrte), gradbena podjetja pravzaprav ne morejo bistveno vplivati na ceno gradbenih del. Vrednost živega dela v ceni izgotovljenega objekta je namreč nekako konstantno okoli 15%. Ta strošek bi bil morda lahko za kak odstotek nižji, če bi gradbenic izboljšali organizacijo in če bi bolje izkoriščali razpoložljivo mehanizacijo. Bolje izkoriščali v tem smislu, da bi bila čim bolj in konstantno zaposlena. To pa ni mogoče, če ne veš, kaj boš delal in se tako po silni razmer prilagajaš vsakokratnim prilikam ...

Premlevanje teh podatkov — samo tako, na splošno — nemara ne bi dovolj prepričalo. Zato k omejenemu še konkretni primer: letos si je »Primorje« zagotovilo za dva in polkrat več del pri nizkih gradnjah kot kdajkoli doslej. Za ta dela bo potrebno precej mehanizacije in strokovnjakov. Mehanizacijo, kot rečeno imamo. Težave s kadrom — upajo — bodo tudi premošene; predvsem z boljšo organizacijo dela. Ko pa bodo ta dela končana — zvečine so terminirana na prvo polletje letošnjega leta! — kie naj podjetje poleg zaposli dragoceno mehanizacijo in strokovnjake — specialiste za ta dela?

In dalje: ker investicije niso programirane na daljša razdobja, se na sploh dogaja, da včasih primanjkuje dela, drugič pa ga je pre-

več. To vpliva na splošno razraščanje podjetij ali pa na splošna stagnacija v gradbeništvo. Prav zaradi te nevklačenosti investicij z dejanskimi zmogljivostmi gradbeništva pa ni mogoče razporediti gradbena podjetja glede na sposobnosti za izvajanje posameznih vrst del. Tako prihaja do nepotrebne konkurence znotraj gradbeništva, čeprav je znano, da nekaterih vrst specializiranih gradbenih dejavnosti močno primanjkuje.

To notranjo neurejenost v odnosih med delovnimi organizacijami gradbeništva — ki je, kot omenjeno — pretežno posledica objektivnih razmer — seveda spretno izkoriščajo investitorji; še posebej pa občinski ljudski odbori, kadar nastopajo v tej vlogi. V podjetju »Primorje« so potožili, da se jim neredkokdaj dogodi, da občinski ljudski odbor v vlogi investitorja zahteva posebne »pogoje« (največkrat brezplačno opravljeno delo v vrednosti nekaj milijonov), ob katerih šele »ugotovi« najbolj »ugodnega« ponudnika. Tako tudi glede prak-

tičnega izvajanja investicijskih del postane očitno, kako malo gradbena podjetja lahko sama vplivajo na pocenitev del, če »najboljšega« izvajalca izbirajo po omenjenih ali podobnih merilih.

To, kar smo zapisali, naj bo dovolj za osnovno informacijo o željah, prizadevanjih, načrtih in sedanjih možnostih gradbenic iz Ajdovščine. Za podrobnejšo ilustracijo o delu, ki ga opravlja to podjetje, pa omenjeno seveda nikakor še ni dovolj. Zato naj zapišemo še nekaj podatkov iz kronike podjetja!

»Primorje« ima svoja stalna gradbišča v Anhovem, Gorici, Ajdovščini, Postojni, Ilirski Bistrici in v Kopru; zadnji čas pa tudi v Vipavi. Podjetje, ki gre zdaj že v osemnajsto leto delovanja, je doslej opravilo skoraj nepregledno vrsto gradbenih del, izmed katerih omenjamo le nekatera iz zadnjih let.

Svojevsten ponos in priznanje za kolektiv »Primorja« je bila nedvomno gradnja cementarne v Anhovem. Po pogodbi so jo zgradili v enem letu. Inozemski dobavitelji opreme za cementarno niso verjeli, da bodo gradbena dela končana v tako kratkem času in zato opremo pravčasno tudi dobavili niso. Zato pa so plačali dokaj visoke penale v devizah!

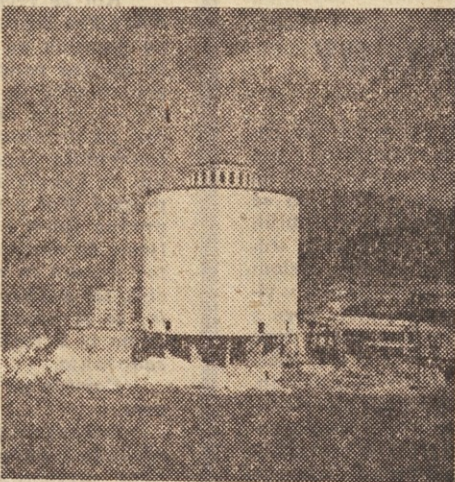
Kdorkoli je že videl novo vinsko klet v Vipavi, verjetno ni prezrl napis, da jo je zgradilo »Primorje«. Za druge naj zadostuje podatek, da se strokovnjaki laskavo izražajo o tej gradnji.

Novi hotel v Postojni tudi gradi »Primorje«. Prav tako, kot zdaj z vso naglico opravlja dela na kraški cesti (Gorica-Divača) v dolžini 17 kilometrov od Sežane do meje bivšega goriskega okraja. Zahtevno ljubeljsko cesto, bolje rečeno priključek do novega predora v dolžini dveh in pol kilometrov (z dvema mostovoma, 4 propusti in 130 metrov dolgim tunelom-galerijo) bo predvidoma gradilo tudi »Primorje«, potem zdaj zidajo 87 stanovanj za tržišče v Ajdovščini, Ilirski Bistrici, Postojni itd.

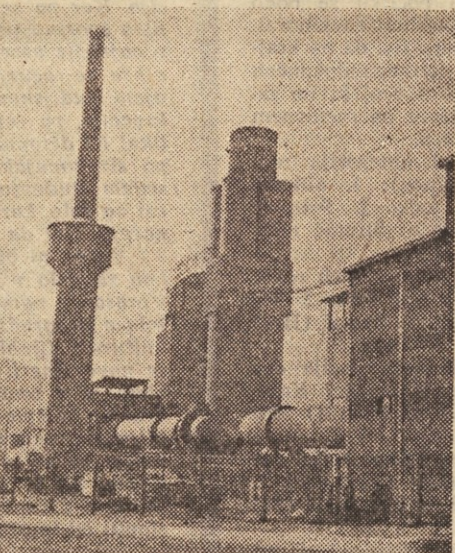
Za konec še nekaj podatkov: zavoljo izredno hude zime v prvih dveh mesecih letošnjega leta »Primorje« ni doseglo načrtov za to obdobje. Z boljšo organizacijo dela, večjo storilnostjo in s prevzemom novih del bodo izpad nadomestili.

Prav ob tem, ko pišemo, kako menijo premagati težave iz začetka letošnjega leta, pa kaže zapisati še nekaj misli o življenjskih in delovnih pogojih članov tega kolektiva. Podjetje je doslej zgradilo 80 stanovanj. Letos gradi samski dom v Postojni, prihodnje leto pa naj bi ga uredili tudi v Ilirski Bistrici. Kmalu bodo — tako vsaj upajo — bistveno izboljšali tudi življenjske pogoje tistih članov kolektiva, ki delajo na gradbiščih v Gorici. Po dolgotrajnem sporu pred sodiščem so namreč uspeli dokazati, da je neka večja stavba, ki so jo pred desetimi leti dali v najem občinskemu ljudskemu odboru res njihova last. Ko bo zgrajba izpraznjena, bodo v njej uredili samski dom!

Da pa bi podjetje lažje premagovalo težave, ki jih ima ob sedanjih neurejeni politiki investiranja in ob razmerah v gradbeništvo na sploh, so zdaj ustanovili tudi lastno projektantsko skupino. Novi projektivni biro naj bi podjetju pripomogel, da bo postalo proizvajalec in ne le izvajalec gradbenih del.

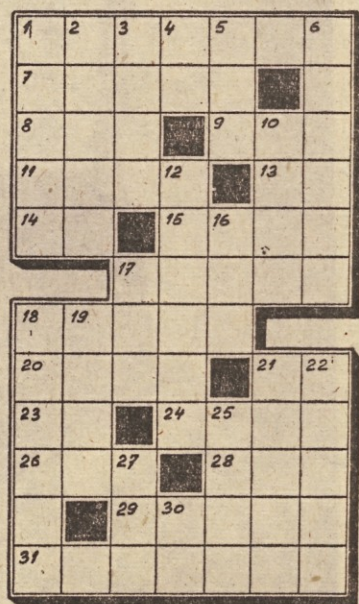
Vinska klet v Vipavi

Tovarna cementa in salonita »15. september« Anhovo

TA PROSTOR SMO ODSTOPILI SPLOŠNEMU GRADBENEMU PODJETJU »PRIMORJE« IZ AJDOVŠČINE

Z RAZVEDRILO

KRIZANKA

Vodoravno: 1. barvitost, 7. gospodinjstva potrebščina, 8. šahovski izraz, 9. vrsta zelenjave, 11. prestol, 13. začetnici znanega slov. kiparja (Miklošičev spomenik v Ljubljani), 14. oslov glas, 15. membrana, 17. ustvaritelj kakega dela, 18. gusar, 20. muslimansko moško ime, 21. kratka humane organizacije, 23. srbohrv. predlog, 24. Ober, 26. reka v Zahodni Nemčiji, 28. neznanca v matematiki, 29. kreposten, zdržen človek, 31. vojna umetnost, umno poveljevanje.

Navpično: 1. krščanski poveljci starih Egipčanov, 2. del pohištva, 3. daljša časovna enota, 4. angleško pivo, 5. kaznivno dejanje, 6. bajeslovno ime za podzemlje, 10. del stanovanja, 12. italijansko mesto, 16. kratica našega poštnega podjetja, 17. naplčilo, 18. lastnina, 19. vrhovni cerkveni poglavar muslimanov, 21. kraj na Notranjskem, 22. rakev, 25. skrajšano moško ime, 27. ribiška potrebščina, 30. kratica za starejši.

RESITEV PREJSNJE KRIZANKA

Vodoravno: 1. medalja; 7. aviza, r; 8. LRS; 9. tla; 10. TOKO; 13. or; 14. as; 15. gala; 17. ornat; 18. karat; 20. ovovj; 21. VF; 23. Ra; 24. aker; 26. Ira; 28. ala; 29. Cadiz; 31. omorika. Navpično: 18. korito.

EDINI NAČIN
— Mesec dni neplačane dopusta? ... ja, kaj pa nameravate z njim?
— Pricakujem tiste s servisa, da mi bodo v kuhinji popravili električno stikalo!

— Tovarišica, tole ste natipkali z dvojnimi presledkom. Morali boste še enkrat, da nam ne bide očitni, da ne varčujemo z materialom!

NA IZLETU
— Tovariš šef, saj ste vendar rekli, da se bova odpočila in izognila pisarniškem delu!

— Zelo sem zaskrbljen, tovariš doktor! Začenjam videti tisto, kar slikam.

Prodajni servis

Modna hiša

Ljubljana — Cigaletova ulica

ZADNJE MODNE NOVOSTI ZA SPOMLAD IN POLETJE
SI OGLEDITE V MODNI HIŠI

Spored RTV Ljubljana za teden od 13. do 19. maja 1963

PONEDELJEK

13. maja
4.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Odmevi ljudskih pesni — 8.30 Nekaj glasbe ob delu — 8.35 Za mlade radovedneže — 9.25 Antonin Dvořak: Godalni kvartet — 10.15 Duet iz 2. dejanja Saint Saensove opere »Samson in Dalila« — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Jelka Hočevar: Krompirjeva plesen in njeno zatiranje — 12.15 Poje kvintet »Niko Stritof« ob spremljavi »Stirihi fantov« — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Zalostinke in Simfonietta Stanka Premrla — 14.05 Iz vlog sopranistke Zlate Ognjanovič — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Strauss in Kalman — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Obdobja slovenskega samospava — 17.45 Kitarista Johnny Smith in Toots Thielemans — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Veseli zvoki izpod zelenega Pohorja — 18.30 Pianist Errol Garner s svojim triom — 19.45 Radijska univerza — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 »Dolcissimo« — 20.15 Radijska igra — 21.15 Mala nočna glasba — 21.30 Od popevke do popevke — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Plesna glasba

TOREK

14. maja
4.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Obisk v operni hiši — 8.40 Vedre in poskočice — 8.55 Radijska sola za srednjo stopnjo — 9.25 Narodne pesmi iz Mediterana — 10.15 Pianist Zdenko Marasovič z orkestrom Slovenske filharmonije — 10.40 Rapid Speech — 5. lekcija — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Zorko Petrovič: Zakon o vinu v službi proizvajalca in potrošnika — 12.15 Slovenske narodne pojeta Danica Filipič in Franc Koren — 12.30 Glasba za dober tek — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Georges Bizet: Tretje dejanje opere »Lovič biserov« — 14.05 Radijska sola za višjo stopnjo — 15.15 Iz partituro orkestra Eddie Calvert in ansambla Bert Kaempfert — 15.30 V torku na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušatev — 18.00 Poročila aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Narodni v svojih pesmih — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 »Dolcissimo« — 20.15 Radijska igra — 21.15 Mala nočna glasba — 21.30 Od popevke do popevke — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Plesna orkestra George Russel in Larry Clinton — 23.20 Skupni program JRT — studio Sarajevo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA

15. maja
4.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Pisana galerija orkestralnih zvokov — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Vaši ljubljenci pojo — 10.15 Skladatelj Ivo Petrič — 10.30 Narodne za glas in klavir v različnih priredbah — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Jože Kregar: Spalirji iz sadnih okrasnih rastlin — 12.15 Dva rukoveta Stevana Stojanovića Mokranjca — 12.30 Arije iz Verdijevega »Flesa v maskah« — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pol ure pred štirinajsto — 14.05 Radijska sola za srednjo stopnjo — 14.35 Blaž Arnič: Zapeljivec — 15.15 Zbor in orkester George Shearing in Ray Conniff — 15.30 Tako igra violinist Devy Erlih — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 »Zgodba o Rusiki« — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Vrh planin... — 18.30 Portret v miniaturi — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Petinstideset minut za vas — 22.15 S popevkami okoli sveta — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Benny Goodman in Tito Rodriguez igrata za ples — 23.22 Franz Schubert: Trio št. 1 v B-duru — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

CETRTEK

16. maja
4.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 »Pomladni spev« — 8.35 Dvajset minut ob glasbenem avtomatu — 8.55 Radijska sola za višjo stopnjo — 9.25 Odlomki iz oper jugoslovanskih avtorjev — 10.15 Pet minut za novo pesmico — 10.40 Fečaj ruskega jezika — 85. lekcija — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Erik Eisel: Ob pričetku paše — 12.45 Petnajst minut s Kmečko godbo — 12.30 Od tod in odod — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Preludij, koncertino in rapsodija — 14.05 Violinist Aili Dermelj izvaja Stiri skladbe — 14.20 Petnajst minut v plesnem ritmu — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Turistična oddaja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba iz Talijanskega hrama — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Češke narodne pesmi — 18.25 Naš plesni karnet — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Cetrtkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Zabavni orkester Jackie Gleason — 21.00 Literarni večer — 21.40 Iz starih časov — 22.15 Po svetu jazz — 22.45 V tricetrinskem taktu — 23.05 Zbor in orkester Ray Ellis —

PETER

17. maja
4.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Plesne in razpoložljive skladbe — 8.30 Krížem — kražem po svetu — 8.55 Pionirski tehnik — 9.25 Petkovo simfonično dopoldne — 10.15 Pihalni orkester LM — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Ciril Remiec: Povečajmo proizvodnjo smrekovega lubja — 12.15 Poje Akademski oktet — 12.30 Pier Fournier igra Ravela, Granadosa in Faureja — 12.45 Zabavni orkester Bob Moore — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Plošča za ploščo — 14.05 Radijska sola za nižjo stopnjo — 14.35 Arije iz Meyerbeerovih oper — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Od polke do bosse nove — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Ivo Kirilgin: Vrata pobede — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Plesni in v pesmi in v svetu — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Iz arhiva ZORL — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Stiri sto let klavirske glasbe — Petnajsta oddaja — 21.00 Havajski napevi — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Joseph Suk: Poletna pravljica — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SOBOTA

18. maja
4.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Postarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.35 Pianistka Rosalyn Tureck in Bach — 8.55 Radijska sola za nižjo stopnjo — 9.25 Ciganske melodije — 9.40 Mali vokalni ansambli pojo narodne pesmi — 10.15 Na obisku pri makedonskih skladateljih — 10.40 Seznanite se s Parkerjevimi — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — Ing. Ciril Remiec: Povečajmo proizvodnjo smrekovega lubja — 12.15 Poje Akademski oktet — 12.30 Pier Fournier igra Ravela, Granadosa in Faureja — 12.45 Zabavni orkester Bob Moore — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Plošča za ploščo — 14.05 Radijska sola za nižjo stopnjo — 14.35 Arije iz Meyerbeerovih oper — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Od polke do bosse nove — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Ivo Kirilgin: Vrata pobede — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Plesni in v pesmi in v svetu — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Iz arhiva ZORL — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Stiri sto let klavirske glasbe — Petnajsta oddaja — 21.00 Havajski napevi — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Joseph Suk: Poletna pravljica — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

NEDELJA

19. maja
6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — A. A. Milne — M. Stanovnik: Tiger v pujevi družini — 8.40 Primorski mladinski zbori pojo — 9.00 Poročila — 9.05 Zadnji nedeljski razvedriilo — 10.00 Se pomnite tovariši... Jože Peternej: Iz ofenzive v svobodo — 10.30 Matheja Zvečka in mladinskega pevkega zbora RTV Ljubljana — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Tisoč pisanih faktov za dober tek — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. 15.15 Zabavni orkester Norie Paramor — 15.30 Chopin: Iz mazurk, vaikov in polonez — 16.00 Humoreska tega tedna — Mlie Stanković: Predavatelj prvega razreda — 16.20 Ogrlica s porokami in prijetnimi melodijami — 17.05 Glasba in šestih strunah — 17.15 Radijska igra — Leck Fischer: Večno breme — 18.08 V prijetnem razpoloženju — 18.30 Sportno popoldne — 19.00 Ob 130-letnici rojstva Johannesa Brahmsa — 22.15 Skupni program JRT — studio Beograd — Koncertna zabavna glasba — 23.05 Plesna glasba